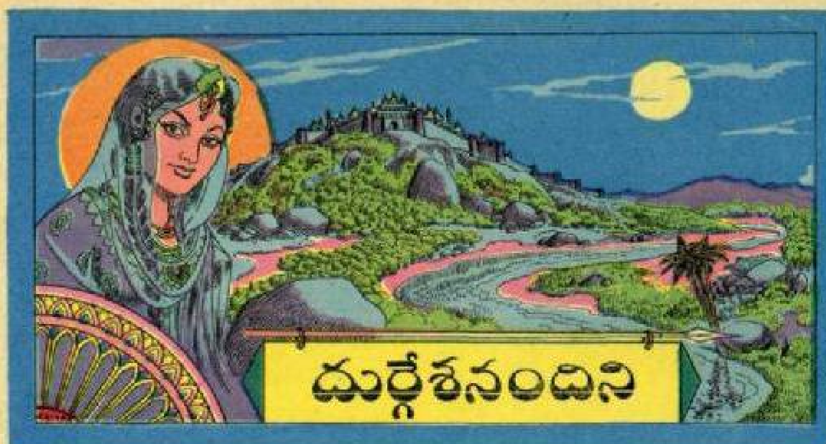

దుర్గేశనందిని

అవి వర్షారంభ దినాలు. సాయంకాలమయింది. విష్ణుపురం నుంచి మంథారణానికి వెళ్ళే మార్గంలో ఒక యువకుడు గుర్రంపైన సవారీ అయి, ఒంటరిగా ప్రయాణిస్తున్నాడు. అతను వెళ్ళే ప్రాంతం ఒక అంతులేని మైదానం. త్వరలో చీకటి పడిపోతుందన్న ఉద్దేశంతో ఆ యువకుడు గుర్రాన్ని మరింత వేగంగా నడిపించాడు.

అతను మైదానాన్ని దాటే సరికి సూర్యుడస్తమించి, మేఘాలు కప్పిన ఆకాశాన్ని చీకట్లు ఆవరించాయి.

త్వరలోనే గుర్రానికి దారి కనిపించకుండా పోయింది. మధ్య మధ్య ఆకాశాన వచ్చే మెరుపుల కాంతిలో అతను దారి చూసుకుంటూ ముందుకు సాగాడు. మరి కొంచెం సేపటికల్లా ఉధృతంగా గాలి వీచింది. దానితోపాటు వాన కూడా సాగింది. యువకుడు తానై గుర్రాన్ని నడపలేక, కళ్ళెం విడిచేసి, గుర్రాన్ని దాని ఇచ్ఛ ప్రకారం పోనిచ్చాడు.

కొంత దూరం ఇలాపోగా గుర్రం కాలికి రాతిగట్టులాటి దేదో తగిలింది. అంతలోనే మెరుపు మెరిసి, యువకుడికి తెల్లని కట్టడం ఏదో కనిపించింది. అతను గుర్రం దిగి చూసే సరికి, గుర్రం కాలికి తగిలినది రాతిమెట్లని తెలిసింది. అతను గుర్రాన్ని అక్కడే వదిలి, ఎక్కడన్నా ఆశ్రయం దొరుకుతుందేమోనని మెట్లెక్కి ముందుకు వెళ్ళాడు.

బంకించంద్ర చట్టోపాధ్యాయ

మళ్ళీ మెరుపు మెరిసి, దాని కాంతిలో అతనికి ఎదురుగా ఉన్న ఆలయమందిరం కనిపించింది. అతనికి తెల్లగా కనిపించిన కట్టడం అదే.

మందిరానికి గల చిన్నద్వారం బంధించి ఉన్నది. అతను చేతితో తలుపులు తడిమి, ఎవరో వాటిని లోపలి నుంచే గడియపెట్టారని గ్రహించి, '' ఈ నిర్జనారణ్య ప్రదేశంలో ఈ సమయంలో ఎవరు దాక్కొని ఉంటారు ?'' అని ఆశ్చర్యపడ్డాడు.

వర్షం బలంగా కురుస్తున్నది. అందుచేత అతను మందిరం తలుపు మీద దబదబా బాదాడు. కాని లోపల ఉన్నవాళ్ళు వచ్చి తలుపు తెరవలేదు. కాలితో తన్ని తలుపులు విరగ్గొడదామన్న ఆలోచన వచ్చింది గాని, అది అపచార మవుతుందనుకుని, చేత్తోనే మరింత గట్టిగా బాదాడు. ఆ దెబ్బలకే లోపలి గడియ విరిగి పడిపోయింది, తలుపులు తెరుచుకున్నాయి, యువకుడు లోపల ప్రవేశించాడు. లోపలి నుంచి హీనస్వరంతో అస్పష్టంగా ఒక ధ్వని వచ్చింది. అయితే తలుపులు తెరవగానే గాలి లోపల ప్రవేశించి, మందిరంలో మిణుకు మిణుకు మంటున్న దీపం కాస్తా ఆరిపోవటంతో మందిరం అంధకారమయమై అతనికి ఎవరూ కనిపించలేదు.

అతను మందిరంలోని దేవుడికి నమస్కారం చేసి, '' లోపల ఎవరు ?'' అని గద్దించి ప్రశ్నించాడు. ఆ ప్రశ్నకు సమాధానం రాలేదు గాని ఆభరణాలు చేసే కింకిణీస్వనం మాత్రం విన వచ్చింది.

యువకుడు తలుపులను మూసేసి, వాటికి చేరగిలబడి నిలిచి, '' లోపల ఉండే వాళ్ళు నే చెప్పే మాట శ్రద్ధగా వినండి. నేను కత్తి చేతబట్టి మందిరద్వారం వద్ద విశ్రాంతి తీసుకుంటున్నాను. లోపల ఉన్నది పురుషుడై ఉండి, నా విశ్రాంతికి భంగం కలిగించాడో అందుకు తగ్గ ఫలితం తప్పక

పొందుతాడు. లోపల ఉన్నది స్త్రీ అయి ఉంటే సుఖంగా విశ్రమించవచ్చు, నా వల్ల ఎలాటి ప్రమాదమూ జరగదు,'' అన్నాడు.

కొంచెం సేపట్లో లోపలి నుంచి ఒక స్త్రీ కంఠం మృదువుగా, ''తమ రెవరు ?'' అని అడిగింది.

అతను ఆ కంఠానికి, ప్రశ్నకూ ఆశ్చర్య పడి, ''నే నెవరో తెలుసుకున్నందు వల్ల ఏమిటి ప్రయోజనం ?'' అన్నాడు.

''మేం చాలా భయంలో ఉన్నాం,'' అని అదే కంఠం జవా బిచ్చింది.

''నే నొక యువకుణ్ణి. మీ రెవరో తెలుసుకో కుండా నే నెవరో చెప్పటానికి వీల్లేదు. నా వల్ల మీ కెలాటి విఘ్నంగాని, కష్టంగాని కలగదు. ఆ భయం మీ కేమీ అవసరం లేదు,'' అన్నా డతను.

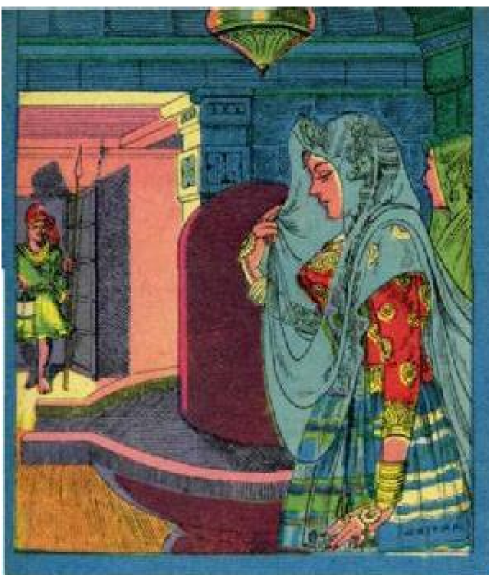
''మీ మాటలు మాకు ధైర్యాన్నిచ్చాయి. ఇంతకు ముందు ప్రాణా లరచేత పట్టుకుని ఉన్నాం. సంధ్యాసమయాన మేము ఈ శైలేశ్వరాలయంలో శివుణ్ణి పూజించ వచ్చాం. పూజ పూర్తి అవుతూండగానే పెద్దగా గాలి వాన వచ్చింది. మా పరివారమూ, వాహనాలూ మమ్మ విడిచి ఎటో పోయాయి. మే మిక్కడ చిక్కుపడిపోయాం,'' అన్నది స్త్రీ కంఠం.

''విచారించకండి. ఈ రాత్రికి ఇక్కడే విశ్రమించండి. తెల్లవారి మిమ్మల్ని మీ ఇంటికి చేరుస్తాను,'' అన్నాడు యువకుడు.

''శైలేశ్వరుడు మీకు శుభా లిచ్చు గాక!'' అన్నదా స్త్రీ.

అర్ధరాత్రి గడిచినాక గాలివాన నిలిచి పోయింది. యువకుడు లోపల ఉన్న మనుషులతో, తాను సమీప గ్రామానికి వెళ్ళి దీపం తెస్తానని, తాను వచ్చేదాకా వారు ధైర్యంగా ఉండాలనీ అన్నాడు. లోగడ అతనితో మాట్లాడిన స్త్రీ, దీపం కోసం ఎంతో దూరం వెళ్ళ నవసరంలేదనీ, ఆలయాన్ని కనిపెట్టుకుని ఉండే మనిషి ఇల్లు దగ్గిర

లోనే ఉన్నదనీ, అరణ్య మధ్యంలో నివసిస్తాడు గనక అతని ఇంట్లో అగ్నిపరికరాలెప్పుడూ ఉంటాయనీ అన్నది.

యువకుడు మందిరంలో నుంచి బయటికి వచ్చాడు. బయట వెన్నెల కాస్తున్నది. ఆ వెన్నెల కాంతిలో మందిరానికి సమీపంలో కాపలా కాసే వాడి కుటీరం కనిపించింది. యువకుడు అక్కడికి వెళ్ళి కాపలావాణ్ణి లేపాడు. కాని వాడు వెంటనే తలుపు తెరవటానికి భయపడ్డాడు; తలుపు సందుల్లో నుంచి యువకుణ్ణి పరీక్షగా చూసి, యువకుడిస్తా నన్న బంగారు నాణాల ప్రోత్సాహంతో తలుపు తెరిచి, దీపం వెలిగించాడు.

యువకుడా దీపంతో మందిరానికి తిరిగి వచ్చాడు. మందిరం లోపల పాలరాతితో చేసిన శివలింగం ఉన్నది. దాని వెనుకగా ఇద్దరు స్త్రీ లున్నారు. వారిలో ఒకతె నవయౌవని. ఆమె దీపం చూస్తూనే, మేలి ముసుగుతో సహా తన ముఖాన్ని వంచేసుకున్నది. కాని ఆమె ధరించిన దుస్తులూ, రత్నాలు పొదిగిన శిరోభూషణమూ, ఇతర నగకట్లూ చూస్తే ఆమె గొప్ప వంశానికి చెందినట్టు తెలుస్తూనే ఉన్నది.

రెండవ స్త్రీకి ముప్పైఅయిదు సంవత్సరాలుండవచ్చు. ఆమె ధరించిన దుస్తులు అంత ఘనంగా లేవు. అందుచేత ఆమె మొదటి అమ్మాయికి పరిచారిక అయి ఉంటుందనీ, కేవలమూ పరిచారికలాగా కనబడటం ఇష్టంలేక, అంతకంటె ఉచ్చగా కనిపించ యత్నిస్తున్నదనీ యువకు డనుకున్నాడు. ఒక చిత్ర మేమంటే ఇద్దరూ బెంగాలీ స్త్రీల లాగుండక, వేషభూషణాలలో పశ్చిమ దేశానికి చెందిన హిందుస్తానీల లాగున్నారు.

కాంతి అంతటా పడేటట్టుగా దీపాన్ని ఒకచోట ఉంచి, యువకుడు ఆ ఇద్దరు స్త్రీల కెదురుగా నిలబడ్డాడు. దాని వెలుతురులో స్త్రీ లిద్దరూ అతన్ని బాగా చూశారు.

అతని వయస్సు ఇరవైఅయిదు మించదు. మనిషి బాగా ఎత్తుగా ఉన్నాడు, అజానుబాహువు. ఛాతీ విశాలంగా ఉంది, కరచరణాలు బలిష్ఠంగా ఉన్నాయి. మనిషి చూడ ముచ్చటగా ఉన్నాడు. ధగధగలాడే శరీరచ్ఛాయ. లేత చిగురుటాకుల రంగు గల దుస్తులు ధరించి ఉన్నాడు. అతనిలో రాజపుత్ర కళ ఉట్టి పడుతున్నది. అతని నడుముకు ఒరతో సహా కత్తి వేళ్ళాడుతున్నది. ఒక చేతిలో వాడి మొన గల బల్లెం ఉంది. అతని తల మీద తలపాగా, అందులో వజ్రం పొదిగిన తురాయీ ఉన్నాయి. చెవులకు ముత్యాల కర్ణాభరణాలూ, మెడలో రత్నహారమూ ఉన్నాయి.

అతనికి, ఆ స్త్రీలకూ కూడా పరస్పరం పరిచయం చేసుకోవాలన్న కుతూహలం పుట్టుకొచ్చింది. అతనే ముందుగా తన కుతూహలాన్ని బయటపెట్టుతూ, "మీరు గొప్ప ఇళ్ళకు చెందిన అంతఃపురకాంతలని తెలుస్తూనే ఉన్నది. కాని మిమ్మల్ని గురించి వివరాలడగటానికి కొంచెం జంకుగా ఉన్నది. ఎందుచేతనంటే, నే నెవరో మీకు చెప్పటానికి కొన్ని ఆటంకాలున్నాయి. మీ కలాటి ఆటంకాలు ఉండవు గనక మీ వివరాలు విన గోరుతున్నాను," అన్నాడు.

పరిచారిక లాగా కనిపించే ఆమె, "స్త్రీలు తమను గురించి ఏమి చెప్పుకుంటారు? రహస్యంగా ఉండటమే వారికి పరువు. వారి కొక వృత్తి లేదు. ఎవరి పేరు చెప్పి వారు పరిచయం కలిగిస్తారు? తమ భర్తల పేర్లు కూడా నోట ఉచ్చరించరాదాయె," అన్నది.

యువకు డేమీ మాట్లాడలేదు. అతని మనసు నవయౌవని మీద లగ్నమయింది. ఆమె తన పరిచారిక వెనక నుంచి, కొంచెంగా మేలిముసుగు తొలగించి, తదేక ధ్యానంతో యువకుణ్ణి చూస్తున్నది. అతను కూడా తన దృష్టిని ఒకసారి ఆమె కేసి తిప్పి, మళ్ళీ దాన్ని పక్కకు తిప్పలేక

పోయాడు. అటువంటి అందగత్తెను అతను ఎన్నడూ చూసి ఉండలేదు. వారిద్దరూ ఒకరినొకరు చూసుకోవటంలో చాలా ఆనందం అనుభవించారు.

తానన్న మాటకు యువకు డేమీ అనక పోవటంతో పరిచారిక తల ఎత్తి చూసి, తన సఖికీ ఆ యువకుడికీ మధ్య చూపు లెలా దృఢంగా బంధాలయాయో గమనించి, ఆ అమ్మాయి చెవిలో, "సాక్షాత్తూ శివుడి సన్నిధినే స్వయంవరమా ఏం?" అన్నది రహస్యంగా.

ఆ అమ్మాయి ఆమెను గట్టిగా గిల్లి, "చాల్లే, ఊరుకో!" అన్నది.

ఈ ప్రణయం ముదరకముందే ఆ యువకుణ్ణి అతని దారిన పంపెయ్యటం మంచిదనీ, లేకపోతే ప్రేమపాశంలో చిక్కుకున్న తన సఖికి బాధ తప్ప ఏమీ ఉండదనీ అనుకుని ఆ స్త్రీ అతనితో, "అయ్యా, గాలివాన మాకు పెద్ద సంకటం తెచ్చి పెట్టింది. అది తగ్గిపోయింది గనక, ఇక మేము మెల్లిగా నడుచుకుంటూ ఇంటికి పోవచ్చు," అన్నది.

"నిజానికి నేనూ నా గమ్యస్థానికి వెళ్ళిపోవాలి. కాని మీ సఖిని రక్షణ లేకుండా వెళ్ళనివ్వటం నా కెంత మాత్రమూ ఇష్టం లేదు. అందుచేత నేను మిమ్మల్ని మీ ఇంటి దాకా దిగబెడతాను," అన్నాడు యువకుడు.

"మీకు మా పైన ఎంత దయ! కాని మీరు మీ పని మీద వెళ్ళిపోవలసిందని నా ప్రార్థన. కృతజ్ఞత లేక ఈ మాట అంటున్నా ననుకోవద్దు. స్త్రీలం కావటంచేత మా గురించి అడుగడుగునా అనుమానాలే కలుగుతాయి. మీరు మా వెంట వచ్చి దిగబెడతారే అనుకోండి. మా ప్రభువుగారు, అంటే ఈ అమ్మాయి తండ్రిగారు, ఈ అపరాత్రివేళ ఎవరి వెంట వచ్చారని అడిగితే, ఈమె ఏమని జవాబు చెబుతుంది?" అన్నది పరిచారిక.

యువకు డొక్క క్షణం ఆలోచించి, "మానసింహ మహారాజు కొడుకైన జగతసింహుడి వెంట వచ్చానని చెబుతుంది," అన్నాడు. అతనా మాట అనే సరికి ఆ స్త్రీ లిద్దరూ మందిరం పైన పిడుగు పడ్డంతగా కంగారు పడ్డారు. ఇద్దరూ చప్పున లేచి నిలబడ్డారు. పరిచారిక చీర కొంగు కంఠానికి చుట్టుకుని, ఆ యువకుడి కాళ్ళకు వందనం చేసి, చేతులు కట్టుకుని నిలబడి, "యువరాజా, తెలియక అపరాధం చేశాం. మన్నించండి," అన్నది.

జగతసింహుడు చిరునవ్వు నవ్వి, "మీరు చేసిన అపరాధా లేవో క్షమిస్తానుగాని, మీ విషయం చెప్పకపోతే మటుకు తప్పక దండిస్తాను," అన్నాడు.

నవయౌవని రసికత్వంతో కూడిన ధైర్యంతో, చిరునవ్వు నవ్వుతూ, "మీ రే దండన ఇచ్చినా సంతోషంగా స్వీకరిస్తాను," అన్నది.

"మీ వెంట వచ్చి ఇల్లు చేరుస్తాను. అదే దండన," అన్నాడు యువరాజు.

ఇంతలో బయట గుర్రాలడెక్కల చప్పుడయింది. అతను చప్పున మందిరం వెలుపలికి వచ్చి, నూరు గుర్రాలపై రాజపుత్ర యోధులు వస్తూ ఉండటం చూశాడు. వారతని పరివారమే. అతను యుద్ధ సంబంధమైన పని మీద విష్ణుపురానికి వెళ్ళి ఈ పరివారంతో తండ్రి వద్దకు తిరిగివస్తూ, మార్గ మధ్యంలో వారి నుంచి వేరయాడు. వారిప్పు డతన్ని తిరిగి కలుసుకున్నారు. అతను "ఢిల్లీ చక్రవర్తికి జై!" అని కేక వేయగానే అశ్వికులలో ఒకడు అతని సమీపానికి వచ్చి, "తమ కోసం తెగ వెతికాం. ఆ మర్రిచెట్టు దగ్గిర మీ గుర్రం కనిపించింది," అన్నాడు.

"దగ్గిర గ్రామానికి వెళ్ళి రెండు మేనాలూ బోయీలూ తేవటానికి ఇద్దరిని అక్కడ ఉంచి, మిగిలిన వాళ్ళను

ముందుకు సాగమను," అన్నాడు జగత సింహుడా అశ్వికుడితో. యువరాజా రెండు మేనాలు తెమ్మన్నట్టు తెలిసి రాజపుత్ర యోధులలో కొందరాశ్చర్యపడ్డారు, కొందరు హాస్యాలాడారు.

ఈలోపుగా నవయువ్వని పరిచారికతో, "విమలా, నన్ను రాజకుమారుడి కెందుకు పరిచయం చెయ్యలేదు?" అని అడిగింది.

"ఎందుకు చెయ్యలేదో మీ నాన్నగారి ఎదట చెబుతాను," అన్నది విమల.

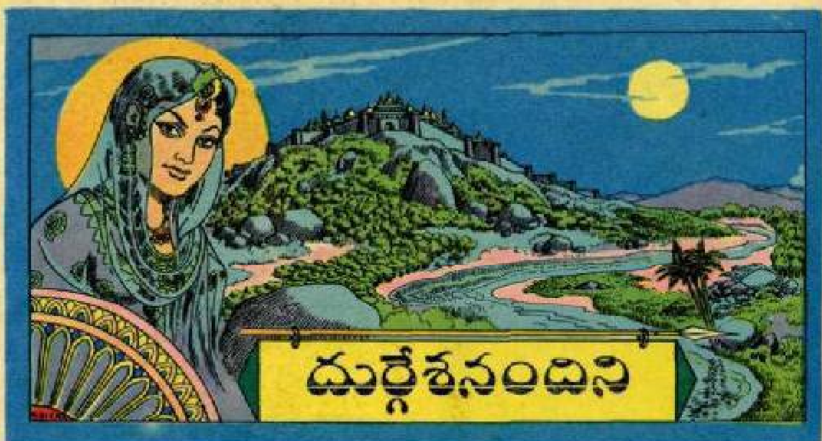
మేనాల కోసం వెళ్ళిన వారు తిరిగి రాక ముందే ఆ స్త్రీల వాహనాలూ, పరిజనమూ వచ్చారు. వారిని చూసిన జగతసింహుడు మందిరంలోకి వచ్చి, "ఎవరో రక్షకభటులూ, మేనాలూ రావటం చూశాను. బయటికి వచ్చి, వారంతా మీ వారేనేమో చూసుకోండి," అని స్త్రీలతో అన్నాడు. విమల బయటికి వచ్చి చూసి, "ఆ వచ్చేది మా పరివారమే!" అన్నది.

"అయితే నే నిక్కడ ఉండి వాళ్ళందరికీ కనిపించటం మంచిది కాదు. నేను మీ కిక్కడ కనబడ్డానన్న సంగతి ఒక వారం రోజులపాటు ఎవరికీ చెప్పవద్దు. నా హృదయంలో మీ సఖి రూపు నిలిచిపోయింది గాని ఆమెను గురించి ఏమీ తెలుసుకోలేక పోయాను," అన్నాడు జగతసింహుడు.

"యువరాజా, నే నామెను గురించి చెప్పకపోవటానికి కారణం ఉన్నది. తెలుసుకోవాలన్న కుతూహలం ఇలాగే ఉండే పక్షంలో ఇవాళకు పదిహేనో రోజున మీరు కలుసుకోమన్న చోట వచ్చి కలుసుకుని అంతా చెబుతాను," అన్నది విమల.

అతను కొంచెం ఆలోచించి, "ఆ రోజున ఇక్కడే కలుసుకుందాం. అది జరగని పక్షంలో ఇక మన మెన్నడూ కలుసుకోలేం!" అన్నాడు. అతను నవయౌవని వంక మరొక్కసారి చూసి, గుర్రాన్నెక్కి వెళ్ళి పోయాడు. —(ఇంకావుంది)

2

[రాజా మానసింహుడి కొడుకైన జగతసింహుడు విష్ణుపురం నుంచి మందారణానికి వెళ్ళే మార్గంలో అశ్వారూఢుడై ఒంటరిగా ప్రయాణిస్తూ, గాలి వానలో చిక్కి, చీకటిలో శైలేశ్వరాలయం చేరుకుని, అక్కడ ఒక కులీను రాలైన నవయౌవనితోనూ, ఆమె పరిచారిక విమలతోనూ పరిచయం చేసుకున్నాడు. ఆ యౌవని పై అతనికి ప్రేమ ఏర్పడింది. తా మెవరో ఆ స్త్రీలకు తెలిపాడు గాని, వారిని గురించి అతను తెలుసుకోలేక పోయాడు. సరిగా పదిహేను రోజులకు అదే శైలేశ్వరాలయానికి వస్తే తన సఖి వృత్తాంతం చెబుతానని విమల అతనికి మాట ఇచ్చిన మీదట ఎవరి దారిన వారు వెళ్ళి పోయారు.]

జగతసింహుడు వంగదేశానికి ఎందుకు వచ్చాడో, ఆ ప్రాంతంలో ఒంటరిగా ఎందుకు తిరుగుతున్నాడో తెలుసుకోవాలంటే ఆ నాటి వంగదేశపు రాజకీయాలు క్లుప్తంగా అయినా తెలుసుకోవాలి.

వంగదేశంలో — ఇస్లాము జయపతాకను బఖ్తియార్ ఖిల్జీ ఎగురవేసిన తరువాత చాలా కాలం ముసల్మానుల పరిపాలన నిరాటంకంగా సాగింది. అక్బరు కాలం దాకా వంగదేశాన్ని పఠానులే పాలించారు.

కాని, దావూద్‌ఖాన్ అనే బుద్ధిహీనుడు సింహాన్ని తట్టి లేపినట్టుగా అక్బరును కవ్వించి, యుద్ధం తెచ్చి పెట్టుకున్నాడు. అక్బరు సేనాపతి అయిన మునవ్వర్‌ఖాన్

బంకించంద్ర చట్టోపాధ్యాయ

21

అతన్ని ఓడించి రాజ్యభ్రష్టుణ్ణి చేసేశాడు. దావూద్‌ఖాన్ వంగదేశాన్ని మొగలుల వశం చేసేసి, సపరివారంగా ఒరిస్సాకు పోయి అక్కడ తల దాచుకున్నాడు.

ఈవిధంగా ఉత్కళదేశంలో స్థిరపడి పోయిన పఠానులను అక్కడి నుంచి కదిలించటం మొగలులకు కష్టమయింది. అయితే చివర కెలాగో వారు ఉత్కళాన్ని తమ అధీనంలోకి తీసుకురాగలిగారు.

ఇది ఇలా ఉండగా మరొక ఉపద్రవం వచ్చిపడింది. వంగదేశంలో భూమి పన్ను వసూలు చెయ్యటానికి అక్బరు ఒక ప్రణాళికను జారీ చేశాడు. ఇది వంగదేశపు జాగీర్దార్లలోనూ, జమీందార్లలోనూ తీవ్రమైన అసంతృప్తినీ, ద్వేషాన్నీ రెచ్చగొట్టింది. వారు సాయుధులై రాజవిద్రోహం చెయ్యటానికి సంసిద్ధులైనారు.

ఉత్కళంలో అణిగి పడి ఉన్న పఠానులకు మంచి అవకాశం దొరికింది. కతలూ ఖాన్ అనేవాడు తిరుగుబాటుకు నాయకత్వం వహించాడు. మిద్నపూర్ అతని అధీనంలోకి వచ్చింది.

అక్బరు సమర్థుడు, పరిజ్ఞానం కలవాడు. పరిపాలనా నిర్వహణలో రాజపుత్రులనే ఏర్పాటు చేశాడు. వారిలో మానసింహుడు ముఖ్యుడు. ఆయన అక్బరు కుమారుడైన సలీమ్‌కు బావమరిది. ఆ మానసింహుణ్ణే అక్బరు వంగ బీహారు దేశాలకు శాసనాధికారిగా నియమించి పంపాడు.

మానసింహుడు పాట్నాకు వచ్చి, అక్కడి చిక్కులు సరిచేసి, ఉత్కళ దేశాన్ని జయించటానికి పోతూ, తన ప్రతినిధిగా సయ్యద్‌ఖాన్ అనే వాణ్ణి నియమించాడు. తరువాత ఒకసారి మానసింహుడు దేశాన్ని జయించే ప్రయత్నంలో తన సేనతో సహా వర్ధమానసగరానికి వెళుతూ, సైన్యంతో సహా అక్కడికి వచ్చి తనను కలుసుకో వలిసిందని సయ్యద్‌ఖాన్‌కు కబురు చేశాడు.

కాని సయ్యద్‌ఖాన్ సైన్యాన్ని ఆయత్తం చెయ్యటానికి వ్యవధి కావాలనీ, ఇంతలో వర్షాలు వచ్చేస్తాయనీ, వర్షాకాలం గడిచినాక సేనతో వచ్చి చేరుతాననీ అతను దూత ద్వారా మానసింహుడికి కబురు చేశాడు. మానసింహుడు చేసేది లేక, దారుకేశ్వర తీరాన శిబిరం ఏర్పాటు చేసుకుని, సయ్యద్ ఖాన్ రాక కెదురుచూస్తూ ఉండిపోయాడు.

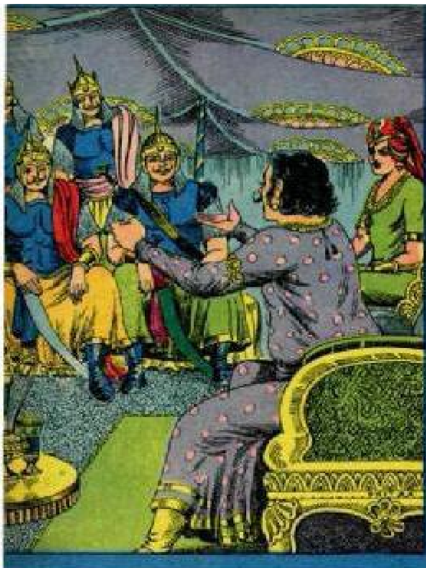
సయ్యద్‌ఖాన్ తాత్సారాన్ని చూసి కతలూ ఖాన్ విజృంభించాడు. అతను మందారణ ప్రాంతానికి సేనతో వచ్చి, పరిసర ప్రాంతాలను కొల్లగొట్టి దోచుకోసాగాడు.

ఈ వార్త విని మానసింహుడు కలవర పడ్డాడు. శత్రుదళాల ఆచూకీ సంపాదించ టానికి ఎవరినైనా పంపితే బాగుంటుందని ఆయన అనుకున్నాడు. ఆయన వెంట ఉంటున్న ఆయన కుమారుడు జగత సింహుడే అందుకు సిద్ధ పడ్డాడు. మాన సింహుడు అతని వెంట నూరుగురు అశ్విక యోధుల నిచ్చి పంపాడు. జగతసింహుడు శత్రువుల ఆచూకీ త్వరలోనే సంపాదిం చాడు. అతను ఈ విధంగా పని ముగించు కుని తన తండ్రి వద్దకు తిరిగి పోయేటప్పుడే శైలేశ్వర మందిరంలో స్త్రీలను కలుసు కోవటం జరిగింది.

జగతసింహుడు శైలేశ్వర మందిరం నుంచి బయలుదేరి, సైనిక శిబిరాన్ని చేరు కుని తన తండ్రి అయిన మానసింహ మహారాజుకు పఠానులను గురించి ఈ వివ రాలు తెలిపాడు:

"ధరపుర గ్రామానికి సమీపంలో పఠా నులు తమ సైనిక శిబిరం ఏర్పాటు చేసు కున్నారు. అక్కడ యాభై వేల మంది సైనికు లున్నారు. వారు అక్కడి పరిసర గ్రామాలను కొల్లగొట్టి దోచుకుంటున్నారు. అక్కడక్కడా కోటలు నిర్మించుకుని యథేచ్ఛగా ఆ ప్రాంతాల తమ అధికారాన్ని చలాయిస్తున్నారు."

పఠానుల ఈ విజృంభణను అరికట్టా లనే ఉద్దేశంతో మానసింహ మహారాజు తన సైనికాధికారులను సమావేశ పరిచి వారితో ఇలా అన్నాడు:

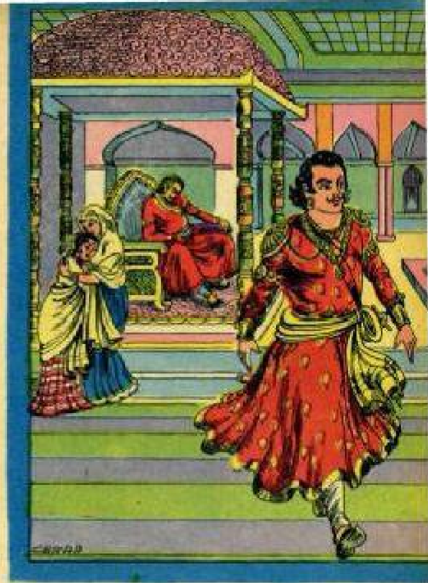
"గ్రామం తరువాత గ్రామం, పరగణా తరువాత పరగణా ఢిల్లీ చక్రవర్తి అధీనం నుంచి జారి పోతున్నాయి. పఠానులను ఎలాగైనా అరి కట్టాలని నా ఉద్దేశం. వారితో యుద్ధానికి తలపడి, వారిని కోటలలో నుంచి తరిమి వేయగల బలం మనకు లేదు. సయ్యద్ ఖాన్ వచ్చేదాకా యుద్ధానికి పూను కోవటం మంచిది కాదు. ఈ లోపుగా మనం బుద్ధికుశలుడైన సేనాపతికి కొద్ది సైన్యాన్నిచ్చి పంపి, పఠాను దళాలను అదుపులో ఉండే లాగు చేస్తే బాగుంటుందని నాకు తోస్తున్నది."

ఈ పని చేయటానికి జగతసింహుడు సిద్ధపడ్డాడు. పది వేల సేనతో వెళ్ళి, కతలూ ఖాన్‌ను సువర్ణరేఖ నది దాటి వెళ్ళేటట్టు చేయగలనని అతను ప్రతిజ్ఞ చేశాడు.

జగతసింహుడు విష్ణుపురం నుంచి జహనా బాదుకు ప్రయాణమై వెళ్ళాడు. ఆ మార్గానికి కొంచెం దక్షిణంగా మందారణ గ్రామం ఉన్నది. జగతసింహుడు మందిరంలో కలుసుకున్న స్త్రీలు ఆ నగరానికి చెందినవారే.

దామోదర నది ఆ నగరం మీదుగా ప్రవహించేది. అది పెద్ద మలుపు తిరిగిన చోట ముక్కోణాకారం గల భూభాగాన ఒక ఎత్తయిన దుర్గం ఉండేది. నది ఆ దుర్గాన్ని రెండు పక్కలా ఒరిసి ప్రవహించేది. ఈ దుర్గాన్ని జయధరసింహు డనే హిందూ యోధుడు జాగీరుగా పొందాడు. ఈ కథ జరిగే కాలానికి ఆ కోట జయధరసింహుడి వారసుడైన వీరేంద్రసింహుడిది.

వీరేంద్రసింహుడు యువకుడై ఉండగా అతనికీ, అతని తండ్రికీ ఒక్క క్షణం పడేది కాదు. వీరేంద్రసింహుడి కోసం తండ్రి ఒక కన్యను నిశ్చయించాడు. ఆమె కూడా ఒక జమీందారు కూతురు. మంచి అందగత్తె.

ఆమె తల్లి తండ్రులకు ఏక సంతానం. కాని వీరేంద్రసింహుడు సంబంధాన్ని వదులుకుని, ఒక అనాథ స్త్రీని పెళ్ళాడాడు.

ముసలి జమీందారుకు కోపం వచ్చి, కొడుకును ఇంటి నుంచి వెళ్ళగొట్టాడు. యువకుడైన వీరేంద్రసింహుడు సైనిక వృత్తి అవలంబించటానికి ఢిల్లీకి బయలుదేరాడు. ఆ సమయంలో అతని భార్య గర్భవతిగా ఉండటంచేత అత నామెను వెంట తీసుకుపోక తల్లి దగ్గరనే ఉంచి వెళ్ళాడు.

కొడుకును ఇంటి నుంచి బహిష్కరించినాక ముసలి జమీందారు పుత్రవియోగంతో బాధ పడ్డాడు. ఎంత ప్రయత్నించినా కొడుకు జాడ తెలియులేదు. అందుచేత ఆయన తన కోడలిని పుట్టింటి నుంచి తన ఇంటికి తెచ్చుకున్నాడు. ఆమె ఒక ఆడ శిశువును కని, కొన్నాళ్ళ అనంతరం చనిపోయింది.

వీరేంద్రసింహుడు ఢిల్లీ పాదుషా అనుమతితో రాజపుత్ర సేనలో చేరి, త్వరలోనే మంచి పదవి సంపాదించుకుని, కొద్ది సంవత్సరాలపాటు ధనమూ, కీర్తీ గడించాడు. తరువాత అతను తన తండ్రి మరణ వార్త విని స్వస్థానానికి తిరిగి వస్తూ, ఢిల్లీ నుంచి తన వెంట విమల అనే స్త్రీని, అభిరామస్వామి అనే సన్యాసినీ తీసుకు వచ్చాడు.

విమల ఇంటి పనులు చూసేది, ప్రత్యేకించి వీరేంద్రసింహుడి కుమార్తె పెట్టుపోతలు చేస్తూ ఉండేది. ఆమె చేసే పనులు దాసీలు చేసేవే అయినప్పటికీ, ఆమెను కేవల పరిచారికగా ఎవరూ చూసేవారు కారు, ఇంటి మనిషిలాగే గౌరవించేవారు. కొంచెం వయసు ముదిరినప్పటికీ ఆమె చాలా అందంగా ఉండేది. నవయౌవనంలో ఆమె అసాధారణ సౌందర్యవతి అయి ఉండేదనిపించేది.

ఆమె సమయజ్ఞతా! మాట చాతుర్యం చూస్తే సంస్కారం గల కులంలో పుట్టిన దానిలాగా కనిపించేది.

వీరేంద్రుడి వెంట వచ్చిన సన్యాసి అభిరామస్వామి కోటలో ఎల్లప్పుడూ ఉండేవాడు కాడు. ఒకటి, రెండు నెలలు మందారణ దుర్గంలో ఉంటే, ఒకటి రెండు నెలలు దేశ సంచారం వెళ్ళేవాడు. అభిరామస్వామి వీరేంద్రుడి దీక్షా గురువని అందరూ అనుకునేవారు. వారిద్దరూ ఒకరి నొకరు గౌరవించుకునే వారు. ఏ విషయం లోనైనా వీరేంద్రసింహుడు అభిరామస్వామి సలహా ప్రకారమే నడిచేవాడు.

విమలా, అభిరామస్వామి కాక, అస్మాని అనే దాసీ కూడా ఢిల్లీ నుంచి వీరేంద్ర సింహుని వెంట వచ్చింది.

తిలోత్తమా, విమలా శైలేశ్వరమందిరం నుంచి మందారణానికి తిరిగి వచ్చిన మూడు నాలుగు రోజుల తరువాత ఒకనాడు వీరేంద్ర సింహుడు తన సభాభవనంలో కూర్చుని ఉండగా అక్కడికి అభిరామస్వామి వచ్చాడు. వీరేంద్రుడు గౌరవంగా లేచి నిలబడి నమస్కారం చేసి, ఆయన కొక దర్భాసనం చూపాడు.

ఇద్దరూ ఎవరి ఆసనాలపై వారు కూర్చున్నాక అభిరామస్వామి, "పఠానులకూ, మొగలులకూ ఘోర యుద్ధం జరగబోతున్నది. ఆ సందర్భంలో నీవేమి చెయ్యదలిచావు?" అని అడిగాడు.

"శత్రువులను నా బాహు బలంతో ఓడిస్తాను," అన్నాడు వీరేంద్రుడు.

"వీరు డనదగిన మాటే అన్నావు. కాని నీ దగ్గిర ఉండే సేన వెయ్యిమందే కదా, లక్షమంది సైన్యం గల శత్రువు నెలా జయిస్తావు? అటు మొగలులూ, ఇటు పఠానులూ కూడా బలవంతులే. అందులో ఏదో ఒక పక్షం నీకు సహాయం చేస్తేనేగాని రెండో పక్షాన్ని జయించలేవు. రెండు పక్షాలకూ శత్రువు కావటంకంటె ఒక పక్షాన్ని మంచి చేసుకోవటం క్షేమం కద!" అని అభిరామస్వామి అన్నాడు.

"ఏ పక్షాన చేరమని మీ ఆజ్ఞ?" అని వీరేంద్రుడు అడిగాడు.

"యతో ధర్మ స్తతో జయః! ధర్మం ఉన్న పక్షాన్ని అవలంబించు. రాజద్రోహం మహా పాపం గనుక రాజు పక్షాన్ని అవలంబించు," అన్నాడు అభిరామస్వామి.

"ఎవరు రాజు? మొగలులూ, పఠానులూ కూడా రాజ్యం కోసమే గదా పోట్లాడ బోతున్నారు?" అన్నాడు వీరేంద్రుడు.

"కర్మశీలుడైన అక్బరు పాదుషాయే రాజు," అని అభిరామస్వామి చెప్పాడు.

ఈ మాట వినగానే వీరేంద్రుడి ముఖాన కోపమూ, చిరాకూ కనిపించాయి; కళ్ళు ఎర్రబడ్డాయి. అతను అభిరామస్వామితో, "స్వామీ, మీ ఆశీర్వాదం ఉన్నట్టయితే ఆ మానసింహుడి రక్తంతో నా చేతులు కడుక్కుంటాను," అన్నాడు.

"పాదుషాను ఆశ్రయించమన్నాను గాని, మానసింహుణ్ణి ఆశ్రయించమనలేదు. శాంతించు, కోపోద్రేకంతో ఆత్మ హాని తెచ్చుకోకు. మానసింహుడు నీకు చేసిన అపరాధానికి తప్పక శిక్షించ వలసిందే. కాని అక్బరు పక్షాన యుద్ధం చేయటం గురించి నీ అభిప్రాయ మేమిటి?" అన్నాడు అభిరామస్వామి.

అక్బరు పక్షం అవలంబించి మానసింహుడి కింద యుద్ధం చెయ్యవలసి వస్తే అది తనకు సాధ్యం కాదని వీరేంద్రసింహు డన్నాడు; తనకు పఠానులతోనే చేరాలని ఉన్నట్టు కూడా బయట పెట్టాడు.

ఈ మాట విని అభిరామస్వామి కన్నీరు కార్చాడు. అది చూసి కంగారుపడి వీరేంద్రసింహుడు ఆసనం మీది నుంచి లేచి, ఆయనకు క్షమాపణ చెప్పుకున్నాడు, కర్తవ్యం ఆజ్ఞాపించమన్నాడు.

అభిరామస్వామి తన శాలువతో కళ్ళు తుడుచుకుని, "నాకు నీ పైన కన్న కూడా నీ కుమార్తె పైన అభిమానం జాస్తి. ఇటీ

వలనే నామె జాతకాన్ని గుణించాను. మొగలాయి సేనాపతి వల్ల ఆమెకు గొప్ప కష్టం కలగనున్నది. మొగలులను మిత్రులుగా చేసుకుంటే ఆ ఆపద తప్పి పోవచ్చు. అందుకే వారి పక్షం చేరమన్నాను. నీ కుమార్తె విషయం బయటపెట్టి నిన్ను బాధించ దలచలేదు. కాని ఆమె కా కష్టం తప్పదు గనకనే నీకు పఠానుల పక్షం కావాలన్న దృఢసంకల్పం ఏర్పడిందేమో!" అన్నాడు.

ఆయన లేచి వెళ్ళి పోబోతూ, "ద్వారం వద్ద కతలూఖాన్ దూత వేచి ఉన్నాడు. అతణ్ణి ఆపి ఉంచమని ద్వారపాలకుడికి చెప్పాను. నేను చెప్పవలసింది చెప్పేశాను గనుక, ఆ దూతను యిక్కడికి పిలిపించి అతనికి చెప్పవలసిన సమాధానం చెప్పి పంపెయ్యి," అన్నాడు.

"స్వామీ, నా అభిప్రాయం మార్చుకున్నాను. మానసింహుడి కింద కూడా పని చేస్తాను. ఆ దూతను లోపలికి పంపమని ద్వారపాలకుడితో చెప్పండి," అన్నాడు వీరేంద్రసింహుడు.

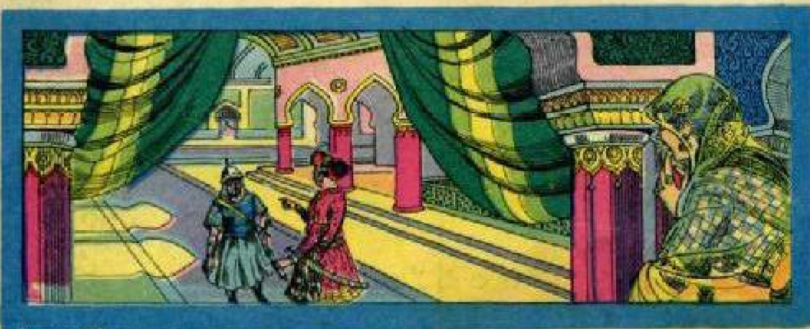
కొద్ది సేపట్లో కతలూఖాన్ దూత వచ్చి వీరేంద్రసింహుడి కొక లేఖ ఇచ్చాడు. అందులో ఇలా ఉన్నది:

"వీరేంద్రసింహా, వెయ్యిమంది అశ్వసైనికులనూ, అయిదు వేల బంగారు నాణాలనూ పఠాను శిబిరానికి పంపించు. లేకపోతే నా సైనికులు ఇరవై వేల మంది మందారణ దుర్గంపై దాడి చేయగలరు—కతలూఖాన్."

వీరేంద్రసింహుడు ఉత్తరం చదువుకుని దూతతో, "సేనను పంపిస్తానని మీ ప్రభువుతో చెప్పు!" అన్నాడు. దూత బయటికి వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ సభా భవనంలో జరిగిన సంభాషణ అన్నిటినీ విమల చాటు నుంచి విన్నది.

—(ఇంకా ఉంది)

దుర్గేశనందిని

4

[జగతసింహుణ్ణి చూసినది మొదలు దుర్గేశనందిని తిలోత్తమ అతని పై ప్రేమతో కృశించి పోతున్నది. మొదటి సమావేశంలో తిలోత్తమను గురించి విమల జగతసింహుడి కేమీ చెప్పక, పదిహేను రోజుల తరవాత అతన్ని ఆ మందిరంలోనే కలుసుకుని చెబుతానని మాట ఇచ్చింది. గడువు రోజు వచ్చింది. విమల చక్కగా అలంకరించుకుని బయలుదేర బోతూండగా దుర్గేశుడైన వీరేంద్రసింహుడి వద్ద నుంచి ఆమెకు పిలుపు వచ్చింది.]

"ఈ వేషం మార్చుకుని వెళ్ళు," అని తిలోత్తమ విమలకు రహస్యంగా సలహా ఇచ్చింది.

"మరేమీ భయంలేదు," అంటూ విమల తిలోత్తమ గది నుంచి వీరేంద్రసింహుడి గదికి వెళ్ళింది.

అతను పడుకుని ఉన్నాడు. ఒక దాసి అతనికి కాళ్ళు పట్టుతున్నది, మరొకతె విసురుతున్నది. విమల అతని మంచానికి సమీపంగా వెళ్ళి, "చెప్పండి, ఏమిటి సెలవు?" అన్నది.

అతను తల ఎత్తి ఆమె ముస్తాబు చూసి ఆశ్చర్యపడి, "ఎక్కడికో పని మీద బయలు దేరినట్టుందే?" అన్నాడు.

"చిత్తం. నా కేమిటి సెలవు?" అని విమల అడిగింది.

"తిలోత్తమ ఎలా ఉంది?"

"బాగానే ఉంది."

బంకించంద్ర చట్టోపాధ్యాయ

"అస్మానీ వెళ్ళి తిలోత్తమను తీసుకొస్తుంది, అంతదాకా నువ్వు వినుడుతూ ఉండు," అన్నాడు వీరేంద్రసింహుడు. అస్మానీ వంగా కిందపెట్టి బయలుదేరింది.

బయటనే ఉండమని విమల అస్మానీకి సైగ చేసింది. వీరేంద్రసింహుడు రెండో దాసీతో, "నువ్వు తాంబూలం సిద్ధంచెయ్యి," అని ఆమెను కూడా పంపేసి, "విమలా, ఏమిటి ఇవాళ ఇలా ముస్తాబయావు?" అని అడిగాడు.

"దీనితో నాకు పని ఉన్నది."

"ఆ పని ఏమిటో నాకు తెలుసుకోవాలని ఉన్నది."

"అయితే వినండి. నే నివాళ ప్రియసమాగమం కొరకు పోతున్నాను."

"యమరాజు వద్దకా?"

"మనిషి కాకూడదేం?"

"అలాటి మనిషి ఇంకా పుట్టలేదే!"

"ఒక్కరు తప్ప!" అంటూ విమల చివాలున లేచి వెళ్ళిపోయింది.

ఆమె తన కోసం బయటనే వేచి ఉన్న అస్మానీతో, "నీ కొక రహస్యం చెప్పాలి," అన్నది.

"ఇవాళ నీ ఆర్భాటం చూసి ఏదో ఉన్నదని అప్పుడే అనుకున్నాలే," అన్నది అస్మానీ.

"ఇవాళ నేనొక ముఖ్యమైన పని మీద చాలా దూరం వెళ్ళాలి. ఈ రాత్రివేళ ఒంటరిగా వెళ్ళలేను. తోడు తీసుకు పోదామంటే నువ్వు తప్ప ఎవరూ నమ్మదగిన వాళ్ళు లేరు... అన్నట్టు, వెనక నీకు తెలిసిన వారెవరైనా నిన్నిప్పుడు చూసి గుర్తించగలరంటావా?" అన్నది విమల.

"ఎవరిమాట అడుగుతున్నావు?"

"కుమార జగతసింహుడు నిన్ను చూశాడనుకో."

"అంత అదృష్టమా?"

"ఎందుకు కాగూడదు?"

"యువరాజు నన్ను తప్పక గుర్తిస్తాడు."

"అయితే నా వెంట నువ్వు రావద్దు. ఎలాగబ్బా? ఒంటరిగా పోలేనే!" అంటూ విమల ఆలోచనలో పడింది. అస్మానీ నోటికి చెంగు అడ్డం పెట్టుకుని నవ్వసాగింది.

"ఏమిటలా నీలో నువ్వు నవ్వుకుని చస్తున్నావు?" అని విమల అడిగింది.

"బంగారు తండ్రి దిగ్గజు డున్నాడే, అతన్ని నీ వెంట తీసుకుపోతే?"

"మంచి ఆలోచన! మన రసిక రాజును తీసుకు పోతాను," అన్నది విమల.

"అంతా నయం! నేను వేళాకోళాని కన్నాను."

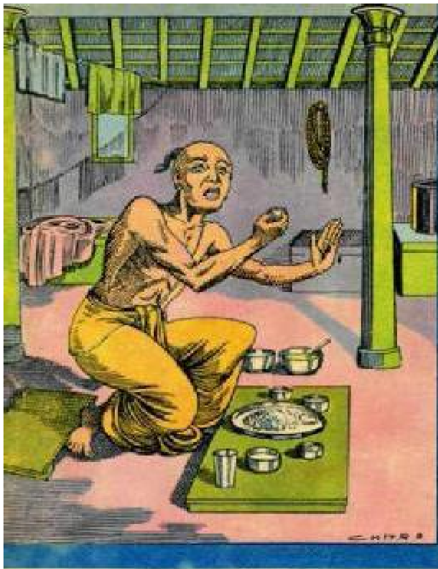
"వేళాకోళం కాదు. మూర్ఖులకు ఏమీ తెలీదు. అందుచేత వాళ్ళ వల్ల ఎలాంటి ప్రమాదమూ ఉండదు. కాని బ్రాహ్మడు రానంటా డేమో."

"అదంతా నాకు వదిలిపెట్టెయ్యి. నువ్వు ద్వారం దగ్గిర వేచి ఉన్నావంటే అతన్ని నీ దగ్గిరికి పంపుతాను," అంటూ అస్మానీ వెళ్ళింది.

అస్మానీ దిగ్గజుడి ఇంటికి వచ్చేసరికి తలుపు గడియవేసి ఉన్నది. "ఓ మహ రాజ్!" అని అస్మానీ కేక వేసింది.

ఒకటికి రెండు కేకలు పెట్టినా లోపలి నుంచి జవాబులేదు. ఆమె తలుపు సందుల్లో

నుంచి చూస్తే "రసికరాజు" భోంచేస్తూ ఉండటం కనిపించింది. అందుకే ఆ బ్రాహ్మడు పలకలేదు.

"ఈ బ్రాహ్మడు నాతో మాట్లాడి మళ్ళీ భోజనం చెయ్యడా? చూస్తాను," అనుకుని అస్మాని గట్టిగా పిలిచింది.

దిగ్గజుడు "ఊఁ!" అన్నాడు.

"లోపల ఇంకెవతో ఉన్నదే! భోంచేస్తూ మాట్లాడావుగాదూ, బ్రాహ్మడా? అందరి తోటీ చెబుతానుండు!" అన్నది అస్మాని.

దిగ్గజుడు కంగారుగా చుట్టూ కలయజూసి, ఎవరూ లేరని నిర్ధారణ చేసుకుని భోజనం చెయ్యసాగాడు.

"అది మాదిగది, అది నాకు తెలుసు. అరె, మాట్లాడి మళ్ళీ తింటున్నావా?" అన్నది అస్మాని.

దిగ్గజుడు కంగారుపడి, "నే నెప్పుడు మాట్లాడానూ?" అన్నాడు.

అస్మాని కిలకిలా నవ్వి, "ఇది మాట్లాడటం కాదేమిటి?" అన్నది.

"అయ్యో, ఇప్పు డెలా భోంచేసేది?" అన్నాడు దిగ్గజుడు.

"అయితే తలుపు తియ్యి," అన్నది అస్మాని తలుపు సందులో నుంచి అంతా చూస్తూ. దిగ్గజుడు నిజంగానే అన్నం ముందు నుంచి లేస్తూండటం చూసి ఆమె, "లేవకు, లేవకు, భోజనం పూర్తిచెయ్యి," అన్నది.

"మాట్లాడేశాను, మరి భోంచెయ్యను," అన్నాడు దిగ్గజుడు.

"భోజనం చెయ్యకపోతే నామీద ఒట్టే!"

"రామ, రామ! బ్రాహ్మణ్ణయి ఉండి మాట్లాడినాక మళ్ళీ భోజనమా?"

"అలా అయితే నే పోతున్నాను. ఇవాళ ఒక ముఖ్య విషయం చెబుదామనుకున్నాను. అంతా పాడయింది. నే పోతున్నాను."

"వద్దు, వద్దు, అస్మానీ. నువలా కోపగించుకోకు. ఇదుగో తింటున్నాను," అంటూ దిగ్గజుడు రెండు, మూడు ముద్దలు నోట

పెట్టుకున్నాడో లేదో, అస్మానీ, "చాల్లే, లేచి తలుపు తెరు," అన్నది.

"ఇంకో మూడు నాలుగు ముద్ద లున్నాయి. వాటిని కూడా తిననీ."

"తలుపు తీస్తావా మాట్లాడుతూ తిన్నావని అందరికీ చెప్పెయ్యమన్నావా?"

దిగ్గజుడు అన్నం ముందు నుంచి లేచి, చెయ్యీ, మూతీ కడుక్కొని తలుపు తెరిచాడు. అస్మానీ లోపలికి రాగానే చేతులెత్తి, "ఆయాహి వరదే దేవి!" అన్నాడు.

"ఎంత చక్కని కవిత్వం! అందుకేగదా నీకు రసికరాజని పేరు పెట్టాను," అన్నది అస్మానీ.

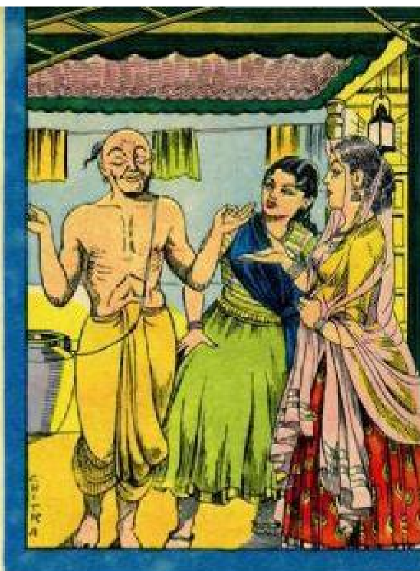
"చెప్పు, ఏమిటి విశేషం? ఈ మధ్య నువు బొత్తిగా కనిపించటమే లేదు," అన్నాడు దిగ్గజుడు.

"అరె, కంచం నిండా అన్నం అలాగే ఉండిపోయిందే! భోజనం పూర్తి చెయ్యి, తరవాత మాట్లాడుకుందాం," అన్నది అస్మానీ.

"తినటం పూర్తి చేసి లేచానుగద."

"ఉపోషం ఉంటావేమిటి?"

"ఏంచెయ్యను? నువు తొందర చేసి నన్ను లేవగొట్టేశావు." ఇంతలో విమల గబగబా అక్కడికి వచ్చింది.

ఆమె దిగ్గజుణ్ణి భోజనం పూర్తి చెయ్యమన్నది. కడుపు కాలి ఉన్న దిగ్గజుడు సంతోషంగా భోజనం పూర్తి చేశాడు.

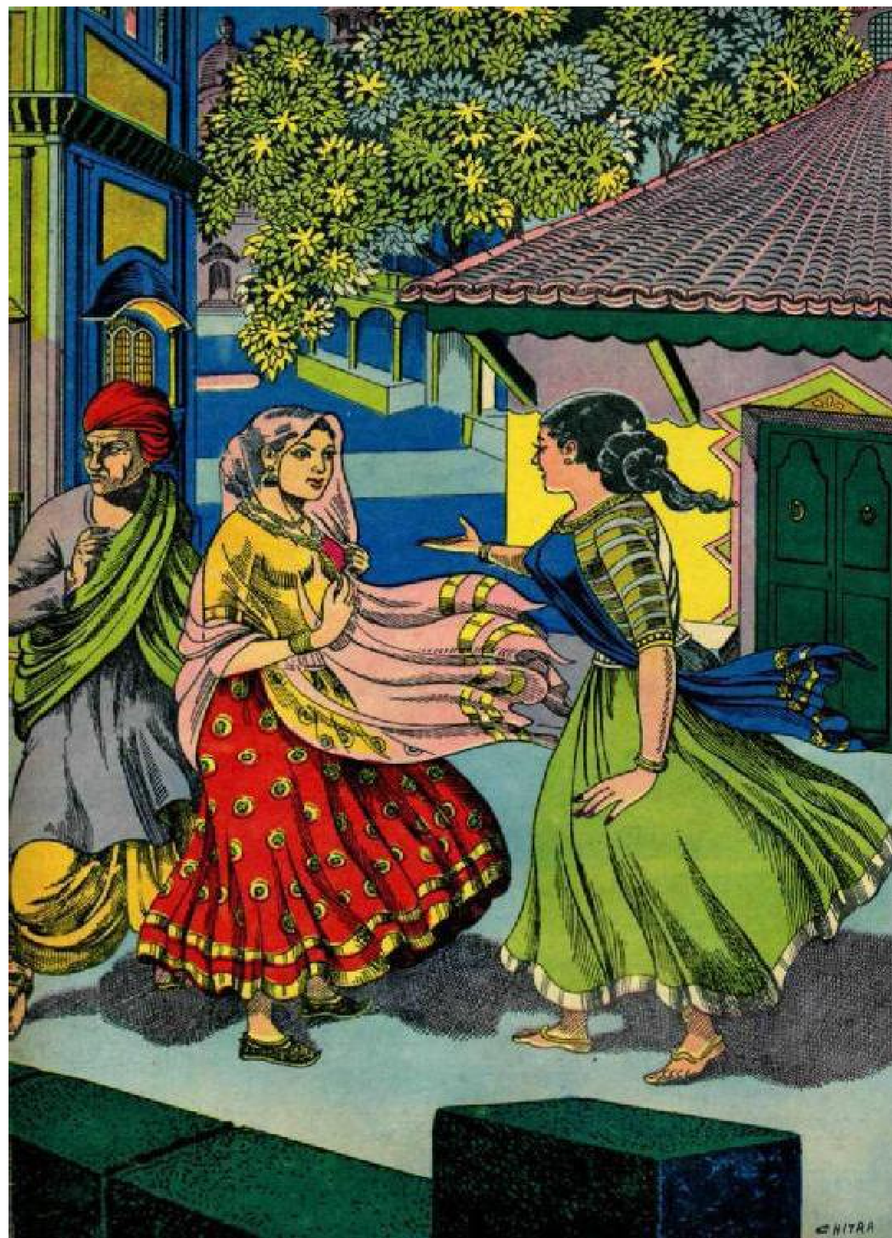
"రసికరాజా, ఇవాళ నీతో చాలా ముఖ్యమైన పని ఉన్నది," అన్నది విమల.

"ఏమిటది?" అన్నాడు దిగ్గజుడు.

"మేమిద్దరమూ అంటే నీ కిష్టమే గదా? మే మెందుకు వచ్చామో తెలుసా?" అన్నది విమల.

"మేము నీతో లేచి పోవా లనుకుంటున్నాం," అన్నది అస్మానీ.

బ్రాహ్మడు నిశ్చేష్టుడైపోయి, "ఎప్పుడు?" అన్నాడు.

CHITRA

"ఇప్పుడే. వెంటనే. నేను ముస్తాబై ఉన్నాను కనిపించటం లేదా?" అన్నది విమల.

ముగ్గురూ కలిసి బయలుదేరారు.

"మనం మళ్ళీ ఎప్పుడు తిరిగి వస్తాం?" అన్నాడు దిగ్గజుడు.

"లేచి పోయేవాళ్ళం తిరిగి ఎలా వస్తాం? ఆ మాత్రం తెలీదా?"

దిగ్గజుడు తన అజ్ఞానానికి సిగ్గుపడ్డాడు.

కొంత దూరం వెళ్ళాక అస్మాని, "మీరు నడుస్తూ ఉండండి. నేను వెనక నుంచి వచ్చి కలుసుకుంటాను," అని వాళ్ళను వదిలేసి తిన్నగా ఇంటికి పోయింది.

మరి,కొంత దూరం వెళ్ళాక దిగ్గజుడు విమలను, "అస్మాని ఎక్కడికి పోయింది? ఇంకా రాదేం?" అన్నాడు.

"పని ఉండి ఇంటికి పోయింది. రాలేక పోయింది కాబోలు," అన్నది విమల ముందు నడుస్తూ.

ఇద్దరూ మందారణి దాటారు. విమల చాలా చురుకుగా నడుస్తున్నది. అంత కంతకూ అంధకారం జాస్తి అవుతున్నది. ఎక్కడా జనసంచారం లేదు.

విమల దిగ్గజుడితో, "నీకు దయ్యా లంటే భయమేనా? ఈ మార్గాన, ప్రత్యే

కించి రాత్రివేళ, దయ్యాల భయం జాస్తి," అన్నది.

దిగ్గజుడు బెదిరిపోయి చప్పున ముందుకు వచ్చి విమల చీరె కొంగు పట్టుకున్నాడు.

"ఆనాడు మేం శైలేశ్వర మందిరానికి వెళ్ళి తిరిగి వచ్చేటప్పుడు మర్రి చెట్టుమీద భయంకరాకారం కనిపించింది," అన్నది విమల. దిగ్గజుడు వణికి పోతూండటం చూసి, ఇంక ఈ ప్రస్తావన ఆపకపోతే బ్రాహ్మడు అడుగు వెయ్యలేని స్థితిలో పడి పోతాడనుకుని ఆమె మాట మార్చి, "రసిక రాజా, నీకు పాటలు వచ్చా? ఏదీ, ఒక మంచి పాట పాడు," అన్నది.

పాట వింటూ ముందు నడుస్తున్న విమల కొంగు గుంజినట్టయి, వెనక్కు తిరిగి, "ఏమయింది?" అన్నది.

దిగ్గజుడు హీనస్వరంతో, "అదుగదుగో!" అంటూ ఒక చచ్చిపోతున్న గుర్రం కేసి చూపాడు. ఆ గుర్రం చక్కగా అలంకరించి, జీను వేసి ఉన్నది.

విమల వ్యాకుల మనస్సుతో వేగంగా ముందుకు సాగింది. వారిద్దరూ సుమారు అరకోసు నడిచిన మీదట వారి కొక సైనికుడి తలపాగా కనబడింది.

అంతలో చంద్రోదయ మయింది. విమల అన్యమనస్కురాలై ఉండటం చూసి దిగ్గజుడు, "ఏమీ మాట్లాడవేం?" అన్నాడు.

"దారి వెంబడి గుర్రాల డెక్కల గుర్తులు చూశావా? నీ కేమైనా అర్థమవుతున్నదా?"

"లేదు."

"చచ్చిన గుర్రం, సైనికుడి తలపాగా, గుర్రాల డెక్కల గుర్తులు—ఏమీ బోధపడలేదా? ఎందుకు నిన్నడగటం?" అన్నది విమల. అంతలోనే ఆమెకు శైలేశ్వరమందిర గోపురం కంటపడింది. ఇక దిగ్గజుణ్ణి తన వెంట ఉండనివ్వ నవసరం లేదనుకుని విమల అతనికి భయంకరమైన భూతాల కథలు చెప్పింది. దిగ్గజుడు అవి విని, కాలెత్తి మందారణ దుర్గం కేసి కాలి నత్తువకొద్ది పరుగు తీశాడు.

విమల మందిర ద్వారాన్ని సమీపించి, ద్వారం లోపలినుంచి గడియ పెట్టి ఉండటం గ్రహించి, తలుపు మీద కొట్టింది.

లోపలి నుంచి గంభీరంగా, "ఎవరు?" అనటం వినిపించింది.

"అలసి ఉన్న ఆడదాన్ని," అన్నది విమల తన ధైర్యాన్ని చిక్కబట్టి.

ద్వారం తెరుచుకున్నది. మందిరంలో దీపం వెలుగుతున్నది. కత్తి చేతబట్టి నిలబడి ఉన్న దీర్ఘశరీరుణ్ణి విమల గుర్తించింది. అతను జగతసింహుడు. —(ఇంకా వుంది)

3

[బెంగాలులో పఠానుల విజృంభణను అణచటానికి ఢిల్లీ పాదుషా అక్బరు తరఫున రాజా మానసింహుడు కొంత సైన్యంతో వచ్చి వర్ధమాననగరం వద్ద శిబిరం ఏర్పాటు చేసుకున్నాడు. అతని కుమారుడు జగతసింహుడు శత్రువుల జాడలను కనిపెట్టటానికి మందారణ ప్రాంతానికి వచ్చి, అక్కడ శైలేశ్వరాలయంలో మందారణ దుర్గేశుడైన వీరేంద్రసింహుడి కుమార్తెను తిలోత్తమనూ, ఆమె వెంట ఉన్న విమల అనే ఆమెనూ కలుసుకున్నాడు. తిలోత్తమా జగతసింహులకు ప్రథమ వీక్షణంలోనే పరస్పర ప్రేమ ఏర్పడింది. ఆ ప్రేమ క్షణికమైనది కాదు, చాలా గాఢమైనది కూడానూ.

మొగలులకూ, పఠానులకూ యుద్ధం వస్తే పఠానుల పక్షం కావాలనే వీరేంద్ర సింహుడి ఉద్దేశం. దానికి కారణం అతనికి మానసింహుడి పైగల ఆగ్రహమే. అతని గురువైన అభిరామస్వామి మొగలులతోనే చేరటం మంచిదని సలహా ఇచ్చాడు, కాని అది వీరేంద్రుడికి అంతగా తలకెక్కలేదు.]

దుర్గాన్ని ఒరుసుకుంటూ దామోదర నది ప్రవహిస్తున్నది. ఆటు పక్కగానే కోట పై భాగాన ఉన్న కిటికీ వద్ద కూర్చుని తిలోత్తమ నదిలోని సుడిగుండాలను గమనిస్తున్నది. సూర్యాస్తమయం కాబోతున్నది. నీరెండ అంతటా ప్రసరించింది. నది అవతలి ఒడ్డున ఒక ఎత్తయిన మేడా, పెద్ద పెద్ద చెట్లూ ఉన్నాయి. దుర్గం ఆవరణలో

బంకించంద్ర చట్టోపాధ్యాయ

నెమళ్ళూ, చిలుకలూ, కోయిలలూ, ఇతర పక్షులూ సంతోషంతో కేకలు పెడుతున్నాయి. వేసవి అయినప్పటికీ నది పైనుంచి చల్లని గాలి వీస్తున్నది.

తిలోత్తమ పదహారేళ్ళ వయసు గల బాలిక. గొప్ప సౌందర్యరాశి. ఆమె శరీరం అతి కోమలమైనది. ఆమె ఏదీ చూడటం లేదు, ఏమీ వినటం లేదు; ఆమె ధ్యాస ఎక్కడో ఉన్నది.

కొంచెం సేపటికి దాసిది దీపం తెచ్చి గదిలో ఉంచి వెళ్ళిపోయింది. తిలోత్తమ తన ఆలోచనలను కట్టిపెట్టి, ఒక పుస్తకం తీసుకుని, చదవటానికి దీపం ముందు కూర్చున్నది. ఆ పుస్తకం కాదంబరి. ఆమెకు సంస్కృతం వచ్చును; అభిరామస్వామి వద్ద నేర్చుకున్నది. కొంచెం సేపు చదివి, ఆ పైన సాగక ఆమె ఆ పుస్తకాన్ని అవతల పెట్టి మరొక పుస్తకం తెచ్చుకున్నది. అది వాసవదత్త. ఆమె దాన్ని అవతలపెట్టి గీతా గోవిందం తీసుకున్నది. ఆమె దాన్ని కూడా మూసిపెట్టి పక్కమీద కూర్చుని తిరిగి ఆలోచనలో పడింది.

ఆమె ఆలోచిస్తున్నది. జగతసింహుణ్ణి గురించి!...

విమల అభిరామస్వామి ఉండే ప్రత్యేక గృహానికి వెళ్ళి, తిలోత్తమా, తానూ శైలేశ్వరాలయంలో జగతసింహుణ్ణి కలుసుకున్న ఉదంతమంతా వర్ణించి ఆయనతో చెప్పి, "అది జరిగి పధ్నాలుగు రోజులయింది. జగతసింహుణ్ణి తిరిగి ఆ ఆలయంలో కలుసుకుని తిలోత్తమ ఎవరో చెప్పవలిసి ఉన్నది," అన్నది.

"అలాగా. ఇంతకూ నీవేమి చేయాలని నిశ్చయించుకున్నావు?" అని అభిరామస్వామి అడిగాడు.

"ఈ విషయంలో తమరు ఆలోచించి తగిన సలహా ఇస్తారనే మీ వద్దకు వచ్చాను," అన్నది విమల.

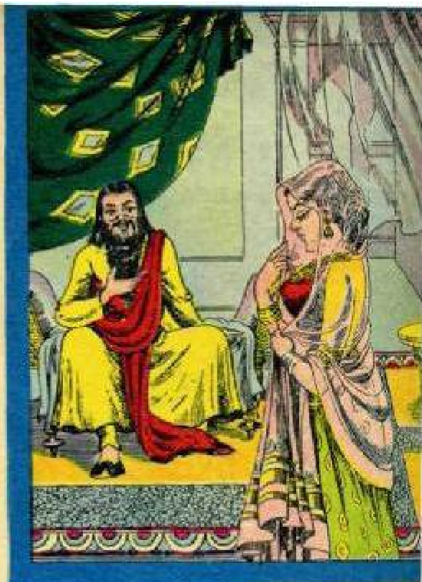
"సరే, అయితే ఆ విషయం పూర్తిగా మరిచిపోవలిసిందని నా సలహా!" అన్నాడు అభిరామస్వామి.

విమల కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకుని, "తిలోత్తమకు ఏం దారి చూపను? ఆ పిల్ల నేం చెయ్యను?" అన్నది.

"విమలా, తిలోత్తమ హృదయంలో ప్రేమానురాగాలు మొలకెత్తాయా?" అని అభిరామస్వామి అడిగాడు.

విమల కొంచెంసేపు తటపటాయించి, "స్వామీ, మీతో ఏమని చెప్పేది? ఈ పధ్నాలుగు రోజులుగా ఆ పిల్ల అహోరాత్రాలు అదొక మాదిరిగా ఉంటున్నది. ఆమె మనస్సూ, చర్యలూ అన్నీ గుర్తించలేనంతగా మారిపోయాయి. ఆమె హృదయంలో ప్రేమానురాగాలు అంకురించటమే గాదు, క్రమంగా వృద్ధి చెందుతున్నాయి కూడా," అన్నది.

అభిరామస్వామి నవ్వి, "మీ ఆడవాళ్ళెప్పుడూ ఇంతే. ప్రేమ అనగానే దాన్ని గురించి రాద్ధాంతం చేస్తారు; దానికి మార్పే ఉండనట్టు మాట్లాడతారు. తిలోత్తమ పసిపిల్ల. మనస్సు కాస్త చలించినా, ఇతర విషయాలలో పడితే జగతసింహుణ్ణి తప్పక మరిచిపోతుంది," అన్నాడు.

విమల అందుకు సమ్మతించలేదు. తిలోత్తమ ఈ రెండు వారాల కాలంలోనూ ఎలా మారిపోయిందో, నిద్రాహారాలు లేక ఎలా కృశించిపోయిందో అభిరామస్వామికామె వివరంగా చెప్పింది.

అంతా విని అభిరామస్వామి, "ఆడవాళ్ళ విషయం చెప్పలేం. కాని ఏం చెయ్యాలి? వీరేంద్రసింహుడు కొంచెం కూడా సుముఖుడుగా లేడు," అన్నాడు.

"ఆ భయం చేతనే నేను తిలోత్తమ స్థితిని గురించి దాచి ఉంచాను; ఆమె ఫలానా అని ఆ జగతసింహుడికి కూడా చెప్పలేదు. అప్పుడు వీరేంద్రసింహుడు

మానసింహుడితో స్నేహం చేసుకోవటానికి సిద్ధంగా ఉంటే, జగతసింహుణ్ణి అల్లుడుగా ఎందుకు చేసుకోకూడదు ?" అన్నది విమల.

"మానసింహుడు ఈ వివాహానికి అంగీకరిస్తాడని ఏమిటి ?" అని అభిరామస్వామి అడిగాడు.

"ఎందుకు అంగీకరించడు ? యువరాజు అనుకూలంగానే ఉన్నాడు కద ?" అన్నది విమల.

"జగతసింహుడు మాత్రం వీరేంద్రసింహుడి కుమార్తెను పెళ్ళాడటానికి సుముఖుడుగా ఉంటాడని నీవెందు కనుకున్నావు?" అన్నాడు అభిరామస్వామి.

"జాతి, కుల, గౌరవాలకు రెండూ సమానమైన వంశాలే. జయధరసింహుడి పూర్వీకులు యదువంశస్థులే కదా ?" అన్నది విమల.

"యదు వంశంలో పుట్టిన తిలోత్తమ మొగలాయీల బంధువుల ఇంటి కోడలవుతుందా ?" అని అభిరామస్వామి అడిగాడు.

విమల అభిరామస్వామి కేసి నిశ్చలంగా చూస్తూ, "ఎందుకు కాదూ ? యదువంశం కన్న హీనవంశమేమున్నది ?" అన్నది.

ఈ మాట వింటూనే అభిరామస్వామి కళ్ళు నిప్పులు రాలుస్తూ, "పాపిష్టిదానా, నీ దౌర్భాగ్యాన్ని ఇంకా మరిచి పోలేదా ?

పో, నా ఎదట నుంచి అవతలికి పో!" అని కఠోరంగా అన్నాడు.

* * *

జగతసింహుడు తన తండ్రి వద్ద సెలవు తీసుకుని, సైన్యంతో బయలుదేరి పోయాక అతను చేసిన సాహస చర్యలకు పఠాను సైన్యం గడగడ లాడిపోయింది. పఠానులు కుంగి పోయారు. జగతసింహుడు అయిదు వేల సేనతో యాభై వేల సైన్యం గల కతలూ ఖాన్‌ను సువర్ణరేఖా నదిని దాటించి తరిమి వేస్తానని ప్రతిజ్ఞ చేసి ఉన్నాడు. ఆ ప్రతిజ్ఞ నెరవేరే అవకాశాలింకా ఏర్పడలేదు, అయినప్పటికీ రెండు వారాల కాలంలో అతను తన సైనికులతో సహా చూపిన శౌర్య ధైర్య పరాక్రమాలను గురించి విని మాన సింహుడు, "ఫరవాలేదు, నా కొడుకు రాజ పుత్రుల పూర్వపు కీర్తి ప్రతిష్ఠలను తిరిగి నిలబెడతాడు!" అనుకున్నాడు.

యాభై వేల సైన్యాన్ని అయిదు వేల సేనతో ఎదిరించి పోరాడి నెగ్గటం సాధ్యం కాదని జగతసింహుడికి తెలుసు; అందువల్ల అపజయమూ, మరణమూ తప్ప మరొక ఫలితం ఉండదు. అందుచేత అత నొక కొత్త యుద్ధ తంత్రం అవలంబించాడు. అతను తన సేనయొక్క ఆచూకీ ఏమాత్రమూ బయట పడకుండా ఉంచాడు.

అతని సైనికులు ఏ క్షణాన, ఎటు నుంచి అకస్మికంగా వచ్చి తమ పై పడేది శత్రువుల కేమాత్రమూ తెలిసేది కాదు. అతను తన సైనికులను అనేక చిన్న చిన్న దళాలుగా విభజించి, వాటిని దట్టమైన అరణ్యంలోనూ, పర్వత గుహలలోనూ, మిట్టల మీదా, పల్లాల లోనూ దాచి ఉంచాడు. అతనికి అనేక మంది గూఢచారు లుండేవారు. వారు తమ తమ పనులను ఎంతో చాకచక్యంతో చేసుకు పోయేవారు.

జగతసింహు డనుసరించిన ఈ యుద్ధ తంత్రం వల్ల పఠాను సైనికులు అసంఖ్యాకంగా చచ్చారు. వారి సేనలు పెద్ద కంగా

రులో పడిపోయాయి. ఇది చూసి పఠాను సేనా నాయకుడు శత్రువులతో సమ్ముఖ యుద్ధం ఎలాగైనా జరిగేలాగు చూడాలని యత్నించాడు. కాని ఈ ప్రయత్నాలను జగతసింహుడు కొన సాగనియ్యలేదు. తమ సైనికులు నాశనమయారన్న వార్తలు కతలూఖాన్‌కు విడవకుండా చేరేవి. ఉదయమని లేదు, మధ్యాహ్నమని లేదు, సాయంకాలమని లేదు — ఎప్పుడు చూసినా దుర్వార్తలే. చిట్టచివరకు పఠాను సైనికులు తమ కోటలను దాటి బయటికి రావటానికి వీలులేని పరిస్థితి ఏర్పడింది. అక్కడ వారికి ఆహారం అందక ఆరోజు కారోజు పరిస్థితి విషమించింది.

పఠానుల అధీనంలో ఉండిన ప్రాంతాలలో తిరిగి శాంతి నెలకొని, అవి తన ఏలుబడికిందికి వస్తున్నాయని తెలిసి సంతోషించి మానసింహుడు తన కుమారుణ్ణి అభినందిస్తూ, మరి పది వేల సేనను కూడా పంపుతున్నట్టు ఉత్తరం రాశాడు.

జగతసింహుడు దానికి జవాబు రాస్తూ, అధికంగా సేన రావటం ఉపయోగమేనని, అదనపు సేనలు రాకపోయినప్పటికీ, ఉన్న అయిదు వేల సేనతోనే తన ప్రతిష్ఠ నిలబెట్టుకుంటాననీ తండ్రికి తెలియజేశాడు.

అభిరామస్వామితో మాట్లాడిన మరునాటి సాయంకాలం విమల తన గదిలో కూర్చుని చక్కగా అలంకరణ చేసుకున్నది. ముప్పై ఐదేళ్ళ స్త్రీకి శృంగార మేమిటనవచ్చు. కాని మనసులో యౌవనం ఉన్నవాళ్ళు ఏళ్ళతో సంబంధం లేకుండా శృంగారం చేసుకోవచ్చు. కొందరు ఇరవై ఏళ్ళకే మానసికంగా వృద్ధులైపోతారు. విమల మానసికంగా యౌవనవతి. ఆమె అలంకరించుకుంటున్నంతసేపూ సన్న సన్నగా ఏవో పాటలు పాడుకున్నది. మధ్య మధ్య నవ్వుకున్నది.

అలంకరణ పూర్తి అయాక ఆమె జగతసింహు డిచ్చిన హారాన్ని ధరించి తిన్నగా తిలోత్తమ గదికి పోయింది. తిలోత్తమ ఆమెను చూసి ఆశ్చర్యపడి, "ఇవాళ ఇంతగా ముస్తాబయావేమిటి, విమలా? నిజం చెప్పు, ఎక్కడికి ప్రయాణం?" అని అడిగింది.

"చాలా దూర ప్రయాణం మీద పోతున్నాను," అన్నది విమల.

"నిజం చెప్పు, ఎక్కడికి పోతున్నావు?" అని తిలోత్తమ అడిగింది.

విమల ఆమెను చెయ్యి పట్టుకుని కిటికీ వద్దకు తీసుకుపోయి, ఆమె చెవిలో రహస్యంగా, "నేను శైలేశ్వర మందిరానికి పోతున్నాను. అక్కడ ఒక రాజపుత్రుణ్ణి కలుసుకోవాలి," అన్నది.

ఆ మాటలు వింటూనే, తిలోత్తమ శరీరం ఒక్కసారి ఆపాదమస్తకం పులకించింది. ఆమె ఏమీ అనలేదు.

"అభిరామస్వామి వారితో ఈ సంగతి మాట్లాడాను. నీకూ, జగతసింహుడికీ వివాహం జరగటం సాధ్యంకాదని ఆయన అభిప్రాయం. మీ నాన్నగారు అందుకు సుతరామూ ఒప్పరు. ఆయన సమక్షంలో ఈ సంగతి పొరపాటున బయటికి వచ్చిందో కొంప లంటుకుంటాయి," అన్నది విమల.

తిలోత్తమ తల వంచుకుని, అస్పష్టమైన గొంతుతో, "అయితే మరి దేనికి—అయితే మరి దేనికి—?" అన్నది.

"దేనికేమిటి? ఆవాళ రాత్రికి అతన్ని కలుసుకుని, నీ వెవరో చెబుతానని మాట ఇచ్చాను. అంతమాత్రాన పోయేదేమున్నది? నేను చెప్పే దేదో చెప్పాక, అతను చేసేదేదో చేసుకోనీ! ఒకవేళ అతనికి నీ పైన నిజంగానే ప్రేమ ఉన్నపక్షంలో—"

విమల మాట పూర్తి చేసేలోపుగా తిలోత్తమ ఆమె నోటిని మూసి, "నీ మాటలు వింటుంటే నాకు సిగ్గవుతున్నది. పోదలిస్తే నీ యిష్టం వచ్చిన చోటికి పో; కాని నన్ను గురించి ఎవరితోనూ ఏమీ చెప్పనవసరం లేదు," అన్నది.

"అలాటి దానివి ఇంత చిన్న వయస్సులోనే ప్రేమ సముద్రంలో ఎందుకు పడిపోయావు?" అని విమల నవ్వుతూ అడిగింది.

"పో, పో! నీ మాట లేవీ నేను వినను," అన్నది తిలోత్తమ.

"సరే అయితే నేను పోనేపోను," అన్నది విమల.

తిలోత్తమ తల వంచుకుని, "వెళ్ళు," అన్నది. విమల గట్టిగా నవ్వి, "సరే, వెళుతున్నాను. నేను తిరిగి వచ్చేదాకా నీవు నిద్రపోకు," అన్నది.

పోవాలంటే మటుకు నిద్ర రావద్దా అన్నట్టుగా తిలోత్తమ నవ్వింది. విమల ఒక చేతిని తిలోత్తమ భుజం మీద వేసి, రెండో చేత్తో ఆమె గడ్డం పట్టుకుని ఆమె చెక్కిలి ముద్దు పెట్టుకున్నది.

వెళ్ళిపోయేటప్పుడు విమల కళ్ళ నీరు తిరగటం తిలోత్తమ గమనించింది.

విమల తిలోత్తమ గది ద్వారం దాకా వెళ్ళేసరికి, అస్మానీ ఎదురు వచ్చి ఆమెతో, "బాబుగారు పిలుస్తున్నారు," అన్నది.

—(ఇంకా వుంది)

5

[దుర్గేశనందిని తిలోత్తమా, మానసింహమహారాజు కొడుకు జగతసింహుడూ శైలేశ్వర మందిరంలో కలుసుకున్నప్పుడు యువరాజు తానెవరో చెప్పకున్నాడు, కాని తిలోత్తమ వెంట ఉన్న విమల తన యజమానురాలి వివరాలు అతనికి తెలపటానికి పదిహేను రోజులు వ్యవధి కోరింది. ఈలోపుగా ఆమె రెండు విషయాలు స్పష్టంగా తెలుసుకున్నది: ఒకటి, తిలోత్తమ యువరాజును గాఢంగా ప్రేమిస్తున్నది; రెండు, వారిద్దరి వివాహానికి దుర్గేశుడైన వీరేంద్రసింహుడు ఒప్పుకోడు. అయినప్పటికీ విమల తాను యువరాజు కిచ్చిన మాట నిలబెట్టుకోవటానికి శైలేశ్వర మందిరానికి రాత్రివేళ బయలుదేరి వెళ్ళింది.]

విమల మందిరం ప్రవేశించి, విశ్రాంతి తీసుకోవటానికి రెండు క్షణాలసేపు కూర్చుని, లేచి వెళ్ళి శైలేశ్వరుడి పాదాలకు వందనం చేసి, యువరాజు వద్దకు వచ్చి నమస్కరించింది.

కొద్దిసేపు ఇద్దరికీ సంభాషణ ఎలా ప్రారంభించాలో తెలియలేదు. అయితే ఇలాటి విషయాలలో సిద్ధహస్తురాలైన విమల, "యువరాజా, శైలేశ్వరుడి అనుగ్రహం వల్ల నా కివాళ మీ దర్శన భాగ్యం కలిగింది. ఇంత రాత్రివేళ ఒంటరిగా వస్తూ దారిలో ప్రాణా లరచేత పట్టుకుని వచ్చాను. మిమ్ము కనిపించాక మనస్సుకు కాస్త ధైర్యం వచ్చింది," అన్నది.

బంకించంద్ర చట్టోపాధ్యాయ

"అందరూ క్షేమమా?" అని యువ రాజు అడిగాడు. అతడికి తిలోత్తమ పై నిజమైన గాఢానురాగం ఉన్నదీ లేనిదీ తెలుసుకో గోరి విమల, "ఆ క్షేమం కోసమే శైలేశ్వరుణ్ణి దర్శించ వచ్చాను. శైలేశ్వరుడు మీ పూజలకు అనుగ్రహించినట్టు నా కర్థ మయింది. నా పూజలు గ్రహించడు. తమ శలవైతే నేను వెళ్ళివస్తాను," అన్నది.

"వెళ్ళిరా! కాని ఒక్కతెవూ వెళ్ళటం భావ్యంకాదు. నేను వెంట వచ్చి దిగబెడ తాను," అన్నాడు జగతసింహుడు.

"ఒంటరిగా వెళ్ళటం ఎందుకు భావ్యం కాదు?" అని విమల అడిగింది.

"దారిలో ఎన్ని అపాయాలైనా కలగ వచ్చు," అన్నాడు యువరాజు.

"అలా అయితే నేను మానసింహ మహా రాజు వద్దకు వెళ్ళి, 'తమరు సేనాపతిగా నియమించిన వారి అధీనంలో స్త్రీలకు క్షేమం లేకుండా ఉంటున్నది; శత్రువులను అదు పులో ఉంచే దక్షత ఆయనకు లేదు,' అని చెబుతాను," అన్నది విమల గడుసుగా.

యువరాజు విరగబడి నవ్వి, "దేవతలకే తప్పలేదు, మనుష్యులన్న తరవాత శత్రువు లుండరా? ఉదాహరణకు శివుణ్ణే తీసుకో. ఆయన తపస్సు చేసుకునేటప్పుడు తన శత్రువైన మన్మథుణ్ణి భస్మం చేసేశాడు. ఆ మన్మథుడే ఒక పక్షం రోజుల క్రితం ఆ శివుడి మందిరంలోనే జొరబడి పెద్ద ఉపద్రవం కలిగించేశాడు," అన్నాడు.

"అంత ఉపద్రవానికి గురి అయిన వా రెవరు?"

"సేనాపతే."

"మహారాజా, అలాటి అసంగతమైన విషయాన్ని ఎవరు నమ్ముతారు?"

"నాకు సాక్ష్యం సిద్ధంగా ఉన్నది."

"ఎవరా సాక్షి?"

"నా ప్రేమకు విమలే సాక్షి!" అన్నాడు యువరాజు జగతసింహుడు.

"విమల మీ రమకున్నట్టు సాక్షిగా ఉండదు."

"అదీ సంభవమే. ఏమంటే ఇచ్చిన మాట నిలబెట్టుకోని మనిషి నిజమైన సాక్ష్యం ఎలా చెబుతుందీ?" అన్నాడు యువరాజు.

"నేనేం మాట ఇచ్చానో కాస్త జ్ఞాపకం చెయ్యమని ప్రార్థన," అన్నది విమల.

"మీ యజమానురాలి పరిచయం."

విమల ఛలోక్తి ధోరణి విడిచిపెట్టి గంభీరంగా, "యువరాజా, పరిచయం చెయ్యటానికి జంకుగా ఉన్నది. ఆమెను గురించి తెలుసుకున్నాక మీకు ఏమైనా బాధ కలిగితే?" అన్నది.

జగతసింహుడు కూడా వెటకారపు ధోరణి విసర్జించి, "నిజం తెలుసుకోవటం వల్ల నాకు బాధ కలగటానికి తగిన కారణం ఉన్నదా, విమలా?" అని అడిగాడు.

"ఉన్నది."

జగతసింహుడు కొంచెంసేపు ఆలోచించి, "ఏమైతే అయింది, చెప్పు. నే నిప్పుడు పొందుతున్న బాధ కన్న హెచ్చు బాధ కలిగించే కారణం ఏదీ ఉండబోదు. విమలా, ఆవాళ నేను నిన్ను ఇక్కడ కలుసుకున్నది సరదా కోసం కాదు. ఈ పదిహేను రోజులుగా నేను నడుము వాల్చి ఎరగను," అన్నాడు.

ఆ మాట చెవిని వేసుకు నేటందుకే విమల ఇంతసేపూ నాటక మాడింది. కాని అప్పటికి అసలు సంగతి బయట పెట్టక అతన్ని కబుర్లలో పెట్టింది. చివర కతను, "చెప్పు, విమలా, మీ చెలిని కలుసుకోవాలంటే ఎక్కడికి వెళ్ళాలి?" అని అడిగాడు.

"మందారణ దుర్గానికి వెళ్ళాలి. తిలోత్తమ వీరేంద్రసింహుడి కుమార్తె," అన్నది విమల.

ఈ మాట వినగానే జగతసింహుడికి కాలసర్పం కాటు వేసినట్టయింది. అతని చేతి కత్తి కింద పడిపోయింది. అతను దీర్ఘంగా నిట్టూర్చి, "నీ మాట నిజం! తిలోత్తమ

ఎన్నటికీ నాది కాదు. నేను యుద్ధరంగానికి పోయి నా కోరికను శత్రు రక్తంతో కడిగేసు కుంటాను," అన్నాడు.

అతని నిరాశా నిస్పృహలను చూసి విమల, "యువరాజా, ప్రేమ కేమైనా ప్రతి ఫలం ఉండే పక్షంలో దాన్ని తిలోత్తమకు ఇవ్వదగిన వాడవు నీవే!" అన్నది.

ఈ మాటలతో, అతని మనసులో ఆశ చిగిర్చింది. అతను విమలతో, "ఏమైనా ఇవాళ నా మనసు వికలంగా ఉన్నది. నిన్నొక్కటి వేడుకుంటాను, చెయ్యగలవా? నీవు వెళ్ళి మీ సఖికి నా పరిస్థితి చెప్పి, ఒక్కసారి—ఒకే ఒక్కసారి— నా కామె దర్శన భాగ్యం కలిగించమని చెప్ప గలవా?" అన్నాడు.

"దానికి మా సఖి ఏమంటుందో తమకు తెలిసే దెలా?" అని విమల అడిగింది.

"మాటి మాటికీ నిన్ను శ్రమపెట్టటం నా కేమీ బాగా లేదు. కాని ఇంకొక్క సారి ఈ మందిరానికి వచ్చి నన్ను కలుసు కున్నట్టయితే నేను ఎప్పటికీ ఋణపడి ఉంటాను. జగతసింహుడి నుంచి నీకు ఇందుకు గాను ప్రత్యుపకారం లభించక పోదు!" అన్నా డతను.

విమల ఆ పని మాత్రం తన వల్ల కాదనీ, దారి చాలా భయమనీ, యుద్ధ పరిస్థితి కూడా

ఉంటున్నదనీ, మాట ఇచ్చాను గదా అని ఈ సారికి వచ్చాననీ అన్నది.

"ప్రమాదం ఉండదని నీకు తోచే పక్షంలో నేను నీ వెంట మందారణ దుర్గానికి వస్తాను. నేను అనుకూలమైన చోట వేచి ఉంటాను. నీవు వెళ్ళి జవాబు తీసుకురా!" అన్నాడు జగతసింహుడు.

విమల సంతోషంతో, "అయితే పదండి," అన్నది. వా రిద్దరూ మందిరంలోనుంచి వెలికి రాబోయే సమయంలో బయట అడుగుల చప్పుడయింది. జగతసింహు డాశ్చర్యపడి, "నీ వెంట మరెవరైనా వచ్చారా?" అని అడిగాడు.

"లేదే!" అన్న దామె.

"అయితే ఆ చప్పుడు చేసిన దెవరు? బయటి నుంచి ఎవరో మన సంభాషణ విన్నారని నాకు తోస్తుంది," అంటూ అతను బయటికి వచ్చి, చుట్టూ కలయజూశాడు, కాని ఎవరూ కానరాలేదు.

ఆ ఇద్దరూ శైలేశ్వరుడికి నమస్కరించి, మందారణాని కేసి కొంతదూరం నడిచినాక యువరాజు, "నా కొక విషయం తోస్తున్నది, చెబితే నీ వేమంటావో మరి," అన్నాడు.

"ఏమిటది?" అని విమల అడిగింది.

"నీవు పరిచారికవు కాజాలవని నా మనస్సులో అనిపిస్తున్నది."

"మీ కలా అనుమాన మెందుకు కలిగింది ?"

"వీరేంద్రసింహుడి కుమార్తె అంబర రాజు కోడలు కాజాలదు ; అందు కొక నిగూఢ కారణం ఉన్నది. ఆ కారణం పరిచారికకు తెలియటం సాధ్యం కాదు. నీ కెలా తెలిసింది ?"

విమల దీర్ఘశ్వాస తీసుకుని విచార స్వరంతో, "మీ అనుమానం నిజమే. నేను పరిచారికను కాను, అభాగ్యవశాన పరిచారిక లాగా ఉంటున్నాను," అన్నది.

ఈ ప్రస్తావన ఆమెకు బాధాకరమని గ్రహించి జగతసింహు డేమీ అనలేదు. విమల తనకు తానే, "యువరాజా, నేను నా విషయమంతా చెబుతాను, కాని ఇప్పుడు కాదు... అదేమిటా చప్పుడు ? మన వెనక ఎవరో వస్తున్నట్టున్నది," అన్నది.

వెనక నుంచి అడుగుల చప్పుడు విన పడింది. ఎవరో గుస గుస లాడుకున్నట్టు కూడా వినిపించింది. అప్పటికి వారు మందిరం నుంచి ఒక మైలుదూరం వచ్చి ఉంటారు.

"మనని ఎవరో వెంటాడి వస్తున్నారు," అంటూ జగతసింహుడు ముందుకు సాగాడు. వారు చిన్నగా మాట్లాడుకుంటూ వేగంగా నడవ సాగారు.

వారు మందారణానికి చేరేసరికి నడిరాత్రి అయింది. "ఇంత రాత్రివేళ దుర్గంలోకి ఎలా ప్రవేశిస్తావు ?" అని రాజకుమారుడు విమల నడిగాడు.

"ఆ భయమేమీ లేదు. ఆ ఉపాయా లన్నీ చూసుకునే ఇంటి నుంచి బయలు దేరాను," అన్నది విమల.

ఇద్దరూ దుర్గం వెనుకతట్టున ఉన్న మామిడి తోటలో ప్రవేశించారు.

"ఈ తోట కూడా నిర్జన స్థలం కాదు. మీరు నా వెంట దుర్గంలోకి రండి," అన్నది విమల.

జగతసింహుడు కొంచెం ఆలోచించి, "నే నలా చెయ్యటం ఉచితం కాదు. దుర్గేశుడి అనుమతి లేకుండా నే నెలా దుర్గం లోకి అడుగు పెట్టేది?" అన్నాడు. అంబర రాజకుమారుడైన తాను అలా దుర్గంలో ప్రవేశించటం దొంగవాడు చేసే పని అని అతనికి అనిపించింది.

"నేను వెంట ఉండి తీసుకుపోతున్నాను కదా?" అన్నది విమల.

"కాని నీకు నన్ను దుర్గంలోకి తీసుకుపోయే అధికారం ఉన్నదా? పరిచారికవని తక్కువ చేసి ఈ మాట అడుగుతున్నా ననుకోవద్దు," అన్నాడు యువరాజు.

విమల కొంచెం సేపాలోచించి, "నా కున్న అధికారం ఏమిటో తెలుసుకోకుండా నా వెంట రాలేరా?" అని అడిగింది.

"ఎంతమాత్రం రాలేను," అన్నాడతను.

విమల అతని చెవిలో ఏదో రహస్యంగా చెప్పింది.

"పద!" అన్నాడతను.

ఇంతలో తోటలోని ఎండుటాకులపై ఎవరో నడుస్తున్న ధ్వని అయింది.

"అదుగో మళ్ళీ!" అన్నది విమల.

"కొంచెంసేపిక్కడే ఉండు. నేను వెళ్ళి చూసి వస్తాను," అని అతను కత్తి దూసి

ధ్వని వినిపించిన వైపు వెళ్ళాడు. అతని కెక్కడా ఎవరూ కనిపించలేదు. పోషణ లేక మామిడి తోటంతా అడవిలాగా పెరిగి ఉన్నది. అందులో ఎంత మంది అయినా దాగవచ్చు.

జగతసింహుడు కత్తి చేత పట్టుకుని ఒక చెట్టెక్కాడు. దాని పై నుంచి అతను చుట్టూ కలయ జూసిన మీదట అతని దృష్టి అన్నిటి కన్న ఎత్తుగా ఉన్న ఒక చెట్టుపైన పడింది. దాని పైన ఇద్దరు మనుషులు దాగి ఉన్నారు. వెన్నెలలో వారి తలపాగాలు మాత్రమే కనిపిస్తున్నాయి. అత నా చెట్టును చక్కగా గుర్తు పెట్టుకుని, తా నెక్కిన చెట్టు

నుంచి దిగి వచ్చి, విమలకు తాను చూసినది చెప్పి, "ఇప్పుడు రెండు బల్లాలుంటే బాగుండును," అన్నాడు.

"ఎందుకు?" అన్నది విమల.

"వాళ్ళెవరో తెలుసుకోవటానికి. పరిస్థితి అనుమానాస్పదంగా ఉన్నది. తలపాగాలు చూస్తే, ఈ దుష్ట వశాను లేదో దురుద్దేశంతోనే మనని వెన్నాడుతున్నట్టు తోస్తుంది," అన్నాడు జగతసింహుడు.

వెంటనే విమలకు దారిలో తాను చూసిన గుర్రం కళేబరమూ, తలపాగా మొదలైనవి జ్ఞాపకం వచ్చి భయం కలిగింది. "మీరిక్కడే ఉండండి. నేను దుర్గంలోకి వెళ్ళి ఇప్పుడే బల్లాలు తెస్తాను," అంటూ చరచరా వెళ్ళిపోయిందామె.

విమల దుర్గపు రహస్య ద్వారాన్ని తన తాళపు చెవితో తెరిచి, లోపల ప్రవేశించి, రహస్య ద్వారానికి తాళం వేసి, ఆయుధాగారానికి వెళ్ళి, అక్కడ ఉండే మనిషితో, "నాకు రెండు బల్లాలు కావాలి. ఇప్పుడే తిరిగి ఇస్తాను," అన్నది.

"అమ్మా, వాటితో మీకేం పని?" అని ఆయుధాగార రక్షకుడడిగాడు.

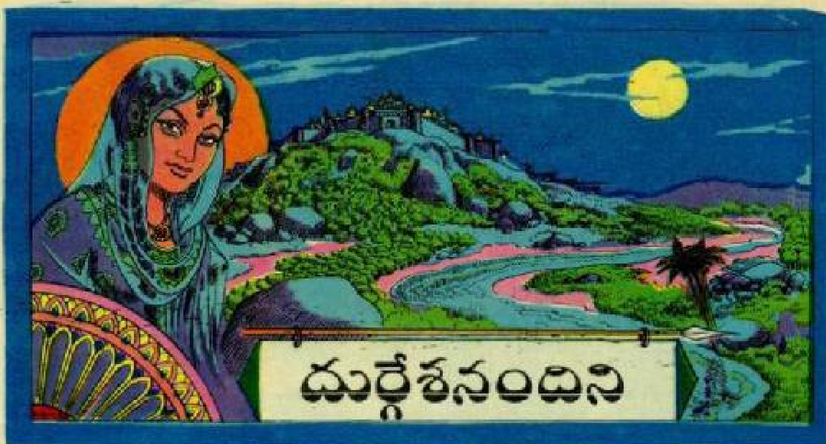
"ఇవాళ వీరపంచమి. వీరమాతను కావటానికని వ్రతం చేస్తున్నాను. ఎవరికీ చెప్పకు," అన్నది విమల.

అత డిచ్చిన రెండు బల్లాలూ తీసుకుని ఆమె వేగంగా యువరాజున్న చోటికి తిరిగి వచ్చింది; కాని తొందరలో రహస్య ద్వారానికి తాళం వెయ్యటం మరిచిపోయింది. అందువల్ల గొప్ప విపత్తు సంభవించింది.

వెలుపల అస్త్రధారిగా ఉన్న పురుషుడొకడు రహస్య ద్వారం బార్లా తెరిచి ఉండటం గమనించి ఆ ద్వారం గుండా దుర్గంలో ప్రవేశించాడు. ఎక్కడా ఎవరూ మేలుకుని ఉన్న జాడలు లేవు. ఆ మనిషి తిన్నగా అంతఃపురం దాకా వెళ్ళి పోయాడు.

—(ఇంకా వుంది)

6

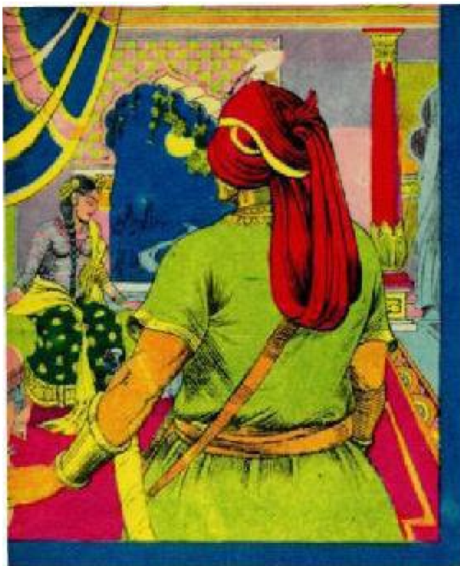
[జగతసింహుణ్ణి కలుసుకుని తన చెలి వృత్తాంతం చెబుతానని మాట ఇచ్చిన విమల గడువునాటి రాత్రి శైలేశ్వర మందిరానికి వెళ్ళింది. తిలోత్తమ వీరేంద్రసింహుడి కుమార్తె అని తెలియగానే జగతసింహుడు హతాశుడయాడు. ఒక్కసారి తిలోత్తమను చూడగోరి అతను విమల వెంట మందారణ దుర్గానికి వచ్చాడు. విమల పొరపాటు చేత ఒక పఠానువాడు దుర్గంలో ప్రవేశించాడు. ఆ సమయంలో—]

జగతసింహుడు విమల తెచ్చిన బల్లాలు రెండూ తీసుకుని, వెనక ఎక్కిన చెట్టే మళ్ళీ ఎక్కాడు. అప్పు డతనికి దూరపు చెట్టు ఆకుల మధ్య ఒక్క తలపాగాయే కనిపించింది; రెండోది లేదు. అతను ఆ కనిపించే తలపాగా కేసి గురిచేసి ఒక బల్లాన్ని ఎంత బలంతో విసిరాడంటే, తలపాగావాడు తక్షణమే కింద పడిపోయాడు. జగతసింహుడు చప్పున దిగి వచ్చి ఆ వ్యక్తిని సమీపించాడు. సాయుధ సైనికుడిలా కనిపించే ఒక ముసల్మాను వాడు చచ్చిపడి ఉండటం అతనికి కనిపించింది. బల్లెం అతడి కంటి కుండా మెదడులోకి చొచ్చుకు పోయింది.

ఆ సైనికుడి కవచంలో నుంచి ఏదో కాగితం సగం పైకి వచ్చి జగతసింహుడి

బంకించంద్ర చట్టోపాధ్యాయ

ఆమె అతన్ని ఒక శయ్యాగారం వద్దకు తీసుకుపోయి, "నే నిప్పుడే తిరిగి వస్తాను. మీరు వెళ్ళి తల్పం పైన విశ్రమించండి," అని చెప్పింది.

ఆమె వెళ్ళి తిరిగి వచ్చి, తలుపు తెరిచి, "యువరాజా, మాట," అన్నది. యువరాజు కంపిత హృదయంతో లేచి, విమల వెంట అంతఃపురంలోని ఒక గది వద్దకు చేరుకున్నాడు. వెంటనే విమల అక్కడి నుంచి నిష్క్రమించింది. గది నుంచి కమ్మని వాసనలు వస్తున్నాయి. దీపం ప్రకాశిస్తున్నది. గదిలో ఒక నవయువ్వని తల వంచుకుని కూర్చుని ఉన్నది. ఆమే తిలోత్తమ.

విమల యువరాజును గది వద్దకు చేర్చి తన గదికి వెళ్ళిపోయింది. ఆమె ముఖాన ఆనందం తాండవిస్తున్నది, ఎందుకంటే ఆమె మనోరథం ఈనాడు సిద్ధించింది. ఆమె అద్దం ముందు నిలబడి తన రూప లావణ్యాలను చూసుకుని మురిసి పోయింది. తరవాత ఆమె తిరిగి వచ్చి, శయ్యపై కూర్చుని జగత సింహుడి కొరకు నిరీక్షించసాగింది.

ఇంతలో వెలుపల తోటలో బాకాధ్వని పెద్దగా వినపడింది. ఆమె ఉలికి పడింది. తూర్యధ్వనులు ముఖద్వారం నుంచి విని

కంట పడింది. అతనా కాగితాన్ని తీసి వెన్నెల కాంతిలో ఇలా చదువుతున్నాడు: "ఈ పత్రం గలవాడు చేసే ఆజ్ఞలను శతలూఖాన్ అనుచరులు నిర్వర్తిస్తారుగాక."

విమల కీ గొడవ కొంచెం కూడా తెలియదు. ఆమె యువరాజును చేర వచ్చి, "బయట ఉండటం క్షేమం కాదు. దుర్గం లోకి పోదాం పదండి. నేను పొరపాటున రహస్య ద్వారాన్ని మూయకుండా వచ్చేశాను," అన్నది.

ఇద్దరూ గుండెలు పిచ పిచ లాడుతూ దుర్గాన్ని ప్రవేశించారు. విమల రహస్య ద్వారాన్ని లోపలి నుంచి బంధించింది.

పించాలి గాని, వెనుక నుంచి వినిపించటమేమిటి? ఇందులో ఏదో వైపరీత్యం ఉందని శంకించి ఆమె భయ విభ్రాంతురాలయింది. ఆమె కిటికీ వద్దకు వెళ్ళి, వెనుక ఉన్న తోట నాలుగు మూలలూ కలయ జూసింది, కాని ఏమీ కనిపించలేదు.

విమల తన గది నుండి బయటికి వచ్చి, రహస్యమార్గాన మెట్లెక్కి డాబా మీదికి వెళ్ళి, దృష్టి అన్ని పక్కలా ఎంతో దూరం సారించింది, కాని గాఢాంధకారంలో ఏమీ కనిపించ లేదు. ఆమె మిద్దె మీది గోడ వెంబడి ఒక చివరకు వెళ్ళి, అక్కడి నుంచి తిరిగి వస్తూండగా, తన వీపు మీద ఎవరో వేలు పెట్టినట్టయింది. ఆమె గతుక్కుమని వెనక్కు తిరిగే సరికి ఒక అపరిచితుడు అస్త్రధారి అయి కనిపించాడు. విమల కొయ్యబారి పోయింది.

"అరవకు. అందగత్తెలు అరవటమూ, కెవ్వుమనటమూ బాగుండదు," అన్నాడా మనిషి.

విమల అతణ్ణి ఆపాదమస్తకమూ చూసి అతను సామాన్య సైనికుడు కాడని గ్రహించింది. చతురురాలైన విమల క్షణంపాటే నిస్తబ్ద అయింది. ఆమె అంతలోనే తన చైతన్యాన్ని తిరిగి పొంది, "ఎవరు నీవు?" అని ఆ వ్యక్తిని అడిగింది.

"నా పరిచయం వల్ల నీకేం లాభం?" అని అత నడిగాడు.

"నీవు దుర్గంలోకి ఎలా ప్రవేశించావు? దొంగలను కొరతవేస్తారని వినలేదా?" అన్నది విమల.

"సుందరీ, నేను దొంగను కాను."

"దుర్గంలోకి ఎలా జొరబడ్డావు?"

"నీ దయవల్లనే. నీవు రహస్యద్వారం తెరుచుకుని తోటలోకి వెళ్ళేటప్పుడు నా అదృష్టం కొద్దీ దాన్ని తెరిచి ఉంచి వెళ్ళావు. ఆ సమయంలో నేను లోన ప్రవేశించాను. అప్పుడు మిద్దె మీద నిన్ను అనుసరించి వస్తున్నాను."

"అంతకూ నీ వెవరు?"

"పఠానును. ఈ దాసుడి పేరు ఉస్మాన్ ఖాన్...గుర్తు రాలేదా? ఇంకా వివరంగా చెప్పాలా? కతలూఖాన్‌యొక్క సేనాపతిని," అన్నాడా పఠాను.

విమల నిలువునా కంపించి పోయింది. యువరాజుకు ఈ సమాచారం ఎలా అందజేయాలా అని గిలగిలలాడింది; అందుకు మార్గమే కనిపించలేదు. అందుచేత చివరకామె ఆ పఠానువాణ్ణి సాధ్యమైనంత సేపు అక్కడి నుండి కదలకుండా చెయ్యటం మంచిదని నిశ్చయించుకున్నది. ఇంతలో ఎవడైనా దుర్గానికి చెందిన సైనికుడటుగా వచ్చి, పరిస్థితి గ్రహించి, ప్రతిక్రియ కొరకు ప్రయత్నించవచ్చు. ఆమె ఉస్మాన్‌ఖానును మాటలలోకి దించింది.

ఆమె తన నెలాగైనా మిద్దెపైనే నిలిపి ఉంచటానికి తన చాతుర్యమంతా వినియోగిస్తున్నదని ఉస్మాన్‌ఖాన్ చివరకు గ్రహించి, "నీ పైటకొంగున కట్టి ఉన్న తాళపు చెవులగుత్తి మర్యాదగా నా కిచ్చెయ్యి. నీ వంటి పై చెయ్యివేసి నీ మానానికి కళంకం కలిగించటం నా కిష్టంలేదు," అన్నాడు.

తన ఆట కట్టయిపోయినట్టు విమల తెలుసుకున్నది. బలాత్కారంగా తాళపు

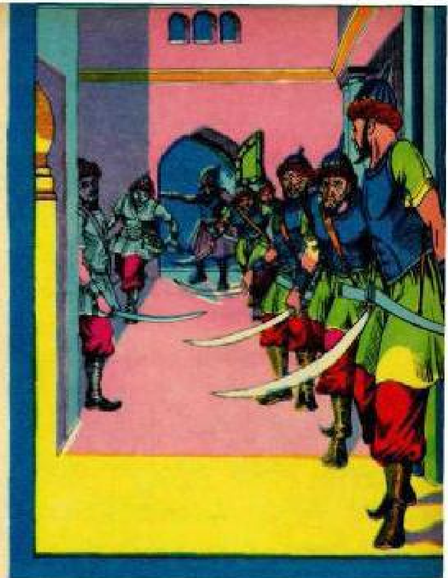
చెవులను లాక్కోగలవాడు అంత మర్యాదగా మాట్లాడటం వెటకారం గాక మరేమిటి?

ఆమె తన పైబట్టను తీసి చేతిలో పట్టుకుంటూ, "అయ్యా, నా అంతట నేను తాళపుచెవు లివ్వకపోతే, మీ రెలా తీసుకుంటారు?" అన్నది.

"మర్యాదగా ఇవ్వకపోతే నిన్ను వృశించవలసి వస్తుంది," అన్నాడు ఉస్మాన్‌ఖాన్

"తీసుకోండి," అంటూ ఆమె తన పై బట్టను తోటలోకి విసిరింది. ఉస్మాన్‌ఖాన్ చెయ్యి చాచి బట్టను అందుకుని, దాని కొంగు నుంచి తాళపు చెవులగుత్తిని తీసి, తన మొలలో దోపుకుని, ఆ పై బట్టతోనే విమలను గట్టిగా బంధించి, మెట్ల మీదుగా కిందికి దిగి వెళ్ళిపోయాడు.

విమల గట్టిగా అరిచి కేకలు పెట్టింది, కాని వాటిని విన్నవారు లేరు. కిందికి వెళ్ళిన ఉస్మాన్‌ఖాన్ మొదట విమల గదిలోకి వెళ్ళాడు. తాళపుచెవుల సహాయంతో రహస్యద్వారం తెరిచాడు. తెరిచిన ద్వారం గుండా ఒక్కొక్కరుగా అనేక మంది సైనికులు లోపలికి వచ్చారు. చివర కతను, "ఇంక చాలు. మిగిలిన వాళ్ళు బయటనే ఉండండి. నేను సంకేతం ఇవ్వగానే కోటను

ఆక్రమించండి. ఈ మాట తాజ్‌ఖాన్‌కు చెప్పాలి," అన్నాడు.

ఉస్మాన్ వెంట సైనికులు లోపల ప్రవేశించారు. అత నొక సైనికుణ్ణి మిద్దె పైకి తీసుకుపోయి, విమలను అతనికి చూపి, "ఈమె చాలా చాతుర్యం గలది. ఈమెనే మాత్రమూ నమ్మవద్దు, రహీమ్‌శేఖ్. నిన్నీమెకు కాపలా ఉంచుతున్నాను. ఈమె పారిపోవటానికి గాని, కేకలు పెట్టటానికి గాని యత్నించిందో నరికెయ్యి, అడదని ఏమీ చూడవద్దు. తెలిసిందా?" అన్నాడు.

"జోహుకుమ్," అని రహీమ్‌శేఖ్ విమలకు కాపలా ఉండిపోయాడు.

ఉస్మాన్‌ఖాన్ వెళ్ళిపోగానే విమలకు ధైర్యం వచ్చింది, చాకచక్యం వినియోగించి బంధవిముక్తి పొందవచ్చునన్న నమ్మకం కూడా కలిగింది. తన చెంత నిలబడి ఉన్న కావలావాడితో ఆమె సంభాషణ పెట్టు కున్నది. ఒక అందమైన ఆడది తన సుఖ దుఃఖాలను గురించీ, గృహ విషయాలను గురించీ సానుభూతితో అడుగుతూంటే సామాన్య సైనికుడి హృదయం కరిగిపోవ టంలో ఆశ్చర్య మేమిటి? రహీమ్‌శేఖ్ విమల చల్లిన మచ్చుమందు ప్రభావానికి పూర్తిగా వశుడైపోయాడు. ఇది గమనించి విమల ఆతడితో తనకు చాలా భయంగా ఉన్నదని చెప్పి, సమీపంగా వచ్చి కూర్చో మన్నది. అతను సంతోషంతో వచ్చి ఆమె పక్కన కూర్చున్నాడు.

"శేఖ్‌జీ, మీ నుదిటి మీద అంత చెమ టేమిటి? ఒక్కసారి నా కట్లు విప్పరాదా? కాస్సేపు విసురుతాను. తరవాత మళ్ళీ బంధించవచ్చు," అన్నది విమల. అతని నుదిటి మీద చెమట ఏ మాత్రమూ లేదు. అయినా అతను ఆమె చేత విసిరించుకుని ఆనందించటానికిగాను ఆమె చేతులకు కట్టిన పై బట్ట విప్పేశాడు.

విమల ఆ బట్టతో కాస్సేపు అతనికి విసిరి, దానిని తన ఒంటి పైన వేసేను

కున్నది. రహీమ్‌శేఖ్ ఆమె చేతులను తిరిగి బంధించే మాట తలపెట్టలేదు. పై బట్టను ధరించి పక్కన కూర్చుంటే ఆమె సౌందర్యం రెట్టింపయినట్టుగా అతడికి తోచింది.

"శేఖ్‌జీ, నీ భార్యకు నీ వంటే ప్రేమ లేదా?" అన్నది విమల.

"అదేమిటి? లేకేం?" అన్నాడు రహీమ్ శేఖ్ ఆశ్చర్యంగా.

"ప్రేమే ఉంటే ఈ వసంతకాలంలో నిన్ను విడిచి ఉండ గలదా?" అన్నది విమల. వసంతకాలం వెళ్ళిపోయి మూడు నెల లయింది. కాని ఆ మూఢుడికి విమల రూపంలో వసంతం ఎదురుగా ఉన్నట్టే తోచింది.

విమల తనను ప్రేమిస్తున్నదనీ, తనతో లేచిపోయి రావటానికి సిద్ధంగా ఉన్నదనీ అతను నమ్మేలాగా ఆమె అతనికి కబుర్లు చెప్పింది.

"ఇదుగో, ఈ యుద్ధంలో జయం లభించి నే నింటికి తిరిగి వెళ్ళేటప్పుడు నిన్ను తప్పకుండా వెంట పెట్టుకుపోతాను. అక్కడ మా నాయకుడు పెట్టే బాధలు భరించ లేకుండా ఉన్నాను," అన్నాడు రహీమ్. అతను విమల విచారంగా ఉండటం చూసి, "ఏమిటాలోచిస్తున్నావు?" అన్నాడు.

"ఆలోచించేటందు కేమున్నది? నాకు సుఖం రాసిపెట్టిలేదు. మీరీ దుర్గాన్ని జయించలేరు," అన్నది విమల.

"ఏం?"

"ఒక రహస్యం ఉన్నది."

"ఏమిటది? త్వరగా చెప్పు."

"జగతసింహుడు పదివేల సేనతో ఈ ప్రాంతంలోనే ఉన్నాడు. ఇవాళ మీరు రహస్యంగా దుర్గాన్ని ముట్టడించబోతున్నారని తెలిసి, అతను మీ కన్న ముందుగానే వచ్చి కూర్చున్నాడు. అతను ఇంతలో తొందరపడి ఏమీ చెయ్యడు; మీరు విజయం పొంది నిశ్చింతగా ఉన్న సమయంలో మీ మైన వచ్చి పడతాడు," అన్నది.

"అదా సంగతి?" అన్నాడు రహీమ్.

"ఈ సంగతి కోటలో ఉండే వారందరికీ తెలుసును," అన్నది విమల.

రహీమ్ పరమానందంతో, "ఇవాళ నాకు నువ్వెంత గొప్ప ఉపకారం చేశావో తెలుసా? నేను వెళ్ళి సేనాపతితో చెప్పానంటే నాకు మంచి బహుమతి దొరుకుతుంది. నేవాయనతో ఈ మాట చెప్పి వస్తాను. నేను వచ్చినదాకా ఇక్కడే ఉండు!" అంటూ వెళ్ళిపోబోయాడు.

అతని కామెపై ఆవంత అనుమానం కూడా కలగలేదు.

"నువ్వు మళ్ళీ వస్తావా? అదే పోత పోతావా?" అని విమల అడిగింది.

"ఇప్పుడే వస్తాను. నిజంగా వస్తాను."

"నన్ను మరిచి పోయేట్టుంటే వెళ్ళకు," అన్నది విమల.

"మరవను. ఒక్కనాటికి మరవను."

"రాకపోతే నా మీద ఒట్టే."

"అనుమానించకు, తప్పక వస్తాను," అంటూ రహీమ్‌శేఖ్ దౌడు తీశాడు.

అతను కనుచూపు మేర దాటగానే విమల తన దారిన తాను వెళ్ళిపోయింది.

—(ఇంకా వుంది)

7

[దుర్గంలోకి ప్రవేశించిన పఠాను యోధుడు కతలూఖాన్ సేనాపతి అయిన ఉస్మాన్‌ఖాన్. విమల జగతసింహుణ్ణి తిలోత్తమ గదికి చేర్చి, పైకి వెళ్ళేసరికి ఉస్మాన్‌ఖాన్ ఆమెను పట్టుకుని, ఆమె వద్ద ఉన్న తాళపు చెవులు తీసుకుని, ఆమెను బంధించి ఒక సైనికుడి కావలాలో ఉంచి, రహస్య ద్వారంగుండా కొంతమంది పఠానులను దుర్గంలోకి ప్రవేశ పెట్టాడు. విమల తనకు కావలావున్న పఠాను సైనికుణ్ణి మోసగించి, తప్పించుకు పోయింది.]

శత్రువులు కోటలో ప్రవేశించిన సంగతి వీరేంద్రసింహుడికి తెలియజేయటం తన ప్రథమ కర్తవ్యం గనక విమల ఆయన శయన మందిరం దిక్కుగా పరిగెత్తసాగింది. మధ్య దారిలో ఆమెకు "అల్లా హో అక్బర్!" అన్న నినాదం వినిపించింది. అది పఠానుల విజయ నినాదం.

క్రమంగా దుర్గంలో కలకలం జాస్తి కాసాగింది. నిద్రపోతున్న వారంతా లేచినట్టున్నారు. ఆమె కంగారు పడుతూ వీరేంద్రసింహుడి శయన మందిరం కేసి వెళ్ళింది. అక్కడ కోలాహలంగా ఉన్నది. పఠాను సైనికులు తలుపు పగలగొట్టి లోపల ప్రవేశించారు. వీరేంద్రసింహుడు చేత కత్తి పట్టి, వెర్రివాడిలాగా గిరగిరా తిప్పుతున్నాడు. ఆయన శరీరమంతటా రక్త ప్రవాహం. చివర కతని పోరాటం వ్యర్థమైపోయింది. ఒక పఠానువాడి విసురైన కత్తి దెబ్బతో

బంకించంద్ర చట్టోపాధ్యాయ

వీరేంద్రసింహుడి కత్తి ఎగిరి, కింద పడి పోయింది. మరుక్షణం అతను పఠానులకు బందీగా చిక్కిపోయాడు.

విమల ఇదంతా కళ్ళారా చూసి హతాశురాలైపోయి, "ఇప్పటికైనా మించి పోలేదు. తిలోత్తమను కాపాడవచ్చు," అనుకుని, తిలోత్తమ గది కేసి పరిగెత్తింది. కాని తిలోత్తమ గదిని చేరుకోవటం ఆమెకు సాధ్యం కాలేదు. అంతటా పఠానులు పోరాడుతున్నారు. దుర్గాన్ని దోపిడీ చేస్తున్నారు. దుర్గం పఠానుల కైవసమయినట్టు స్పష్టమయింది. పఠానుల చేతిలో పడకుండా తిలోత్తమ గదిని చేరుకోవటం అసంభవమని గ్రహించి విమల వెనక్కి తిరిగింది. తిలోత్తమా జగతసింహులకీ ప్రమాద వార్త ఎలా చేర్చాలో ఆమెకు తోచలేదు.

ఈ విషయమే ఆలోచిస్తూ ఆమె ఒక గదిలో కూర్చున్నది. అంతలోనే కొంత మంది పఠాను సైనికులు ఒక్కొక్క గదే దోచుకుంటూ తానున్న గది కేసి వస్తున్నట్టు ఆమెకు పొడకట్టింది. వారి నుంచి తప్పించుకునే మార్గం లేక ఆమె ఒక పెట్టె వెనక నక్కి దాక్కున్నది.

సైనికులా గదిలో ప్రవేశించి అందులో ఉన్న వస్తువులన్నీ సంగ్రహించ నారంభించారు. వారా పెట్టె తెరవటానికి వచ్చి తప్పక తనను చూస్తారు. అయినా విమల ధైర్యం కోల్పోక, పఠానుల చర్యలన్నిటినీ పెట్టె వెనుక నుంచి శ్రద్ధగా గమనిస్తున్నది. సైనికులు తాము సంగ్రహించిన వస్తువులను చూసుకుని మురిసిపోతూ, ఉబ్బి తబ్బిబ్బవుతున్న అదను చూసుకుని విమల పెట్టె వెనక నుంచి లేచి బయటికి జారుకున్నది.

ఆమె గది నుంచి బయటికి వచ్చిందో లేదో, వెనకపాటున ఎవడో ఆమె చెయ్యి పట్టుకున్నాడు. ఆమె వెనక్కి తిరిగి చూస్తే, రహీమ్‌శేఖ్!

"ఇప్పు డెలా తప్పించుకు పారి పోతావు?" అన్నాడు రహీమ్.

జాణ అయిన విమల ఒక్క క్షణం ఆలోచించి, "మాట్లాడకు! నోరు మూసుకుని నా వెంట రా!" అంటూ రహీమ్ చెయ్యి పట్టుకుని బయటికి లాక్కు పోయింది. రహీమ్ సమ్మతంగానే ఆమె వెంట వెళ్ళాడు.

విమల అతన్ని ఏకాంత స్థలానికి తీసుకు పోయి, "ఛీ, ఛీ! నువ్విలా చేస్తావని నే నెన్నడూ అనుకోలేదు! నన్ను ఒంటిగా వైన విడిచి ఎక్కడికి పోయావు? నీ కోసం వెతుకుతూ కోట అంతా తిరగలేక చచ్చాను," అన్నది. ఈ మాట అంటూ ఆమె అతని కేసి చూసిన చూపులకు శేఖ్ చిత్తయిపోయాడు.

"నేనేం చెయ్యను? సేనాపతిగారి కోసం తెగ వెతికాను. అయన అందరనుకుని పైకి వస్తే నువ్వు లేవు," అన్నాడు రహీమ్ శేఖ్.

"నువ్వెంతకూ రాకపోయే సరికి నన్ను మరిచిపోయావనుకుని నిన్ను వెతుక్కుంటూ బయలుదేరాను. ఇంకా నయం, కనిపించావు? హమ్మయ్య, బతికిపోయాను! శేఖ్, ఇంక ఆలస్యం చెయ్యకు. దుర్గం చిక్కిపోయినట్టే. ఇద్దరమూ పారి పోదాం పద," అన్నది విమల.

"ఇవాళ కాదు. రేపొద్దున పోదాం. యజమానితో చెప్పకుండా ఎలా పోవటం?" అన్నాడు రహీమ్.

"అయితే పద, ఇప్పటి నుంచే నగా నట్రా, డబ్బూ దసకమూ అంతా మూట గట్టుకుని జాగ్రత్త పెట్టుకోవాలి. లేకపోతే ఏ సైనికుడో కాజేస్తాడు," అన్నది విమల.

"పద," అన్నాడు రహీమ్.

తాను కనిసం ఇతర సైనికుల చేతిలో పడకుండానైనా రహీమ్ కాపాడతాడని ఆమె ఉద్దేశం. ఆమె శంకించినట్టే వాళ్ళకు అనేక మంది సైనికులు తగిలారు, కాని రహీమ్‌ను చూసి వారు ఏమీ చేయలేదు. వాళ్ళల్లో

కొందరు రహీమ్ అదృష్టాన్ని గొప్పగా అభినందించారుకూడా.

విమల రహీమ్ నొక గదికి తీసుకు పోయింది. అక్కడ ఎన్నో పెట్టెలూ, రకరకాల విలువైన వస్తువులూ ఉన్నాయి. "దీనిపైదే నా పడక గది. ఇక్కడ నీకేమేం కావాలో ఏరుకుని మూట గట్టుకుంటూ ఉండు. నేను పైకి వెళ్ళి, నా వస్తువులు తీసుకుని ఇప్పుడే వస్తాను, సరేనా?" అన్న దామె, తాళపు చెవుల గుత్తి ఒకటి రహీమ్ కేసి విసురుతూ.

గదిలో ఉన్న వస్తువులు చూస్తుంటే రహీమ్ కళ్ళు చెదిరిపోయాయి. అతను

వేగంగా పెట్టెలన్నీ తెరవటంలో నిమగ్నుడై పోయాడు. విమల ద్రోహం చేస్తుందన్న శంక అతనిలో కలగనేలేదు. ఆమె బయటికి వెళ్ళి తలుపులు మూసి తాళం వేసేసింది. రహీమ్ ఖైదీ అయిపోయాడు.

విమల తిలోత్తమ గది కేసి పరిగెత్తింది. అది దుర్గానికి ఒక మూలలో ఉన్నది, దానికి దిగువనే నది ప్రవహిస్తున్నది. అప్పటికింకా సైనిక విద్రోహు లెవరూ అటుగా రాలేదు. దుర్గంలో చెలరేగే కోలాహలం తిలోత్తమా జగతసింహులకు వినిపించిందో లేదో కూడామా. విమల ఒక్కసారిగా తిలోత్తమ గదిలోకి ప్రవేశించక, తలుపు సందుకుండా లోపలికి చూసింది. తిలోత్తమ మంచం మీద కూర్చుని ఉన్నది. జగతసింహుడు పక్కనే నిలబడి ఆమె ముఖంలోకి చూస్తున్నాడు. తిలోత్తమ కంట నీరు పెట్టుకుంటున్నది, జగతసింహు డామె కన్నీరు తుడుస్తున్నాడు. అవి ఏడ్పుల అశ్రువులని విమల కనిపించింది.

విమల లోపలికి వస్తుండగానే జగతసింహుడు, "బయట ఆ కోలాహల మేమిటి?" అని అడిగాడు.

"పఠానుల విజయధ్వానాలు. వాళ్ళు ఏ క్షణానైనా ఇక్కడికి రావచ్చు. మీరు

త్వరగా ఏదో ఒక మార్గం ఆలోచించండి," అన్నది విమల.

"వీరేంద్రసింహు డెక్కడ?"

"శత్రువులకు చిక్కిపోయారు."

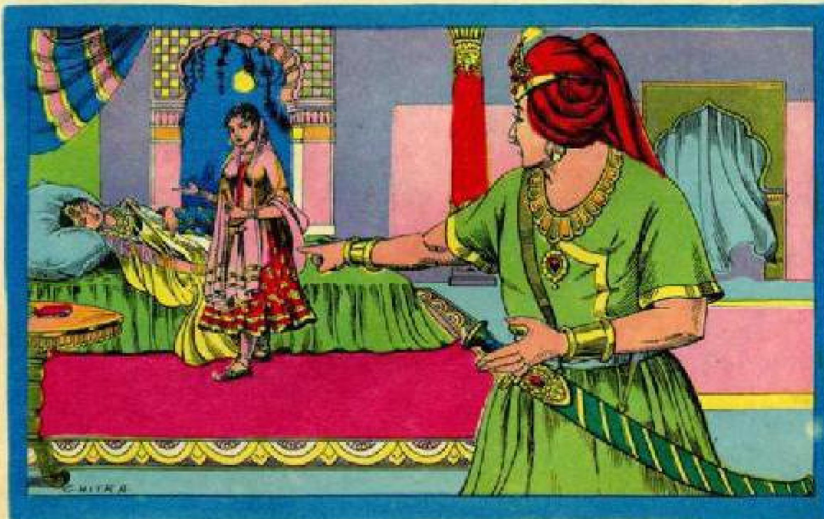
ఆ మాట వింటూనే తిలోత్తమ కెవ్వున అరిచి, స్పృహ తప్పి శయ్యపై పడి పోయింది. జగతసింహుడి ముఖం నిస్తేజ మయింది. అతను విమలతో, "నీవు తిలోత్తమ సంగతి చూడు," అన్నాడు.

విమల పన్నీరు బుడ్డీ తీసుకుని తిలోత్తమ ముఖం పైన చల్లి, విసరసాగింది. పఠానుల కోలాహలం ఇప్పుడు దగ్గిరలో వినిపిస్తున్నది. విమల ఆత్రుతకంఠంతో, "వచ్చేస్తున్నారు! వచ్చేస్తున్నారు! ఏం కానున్నది, యువ రాజా? ఏం కానున్నది?" అన్నది.

జగతసింహుడు కళ్ళ నిప్పులు రాల్చుతూ, "ఒంటరిగాణ్ణి ఏం చెయ్యగలను? నీ సఖిని రక్షించటానికి నా ప్రాణాలు ధారపోస్తాను," అన్నాడు. శత్రువుల కోలాహలమూ, కత్తి కటార్ల చప్పుళ్ళూ మరింత సమీపంగా వినిపి స్తున్నాయి. విమల గట్టిగా, "తిలోత్తమా, ఇలాటి సంకట సమయంలో స్పృహ తప్పి పోతివే, నిన్నెలా కాపాడేటట్టు?" అన్నది.

తిలోత్తమ కళ్ళు తెరిచింది.

"యువరాజా, తిలోత్తమకు స్పృహ వచ్చింది," అన్నది విమల.

"ఈ ఇంట్లో ఉండగా ఆమె నెవరూ కాపాడలేరు. తిలోత్తమ బయటికి రాగల స్థితిలో ఉన్నట్టయితే నేను మిమ్మల్ని బయటికి చేర్చగలిగి ఉండును, కాని ఆమెలో అంత శక్తి లేదు. శత్రువులు వచ్చి పడుతున్నారు. విమలా, నేను నా ప్రాణాల నైతే అర్పించగలను గాని, తిలోత్తమను రక్షించ లేనందుకు విచారిస్తున్నాను," అన్నాడు జగతసింహుడు.

విమల తిలోత్తమను చప్పున ఎత్తుకుని, "అయితే పదండి. నేను తిలోత్తమతో సహా మీ వెనకే వస్తాను," అన్నది. వాళ్ళు గది దాటి వచ్చే సరికల్లా పఠాను సైనికు లెదురై, "అల్లాహొ అక్బర్!" అని కేకలు పెట్టారు. వారు జగతసింహుడి పై లంఘించారు.

ఒక్క క్షణంలో జగతసింహుడు తన కరవాలంతో ఒక సైనికుడి గుండెల్లో పొడిచాడు. ఆ సైనికుడు ఒక చావు కేక పెట్టి పడి పోయాడు. వాడి గుండెలో గుచ్చుకున్న కత్తిని తీసేలోపుగా మరొక సైనికుడు జగతసింహుడి మెడకు గురిచేసి బల్లెం విసిరాడు. జగతసింహుడు మెరుపులాటి వేగంతో దాన్ని పట్టుకుని ఆ సైనికుడి పైన ఎంత బలంగా విసిరాడంటే, వాడా క్షణంలోనే ప్రాణాలు విడిచాడు. మిగిలిన ఇద్దరు పఠానులూ ఒకే సారి తమ కత్తులను అతనిపై విసిరారు.

రెప్పపాటులో అతను ఒక కత్తిని తన కరవాలంతో పడగొట్ట గలిగాడు. కాని రెండవది అతని భుజానికి తగిలి గాయం చేసింది. ఆ దెబ్బ తగులుతూనే అతను గాయపడిన సింహం లాగా అయిపోయి, తనను గాయపరిచిన వాణ్ణి ఒక్క వేటున చంపేశాడు. ఈలోపుగా దెబ్బతిన్న పఠానువా డొకడు ఎడమ చేత్తో ఒక బాకు విసిరాడు. అది జగతసింహుడి ఛాతీకి తగిలింది. అయితే అతని కది సూది గుచ్చుకున్నట్టు కూడా లేదు. అతనా సైనికుడి నడుము పైన బలంగా తన్నే సరికి వా డంత దూరాన వెళ్ళి పడ్డాడు. జగతసింహుడు తన కత్తితో వాడి తల నరికెయ్య బోయేలోగా, "అల్లాహొ అక్బర్!" అంటూ అనేక మంది పఠాను సైనికు లక్కడికి వచ్చారు.

ఇంక పోరాటమంటే చావేనని అతను తెలుసుకున్నాడు. అతని శరీరమంతా రక్తంతో తడిసి ఉన్నది.

తిలోత్తమ ఇంకా విమల చేతుల్లోనే స్పృహతప్పి ఉన్నది. విమల ఏడుస్తున్నది. జగతసింహుడి రక్తంతో ఆమె చీర కూడా తడిసిపోయింది.

గది అంతా పఠాను సైనికులతో నిండి పోయింది. జగతసింహుడు కత్తిని నేలపై మోపి, దీర్ఘంగా నిట్టూర్చి, కొద్దిగా తూల సాగాడు. ఒక్కసారిగా చాలా రక్తం పోవటం చేత అతనికి నీరసం వచ్చేసి, కళ్ళు మూసుకు పోతున్నాయి.

ఆ సమయంలో ఒక సైనికుడు, "ఒరే, తొత్తూ! కత్తి కింద పడెయ్యరా, నీ ప్రాణాలు తియ్యం!" అన్నాడు.

ఈ మాటలు వింటూనే జగతసింహుడు, అరే నిప్పుపై ఆజ్యం పోసినట్టయిపోయి, ఒక్క కత్తి వేటుతో ఆ మాట అన్నవాడి తల నరికేశాడు. వాడి పైన పాదం పెట్టి, "రాజపుత్రుడు తన ప్రాణాల నెలా విసర్జిస్తాడో చూడండి!" అని గర్జించాడు.

మళ్ళీ సైనికులు కత్తులు ఝళిపించారు. తాను ఒంటరిగా పోరాటం సాగించటం సాధ్యం కాదని జగతసింహుడు గ్రహించాడు. సాధ్యమైనంత మంది పఠాణులను చంపి ప్రాణాలు వదులుదామనుకున్నాడు. అతను స్పృహతప్పి పడిపోతూ ఈ మాటలు విన్నాడు:

"ఖబడ్దార్! రాజకుమారుడి ప్రాణాలు తీయవద్దు! సింహాన్ని మర్యాదగా ప్రాణాలతో పట్టుకుని బోనులో ఉంచవలిసి ఉన్నది," ఆ మాట లన్నది ఉస్మాన్‌ఖాన్.

ఉస్మాన్‌ఖానూ, అతని సైనికు డొకడూ కలిసి జగతసింహుణ్ణి ఎత్తి శయ్యపై పడుకోబెట్టారు. జగతసింహుడి ప్రియురాలైన తిలోత్తమ శయ్య అతనికి మరణశయ్య అయే పరిస్థితి ఏర్పడింది.

ఉస్మాన్‌ఖానుకు గది లోపల స్త్రీలిద్దరూ కనిపించలేదు. "ఆ స్త్రీ లేమయారు?" అని అత నడిగాడు.

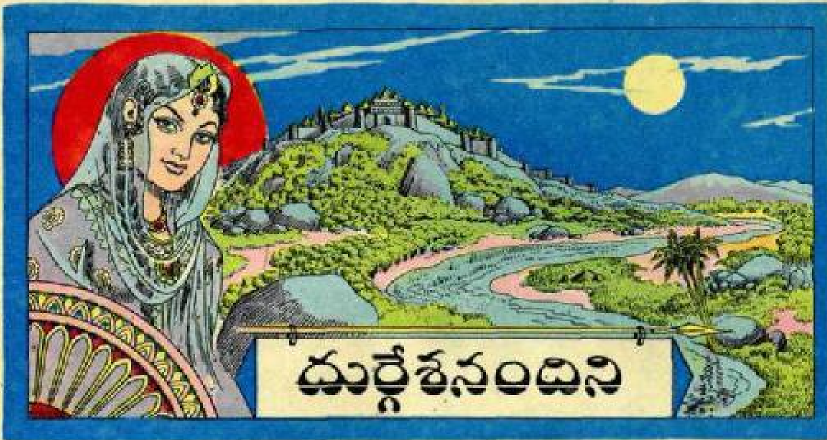
జరిగిన దేమిటంటే, రెండో దఫా కత్తుల యుద్ధం సాగగానే, విమల జరుగనున్నది గ్రహించి, తిలోత్తమతో సహా ఒక పెద్ద పెట్టె వెనక నక్కి దాక్కున్నది. ఆమె కంతకంటె ఉపాయం కనిపించలేదు.

ఉస్మాన్‌ఖాన్ వారిని కానక, తన సైనికులతో, "వాళ్ళెక్కడ ఉన్నారో వెతకండి. కోట అంతా గాలించండి. దాసీది మహా చురుకైనది. అది తప్పించుకు పోగూడదు. అందువల్ల మనకు భయమున్నది. వీరేంద్రసింహుడి కుమార్తె పై మాత్రం ఎలాటి అత్యాచారమూ జరగటానికి వీల్లేదు, జాగ్రత్త!" అన్నాడు.

ఆ సమయంలో ఒక సైనికుడు పెట్టె పైగా తొంగిచూసి, "వాళ్ళిక్కడే ఉన్నారు, హుజూర్!" అన్నాడు.

ఉస్మాన్‌ఖాన్ ముఖం వికసించింది. "బయటికి వచ్చేయండి. భయమేమీ లేదు," అన్నాడతను. —(ఇంకా వుంది)

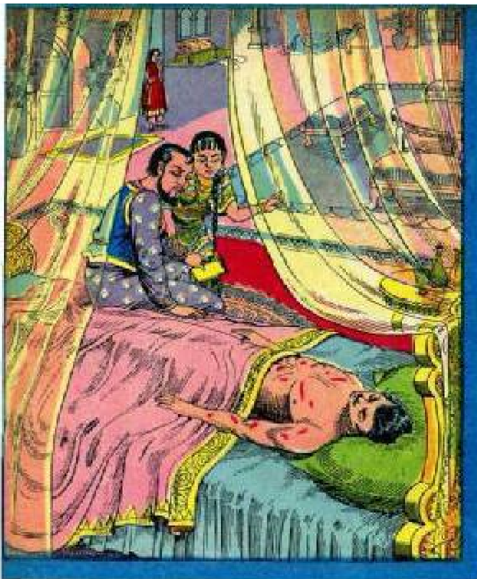

8

[మందారణ దుర్గం పఠాను సేనానాయకుడైన ఉస్మాన్‌ఖాన్ వశమయింది. దుర్గేశుడైన వీరేంద్రసింహుడు గాయపడి బందీగా చిక్కిపోయాడు. అతని కుమార్తె తిలోత్తమా, ఆమె పరిచారిక విమలా ఉస్మాన్‌ఖాన్ వశమయారు. పఠానుల కౌద్ధత్యాన్ని అణచటానికి కంకణం కట్టుకుని ఉన్న జగతసింహుడు—రాజామానసింహుడి కుమారుడు—తన ప్రియురాలైన తిలోత్తమను ఒక్కసారి కలుసుకునే ఉద్దేశంతో దుర్గంలో ప్రవేశించి, పఠానులతో తీవ్రంగా పోరాడి గాయపడి, కొనప్రాణంతో పఠానులకు దొరికిపోయాడు.]

జగతసింహుడికి తిరిగి స్పృహ వచ్చింది. అతను కళ్ళు తెరిచి చూశాడు. అత నిప్పు డొక రమణీయమైన గదిలో శయ్యపైన పడుకుని ఉన్నాడు. అది చాలా విశాలమైన గది. దాన్ని అత నెన్నడూ చూసి ఉండ లేదు. అది నిర్జనప్రదేశంలాగా నిశ్శబ్దం గానూ, ప్రశాంతంగానూ ఉన్నది. ఒక స్త్రీ అతని పాదాల దిక్కున కూర్చుని, అతనిపై సుగంధజలం చిలుకుతూ, విసరుతున్నది. మరొకతె కొంత దూరంలో మాటా పలుకు లేకుండా నిశ్చలంగా నిలబడి ఉన్నది. జగతసింహుడు పడుకుని ఉన్న దంతపు మంచంపైననే ఒక అందమైన, బలిష్ఠుడైన పఠాను ఉత్కృష్టమైన దుస్తులు ధరించి కూర్చుని, తాంబూలం నములుతూ, ఏదో పార్సీ గ్రంథం చదువుకుంటున్నాడు.

బంకించంద్ర చట్టోపాధ్యాయ

వారిలో ఏ ఒక్కరూ మాట్లాడటం లేదు. అంతా నిశ్శబ్దం.

యువరాజు చుట్టూ కలయజూసి పక్కకు ఒత్తిగిలటానికి ప్రయత్నించాడు. కాని అతనికి అది సాధ్యం కాలేదు, పైగా సర్వాంగాలలోనూ భరించరాని బాధ కలిగింది. ఒత్తిగిలటానికి అతను చేసిన ప్రయత్నం గమనించి కాళ్ళ దిక్కుగా కూర్చుని ఉన్న యువతి కోకిల కంఠంతో, "కదలకండి. ఎలా పడుకునివున్నారో, అలాగే ఉండిపొండి," అన్నది.

అతను హీనస్వరంతో, "నేనెక్కడ ఉన్నాను?" అని అడిగాడు.

"మీరు మాట్లాడకండి. మీరున్నది మంచి చోటే. విచారించక, విశ్రాంతి పొందండి."

"ఇప్పు డేవేళ అయి ఉంటుంది?"

"మూడో జాము. నిశ్చింతగా ఉండండి. మాట్లాడి హైరాన తెచ్చుకుంటే త్వరగా కోలుకోలేరు. మీరు మౌనంగా ఉండనట్టయితే మేమందరమూ ఇక్కడి నుంచి వెళ్ళిపోతాం."

అతికష్టం మీద యువరాజు మరోసారి, "ఇంకొక్క మాట. నువ్వెవరు?" అన్నాడు.

"ఆయుషా."

అతను ఆయుషా కేసి దీర్ఘంగా చూశాడు. ఆమెను పూర్వ మెన్నడూ అతను చూసి ఉండినట్టు లేదు.

ఆయుషా వయస్సు సుమారు ఇరవై రెండుండవచ్చు. ఆమె అపురూపలావణ్యవతి. ఆమెను అలాగే చూస్తూ ఉన్న జగతసింహుడికి తిలోత్తమ జ్ఞాపకం వచ్చింది. వెంటనే అతని గుండె అవిసినట్టయి పోయింది; రక్తం ఉడుకెత్తి పోయింది; అతని గాయాల నుంచి తిరిగి రక్తస్రావం ప్రారంభమయింది; అతనికి వెంటనే స్పృహ తప్పింది.

అయిషా కంగారుపడి లేచింది. మంచం పైన కూర్చుని పుస్తకం చదువుకుంటున్న వ్యక్తి మధ్య మధ్య కళ్ళెత్తి అయిషా కేసి ప్రేమగా చూస్తున్నాడు. అయిషా అతని చెవిలో చిన్నగా, "ఉస్మాన్, వెంటనే హకీముకు కబురు చెయ్యి," అన్నది.

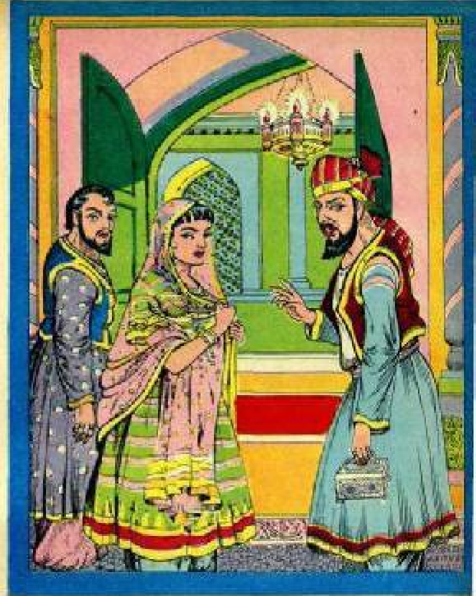
వెంటనే ఉస్మాన్ లేచి బయటికి వెళ్ళిపోయాడు. ఆమె మంచం పక్కనే ఉన్న వెండి ముక్కాలిపీట నుంచి ఒక పాత్ర తీసుకుని, అందులోని ద్రవాన్ని యువరాజు ముఖం పైన చిలకరించింది.

త్వరలోనే ఉస్మాన్‌ఖాన్ హకీమును వెంటపెట్టుకుని తిరిగి వచ్చేశాడు. హకీమ్ శ్రద్ధగా రక్తస్రావాన్ని నిలిపేశాడు. అతను కొన్ని మందు లిచ్చి, పరిస్థితి వివరించి వెళ్ళిపోవటాని ఉద్యుక్తుడయాడు.

అయిషా హకీమ్ చెవిలో రహస్యంగా, "ఆయన కెలా ఉన్నదంటారు?" అన్నది.

"జ్వరం ప్రమాదకరంగానే ఉన్నది," అని చెప్పి హకీమ్ బయలుదేరాడు. ఉస్మాన్‌ఖాన్ అతన్ని వాకిలి దాకా సాగనంపి, "ప్రాణ భయం లేదు గద?" అన్నాడు.

"చూడండీ, తిరిగి బాధలు ప్రకోపించే పక్షంలో నాకు కబురు పెట్టండి," అని హకీమ్ వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ రాత్రి చాలా పొద్దు పోయినదాకా అయిషా, ఉస్మాన్‌ఖాన్‌లు మేలుకుని ఉన్నారు. అతనికి స్మృతిలేదు. హకీమ్ చాలాసార్లు వచ్చి అతన్ని చూసి వెళ్ళాడు. అయిషా అతనికి విడవకుండా సపర్యలు చేస్తున్నది. రాత్రి మూడో జామున పరిచారిక వచ్చి, "బేగమ్ సాహెబాగారు తమరిని హెచ్చరించ మంటున్నారు," అన్నది.

"ఇదుగో వస్తున్నాను," అంటూ అయిషా లేచి నిలబడింది. ఉస్మాన్ కూడా మంచం మీంచి లేచాడు.

"నువ్వు కూడా బయలుదేరుతున్నావా?" అని అయిషా అతన్ని అడిగింది.

"చాలా పొద్దు పోయింది. పద, నిన్ను అంతదాకా దిగబెడతాను," అన్నాడు ఉస్మాన్‌ఖాన్.

ఆయిషా అక్కడి దాసీలకు చెప్పవలసిందంతా చెప్పి, రాజకుమారుణ్ణి వెయ్యి కళ్ళతో కనిపెట్టి ఉండమని హెచ్చరించి, తన తల్లి వద్దకు బయలుదేరింది.

దారిలో ఉస్మాన్, "ఇవాళ నువు బేగమ్ సాహెబా దగ్గిరే ఉంటావా?" అని అడిగాడు.

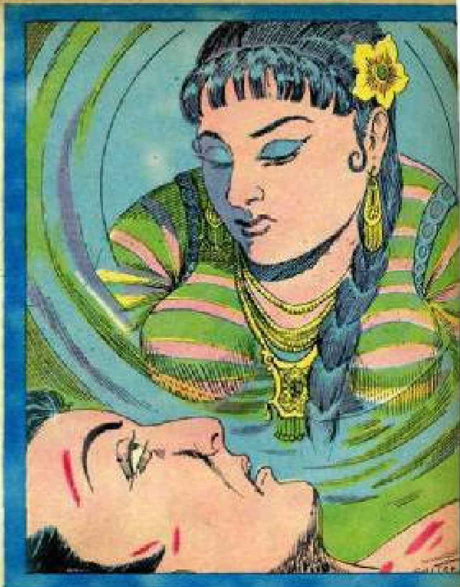
"లేదు. తిరిగి రాజకుమారుడి వద్దకు వచ్చేస్తాను," అన్నది ఆయిషా.

"ఆయిషా, నీ మంచితనానికి మితి ఉన్నట్టు కనబడదు. ఈ గర్భ శత్రువుకు నువు చేసే సేవ తోడబుట్టిన చెల్లెలు కూడా చెయ్యదు. నువ్వితనికి ప్రాణదానం చేస్తున్నావు."

ఆయిషా చిరునవ్వుతో, "ఉస్మాన్, నాది స్త్రీ స్వభావం. బాధితులకు సేవ చెయ్యటం కన్న నాకు గొప్ప ధర్మంలేదు. కాని నీ దయ మాత్రం తక్కువైనదా? నీ ప్రబల శత్రువును బతికించాలని నువ్వెందుకు చూస్తున్నావు?" అన్నది.

"నువు ఉదారహృదయం గల దానివి కనక నేనూ అంతేననుకుంటున్నావు. కాని అసలు సంగతి వేరు. నా అభిప్రాయమేమంటే, జగతసింహుడు మన చేత చిక్కి ఉండగా మానసింహుడి జుట్టు మన చేతిలో ఉన్నట్టే; మనకు లాభించే విధంగా అయనతో సంధి చేసుకో గలుగుతాం. అలా జరగని పక్షంలో కూడా, జగతసింహుణ్ణి తనకు అప్పగించినందుకు మానసింహుడు పుష్కలంగా ధనమిస్తాడు. అందుచేత జగతసింహుడి ప్రాణాలు కాపాడటం మనకు లాభదాయకం. ఆ విషయంలో నేను ఉపేక్ష వహించలేను," అన్నాడు ఉస్మాన్.

"ఉస్మాన్, అందరూ నీలాగా స్వార్థంతో కూడిన దూరదృష్టి గలవారైతే ఇక ధర్మంతో పనే ఉండదు," అన్నది ఆయిషా.

ఉస్మాన్ మాట్లాడలేదు. అతను ఆయుషాను బేగం మందిరానికి చేర్చి, తాను పడుకుని నిద్రపోవటానికి వెళ్ళిపోయాడు.

మర్నాడు సాయంకాలం దాకా జగతసింహుడి స్థితి ప్రమాదకరంగానే ఉన్నది. హకీమూ, ఉస్మాన్‌ఖానూ, ఆయుషా అతని వద్దనే ఉన్నారు. హకీము అతని పరిస్థితికి తగిన ఔషధమిచ్చాడు. అది పనిచెయ్యటం ప్రారంభించగానే ఆయన, "జ్వరం తగ్గిపోతున్నది. ఇక రోగికి భయం లేదు," అని చెప్పేశాడు. ఈ మాట వినగానే ఆయుషా ముఖమూ, ఉస్మాన్ ముఖమూ వికసించాయి.

హకీమ్ వెళ్ళిపోయాడు. ఉస్మాన్‌ఖాన్ కూడా పడుకోవటానికి వెళ్ళాడు. ఆయుషా మాత్రం రాజకుమారుడి దగ్గరే ఉన్నది.

అర్ధరాత్రి దాటినాక జగతసింహుడు కళ్ళు తెరిచి చూశాడు. అతనికి ఆయుషా ముఖబింబం కనిపించింది. కాని అతను ఎవరి కోసమో కళ్ళతో వెతుకుతూ, వారు కనిపించక బాధపడుతున్నట్టుగా కనపడ్డాడు.

చాలాసేపయాక అతను ఆయుషాను, "నే నెక్కడ ఉన్నాను?" అని అడిగాడు.

"కతలూఖాన్ కోటలో," అని ఆయుషా జవాబు చెప్పింది.

అతను కొంచెం ఆలోచించి, "ఇక్కడెందుకున్నానూ?" అన్నాడు.

"ఎక్కువగా మాట్లాడకండి. మీకు ఒంట్లో బాగాలేదు."

"కాదు, కాదు, నేనిక్కడ ఖైదీని!... నువ్వెవరు?"

"ఆయుషాను; కతలూఖాన్ కుమార్తెను."

"ఆయుషా! కతలూఖాన్ కుమార్తె!... నే నిక్కడ ఎంతకాలంగా ఉన్నాను?"

"నాలుగు రోజులుగా."

"మందారణ దుర్గం ఇంకా మీ వశంలోనే ఉందా?"

"అవును."

"వీరేంద్రసింహు డేమయాడు?"

"ఆయన బందీగా కారాగృహంలో ఉన్నారు. ఇవాళే ఆయన విచారణ."

జగతసింహుడి ముఖం వాడిపోయింది. "ఇంకా—మిగిలిన వాళ్ళ మాటేమిటి?" అని అతనడిగాడు.

"అన్ని విషయాలూ నాకు తెలీవు," అన్నది ఆయుషా, కలవరపడుతూ.

రాజకుమారు డేదో తనలో తాను గొనగ సాగాడు. ఆ గొణుగుడులో "తిలోత్తమ" అనే మాటను ఆయుషా పదే పదే విన్నది. ఆమె లేచి వెళ్ళి అతనికి మందు తెచ్చి ఇచ్చింది.

"నేను చావు బతుకుల మధ్య ఉండి ఒక కల గన్నాను. ఎవరో దేవకన్య నా తల వైపున కూర్చుని నాకు పరిచర్యలు చేసింది. అది నీవా, లేక తిలోత్తమా?" అని జగతసింహు డడిగాడు.

"మీకు కలలో కనిపించినది తిలోత్తమే అయి ఉండవచ్చు," అన్నది ఆయుషా.

మధ్యాహ్నం పన్నెండు గంటలకు కతలూఖాన్ దర్బారు తీర్చాడు. ఈ రోజే వీరేంద్రుడికి శిక్ష పడుతుంది. కొందరు సైనికులు వీరేంద్రసింహుణ్ణి సంకెళ్ళతో సహా దర్బారులోకి తీసుకువచ్చి, కతలూఖాన్‌కు ఎదురుగా నిలబెట్టారు. వీరేంద్రసింహుడి ముఖం నిప్పుల కుంపటిలాగా ఉన్నది. ఆయనలో భయ చిహ్నలేవీ లేవు.

కతలూఖాన్ శాంతంగా, "వీరేంద్రసింహ, ఈ దర్బారులో నీ అపరాధాలను గురించి విచారణ జరగనున్నది. ముందు ఒక మాట చెప్పు: నీవు మాకు విరుద్ధమైన చర్యలెందుకు చేశావు?" అని అడిగాడు.

"నేను నీకు విరుద్ధంగా చేసిన చర్యలేవో అది ముందు నీవే చెప్పు," అన్నాడు వీరేంద్రసింహుడు కోపోద్రేకంతో.

"మర్యాదగా మాట్లాడు!" అని ఒక సభికు డాయనను హెచ్చరించాడు.

"నా ఆజ్ఞానుసారం నీవు ధనాన్నీ, సేననూ ఎందుకు పంపలేదు?" అని కతలూఖాన్ అడిగాడు.

"నీవు రాజద్రోహివి! బందిపోటువు! నీకు నేను ధనం ఎందుకు పంపాలి? సేన ఎందుకు పంపాలి?" అని వీరేంద్రసింహుడు నిర్భయంగా ప్రశ్నించాడు.

ఆయన చేజేతులా తన మరణాన్ని తెచ్చి పెట్టుకుంటున్నట్టు సభికులకు స్పష్టమయింది.

కతలూఖాన్ క్రోధోద్రేకంతో కంపించాడు. అయినా అతను తన క్రోధాన్ని నిగ్రహించుకుంటూ, "మా పరిపాలనలో ఉన్నవాడివి శత్రుపక్షంతో ఎందుకు చేరిపోయావు?" అని అడిగాడు.

"నీ అధికారం ఎక్కడ?" అని వీరేంద్రసింహుడు గట్టిగా అడిగాడు. కతలూఖాన్ కోపం అనుమతించింది.

"విశ్వాసఘాతకుడా, విను. శీఘ్రంగానే నీ చర్యలకు తగిన ఫలితం పొందనున్నావు. నీ కింకా ప్రాణాలు దక్కించుకునే అవకాశం ఉన్నది, కాని వెర్రిగా నీవా అవకాశాన్ని నాశనం చేసుకుంటున్నావు," అన్నాడు కతలూఖాన్.

వీరేంద్రసింహుడు పెద్దపెట్టున నవ్వి, "కతలూఖాన్, నేను శృంఖలాబద్ధుణ్ణయి

నీ ఎదటికి వచ్చినది నీ దయాదాక్షిణ్యాలను నమ్ముకుని కాదు. నీ వంటి శత్రువు యొక్క దయాదాక్షిణ్యాల ఆధారంతో ప్రాణాలు దక్కించుకునే వాడు జీవించి ఉండవలసిన అవసరమేమున్నది? నేను నిన్ను ఆశీర్వదించి నా ప్రాణాలను త్యజించి ఉందును, కాని నీవు నా వంశానికి చిచ్చుపెట్టావు; నాకు ప్రాణం కన్న ఎక్కువైన..." అని అంటుండగా ఆయన కంఠం రుద్ధమై మాట పెగలలేదు. కళ్ళ వెంట నీటిధారలు కారసాగాయి. ఆయన తల వంచి రోదించాడు.

కతలూఖాన్ క్రూరుడు, కఠినుడు, ఇతరుల దుఃఖం చూసి నిశ్చింతగా ఉండగల వాడు. దర్పం గల శత్రువు అలాటి దుఃఖంలో ఉండటం చూసి అతని ముఖాన మందహాసం తాండవించింది. అతను వీరేంద్రసింహుడితో, "నన్ను నీవేమీ అడగబోవటం లేదా? బాగా ఆలోచించుకుని మాట్లాడు! నీకు కాలం ఆసన్నమవుతున్నది," అన్నాడు.

వీరేంద్రసింహుడు, "నిన్ను మరేమీ కోరను. నన్ను సాధ్యమైనంత శీఘ్రంగా మృత్యువు వాతపడవెయ్యి," అన్నాడు తల ఎత్తి.

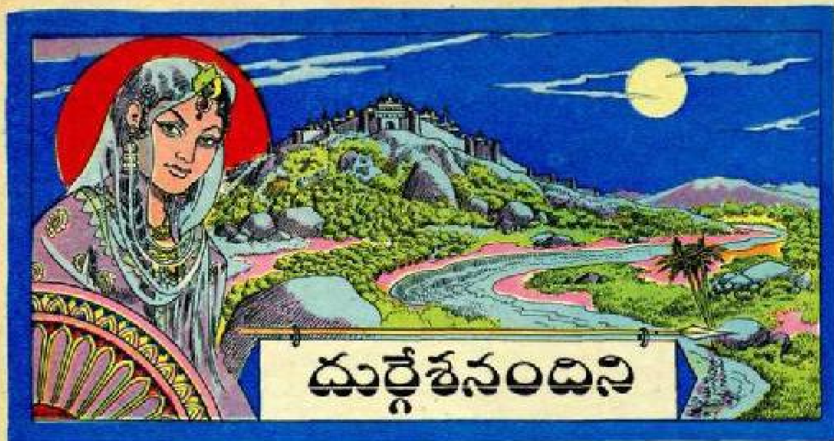
"అలాగే...ఇంకేమన్నా ఉందా?"

"లేదు. ఈ జన్మ కింకేమీ లేదు."

"చచ్చే ముందు నీ కుమార్తె నొకసారి చూడవా?"

వీరేంద్రసింహుడి కళ్ళు మళ్ళీ అశ్రుపూరితాలయాయి. ఆ కళ్ళ నుంచి అదే సమయంలో నిప్పురవ్వలు కూడా వెలువడ్డాయి. "ఒకవేళ నా కుమార్తె నీ యింట ప్రాణాలతో ఉన్నపక్షంలో నా కామెను చూడాలన్న కోరిక లేదు. ఒకవేళ ఆమె చచ్చిపోయి ఉంటే తీసుకురా! ఆమెను నా ఒడిలో పెట్టుకుని మరణిస్తాను," అన్నా డాయన. —(ఇంకా వుంది)

9

[మందారణ దుర్గం పఠానుల వశమైనప్పుడు యుద్ధం చేస్తూ తీవ్రంగా గాయపడిన యువ రాజు జగతసింహుణ్ణి పఠాను సేనానాయకుడైన ఉస్మాన్ ఖాన్ పఠానులకు నవాబైన కతలూ ఖాన్ రాజభవనానికి చేర్చి, అతనికి చికిత్స చేయించాడు. నవాబు కుమార్తె అయిన అయషా అతనికి శ్రద్ధగా సేవ చేసి ప్రాణం నిలబడేటట్టు చేసింది. అతను కోలుకున్న నాడే కతలూ ఖాన్, వీరేంద్రసింహుణ్ణి విచారించి, మరణ దండన విధించాడు.]

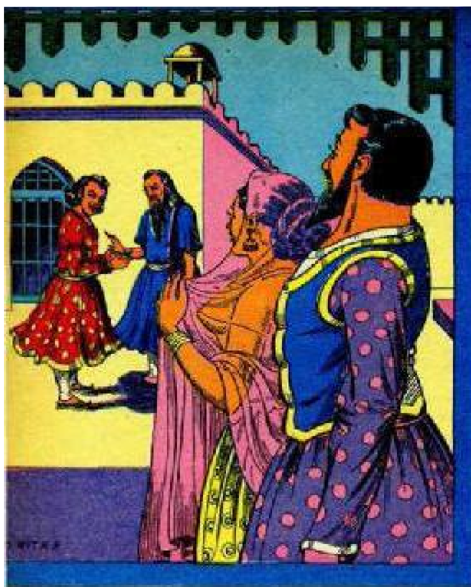
నవాబు సైగ చేయగానే సిపాయిలు వీరేంద్ర సింహుణ్ణి వధ్య భూమికి తీసుకుపోయారు. అక్కడికి వెళ్ళే దారిలో ఒక ముసల్మాను వాడు వీరేంద్రసింహుడి చెవిలో ఏదో చెప్పాడు. కాని అది అతనికి అర్థం కాలేదు. అప్పుడా ముసల్మాను వాడాయన చేతిలో ఒక చీటీ ఉంచాడు. వీరేంద్రసింహుడు ధ్యాస ఎక్కడో ఉంచి చీటీ విప్పి చూశాడు. అది విమల రాసిన ఉత్తరం. వెంటనే అతను ఆగ్రహావేశంతో దాన్ని నలిపి, దూరంగా విసిరేశాడు.

చీటీ తెచ్చినవాడు దాన్ని ఏరి తీసుకుని, అక్కడి సిపాయీలతో, "నేను తిరిగి వచ్చినదాకా ఆగండి," అన్నాడు.

"చిత్తం," అన్నారు సిపాయీలు.

ఎందుకంటే ఆ చీటీ తెచ్చిన ముసల్మాను వాడు ఉస్మాన్ ఖానే; సిపాయీలు అతని ఆజ్ఞను పాలించి తీరాలి.

బంకించంద్ర చట్టోపాధ్యాయ

ఉస్మాన్ ఖాన్ ఆ ఉత్తరం తీసుకుని అంతఃపుర ప్రాంగణం ప్రవేశించాడు. ఒక చెట్టు కింద విమల మేలిముసుగు కప్పుకుని నిలబడి ఉన్నది. అత నామెను సమీపించి, చుట్టూ ఒకసారి కలయ చూసి, ఆమెకు జరిగిన దంతా చెప్పాడు.

"మీకు చాలా శ్రమ ఇస్తున్నాను. అయితే మీ మూలానే మాకీ దుర్దశ సంప్రాప్తమయింది. మీరు నా పని నెరవేర్చక తప్పదు," అన్నది విమల.

"అమ్మా, మీ రడుగుతున్నది ఎంత ప్రమాదంతో కూడిన విషయమో మీకు తెలీదు. ఈ సంగతి ఏవిధంగా నైనా

కతలూ ఖాన్‌కు తెలిసిన పక్షంలో నాకు మరణ శిక్ష పడినా పడవచ్చు," అన్నాడు ఉస్మాన్ ఖాన్.

"కతలూ ఖానా? ఎందుకు నాతో అబద్ధాలాడతావు? నీ వంటి పై చెయ్యి వెయ్యటానికి కతలూ ఖాన్‌కు గుండెలున్నాయా?" అన్నది విమల.

"కతలూ ఖాన్ సంగతి మీకేమీ తెలీదు. సరే, ఏమయితే అదవుతుంది. పదండి, మిమ్మల్ని వధ్య భూమి దగ్గిరికి చేరుస్తాను," అన్నాడు ఉస్మాన్ ఖాన్.

ఇద్దరూ వధ్యభూమి చేరుకున్నారు. ఉస్మాన్ ఖాన్ వెనకనే నడుస్తూ విమల వీరేంద్రసింహుడి వద్దకు వచ్చింది. అప్పుడు వీరేంద్రసింహుడు భిక్షుక వేషంలో ఉన్న అభిరామస్వామితో మాట్లాడుతున్నాడు:

"గురుదేవా, ఇక నాకు సెలవివ్వండి. ఇంక నేను మీకు చెప్పేదేమున్నది? ఈ జన్మలో నాకు ఏమీ అవసరం లేదు. ఎందుకు? ఎవరి కోసం?"

అభిరామస్వామి మేలిముసుగు ధరించిన విమల కేసి సైగ చేశాడు. వీరేంద్రసింహుడామె దిక్కు చూడగానే, విమల తన మేలిముసుగు తీసేసి, దూరంగా విసిరి, వీరేంద్రసింహుడి కాళ్ళ పైన పడిపోయింది.

వీరేంద్రసింహుడు, "విమలా!" అన్నాడు ఆశ్చర్యంతో.

విమల ఉన్మాదిని లాగా అయిపోయి, గొంతు చించుకుంటూ, "స్వామీ! ప్రభూ! ప్రాణేశ్వరా! ఈ నాడు లోకానికి నిజం చెప్పేస్తాను. నన్నెవ రడ్డుతారు? ప్రాణనాథా! నా ప్రాణమా! ఇవాళ మీరేమై పోనున్నారు? మా భారం ఎవరి పైన వేసి వెళుతున్నారు?" అన్నది.

వీరేంద్రసింహుడి కళ్ళ నుంచి అశ్రువులు జలజలా రాలాయి. "విమలా! ప్రియా! ఈ సమయంలో నా కెందుకు కన్నీరు తెప్పిస్తావు? శత్రువులు చూస్తే, నేను చావుకు వెరిచి ఏడుస్తున్నా ననుకుంటారు," అన్నా డాయన.

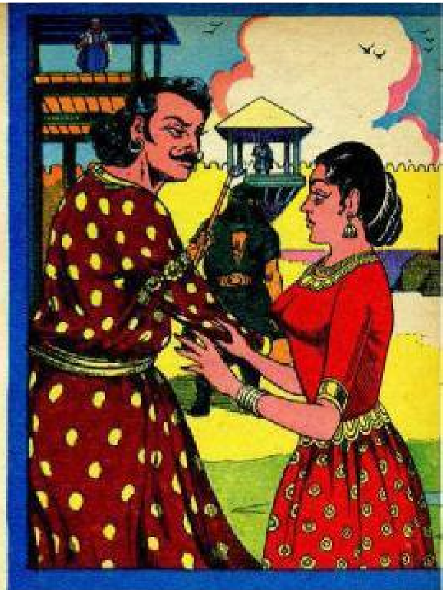
విమల మాట్లాడ లేదు.

"విమలా, నేను పోతున్నాను. మీరు కూడా రండి," అన్నాడు వీరేంద్రసింహుడు.

విమల అతని చెవిలో రహస్యంగా, "వస్తాను. ముందీ సైతాను పై పగ తీర్చుకుని మరీ వస్తాను," అన్నది.

వీరేంద్రసింహుడి ముఖం విప్పారింది. "నీకు చాతనవుతుందా?" అన్నాడు.

విమల తన కుడి చెయ్యి చూపుతూ, "ఇదే చెయ్యి! దీని నుంచి అలంకారాలు

తీసేసి, ఈ చేతిలోనే లోహపు అలంకారాలు ధరించి, దీని రక్త దాహం తీరుస్తాను," అంటూ తన చేతి కంకణాలు తీసి దూరంగా పారేసింది.

"నీ నిశ్చయం నెరవేరుగాక! జగదీశ్వరుడు నీ కోరిక తీర్చుగాక!" అన్నాడు వీరేంద్రసింహుడు. ఇంతలో తలారివాడతన్ని తొందర చేశాడు.

"ఇక నీవు వెళ్ళు," అన్నాడు వీరేంద్రసింహుడు విమలతో.

"వెళ్ళను. నా వైధవ్యప్రాప్తిని కళ్ళారా చూస్తాను. మీ రక్తమే నాకు మార్గదర్శకం కావాలి," అన్నది విమల.

తలారి కత్తి పైకెత్తటం ఆమె చూసింది. అంతలోనే ఆమె కళ్ళు వాటంతటవే మూత బడిపోయాయి. తిరిగి ఆమె కళ్ళు తెరిచి చూసేసరికి వీరేంద్రసింహుడి తల శరీరం నుంచి వేరైపోయి నేలపై దొర్లుతున్నది.

విమల శిలా ప్రతిమలాగా, కొంచమైనా చలనం లేకుండా, కంట ఏ మాత్రం తడి లేకుండా, తన భర్తయొక్క శిరస్సునే తదేక దృష్టితో చూస్తూ నిలబడిపోయింది.

* * *

విధివిలాసం విచిత్రమైనది. తిలోత్తమా, విమలా కూడా ఇప్పుడు కతలూఖాన్ ఉంపుడుగత్తె లుండే భవనంలో ఉంటున్నారు. ఒక కోటగాని, గ్రామంగాని తనకు లొంగిపోయినప్పుడు అక్కడి అందగత్తె లెవరైనా చిక్కితే వారిని నవాబు సేవకు ప్రత్యేకించాలని నియమం. అందుచేత తిలోత్తమా, విమలా నవాబు విలాస భవనానికి చేర్చబడ్డారు. అయితే, ఇద్దరూ చెరొక చోట ఉండిపోయారు. తిలోత్తమ గతి ఏమైనదీ కూడా విమలకు తెలియరాలేదు. విమల అయితే తన భవిష్యత్తు తాను నిర్ణయించుకున్నది, కాని తిలోత్తమను కనిపెట్టి ఉండేటందుకు విమల తప్ప మరెవరూ లేరు. అందుచేత ఆమె ఒంటరిదైపోయింది.

విమల ఉస్మాన్‌ఖాన్ రాక కెదురు చూస్తూ కూర్చుని ఉన్నది.

ఉస్మాన్‌ఖాన్ పఠానులలో మణిపూస లాటివాడు. యుద్ధం అతని వృత్తి, అతని ధర్మం. యుద్ధంలో అతను ఎలాటి పని చెయ్యటానికీ సంకోచించడు. కాని యుద్ధంలో విజయం చేకూరినాక ఓడిపోయిన వారిపై అత్యాచారాలు చెయ్యటమనేది అతని కేమాత్రమూ గిట్టదు.

విమలా తిలోత్తమల పై కతలూఖాన్ పాపిష్టి కళ్ళు పడకపోయినట్టయితే, ఉస్మాన్‌ఖాన్ దయచేత వారిప్పుడు స్వతంత్రలై ఉందురు. అతని దయచేతనే విమల

వీరేంద్రసింహుణ్ణి ఆఖరు క్షణంలో కలుసుకో గలిగింది.

ఉస్మాన్‌ఖాన్ కతలూఖాన్‌కు అన్న కొడుకు. అందుచేత అతను రాజమహలులోకి చిత్తం వచ్చినట్టు వచ్చి పోవటానికి అధికారం ఉన్నది. కాని నవాబు విలాస గృహంలోకి వెళ్ళే హక్కు ఎవరికీ లేదు; ఉస్మాన్‌కు కూడా లేదు.

విమల ఎలాగో ఒక దాసి ద్వారా ఉస్మాన్‌కొక చీటీ పంపింది. దాన్ని చదువుకుని ఉస్మాన్ దాసితో, "నే నక్కడికి రావటం మా ఇద్దరికీ ముప్పు. అందుచేత ఆమెనే ఇక్కడికి రమ్మను," అన్నాడు.

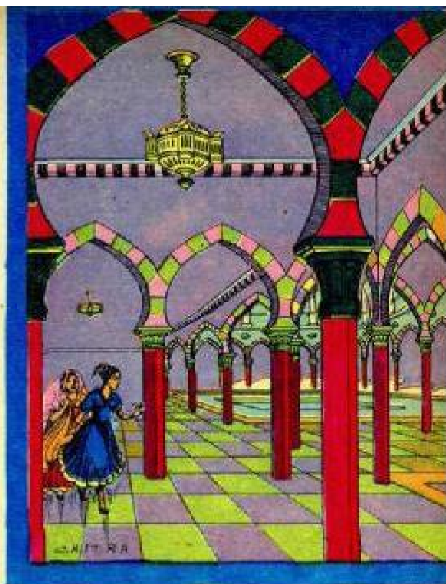
దాసి ఈ మాట తనతో చెప్పగా విమల, "నే నక్కడికెలా వెళ్ళగలను ?" అన్నది.

"దానికి తగిన ఏర్పాటు ఆయనే చేస్తానన్నారు," అన్నది దాసి.

ఆ సాయంకాలం ఆయుషా దాసి ఒకతె వచ్చి అంతఃపుర రక్షకులైన కొజ్జాలతో ఏదో మాట్లాడింది. తరవాత ఆమె వచ్చి విమలను తన వెంట పిలుచుకుపోయింది.

"నా వల్ల ఇంకేమైనా సహాయం కావలసి ఉన్నదా ?" అని ఉస్మాన్ విమల నడిగాడు.

"పెద్ద సహాయమేమీ అవసరంలేదు. యువరాజు జగతసింహుడు జీవించి

ఉన్నాడా ? ఆ సంగతి చెప్పండి చాలు," అన్నది విమల.

"జీవించే ఉన్నాడు."

"స్వతంత్రుడా ? ఖైదీయా ?"

"నిశ్చయంగా ఖైదీయే. కాని ప్రస్తుతం జైలులో మాత్రం లేడు. అతనికి చికిత్స జరుగుతున్నది. మంచానపడి ఉన్నాడు. కతలూఖాన్‌కు తెలియకుండా నే నతన్ని నా భవనంలోనే ఉంచాను. చికిత్సా, ఉపచారాలూ చక్కగా జరుగుతున్నాయి."

"అభాగినులమైన మా మూలానే, పాపం అతనికీ దుర్దశ సంభవించింది. కాని విధి నిర్ణయాన్ని ఎలా తప్పించటం ? నాదొక

చిన్న మనవి: ఈ ఉత్తరాన్ని అతనికి చేర్చ గలరా? ఇంతకు మించి నేను మిమ్మల్ని ఏమీ కోరబోను."

విమల ఇచ్చిన ఉత్తరాన్ని ఉస్మాన్ ఆమెకే తిరిగి ఇస్తూ, "ఇది నేను చెయ్యరాని పని. రాజకుమారుడు ఎలాటి స్థితిలో ఉన్నప్పటికీ అతను ఖైదీగానే పరిగణించబడతాడు. మేము ముందుగా చదివి, అందులో హాని ఏమీ లేదనుకున్న మీదటనే ఏ ఉత్తరాలైనా ఖైదీలకు చేరుతాయి," అన్నాడు.

"మీకు హానికరంగా ఉండే అంశమేమీ ఈ ఉత్తరంలో లేదు. అందుచేత ఇదేమీ చేయరాని పని కాదు. కాకపోయినా మీకు మీరే ప్రభువు? నాకున్నూ మీరే ప్రభువు," అన్నది విమల.

"ఇతర విషయాలలో అయితే నేను నవాబు ఆజ్ఞలకు విరుద్ధంగా అప్పుడప్పుడు వ్యవహరిస్తూనే ఉంటాను, కాని ఈ విషయంలో అదెంత మాత్రమూ సాధ్యం కాదు," అన్నాడు ఉస్మాన్‌ఖాన్.

"అయితే మీరా ఉత్తరాన్ని చదువుకొని మరీ పంపండి," అన్నది విమల.

ఉస్మాన్‌ఖాన్ దాన్ని ఈ విధంగా చదువుకున్నాడు:

"యువరాజా, నేను తమకు ఒకనాడు నన్ను గురించి తెలుపుకుంటానని లోగడ మాట ఇచ్చి ఉన్నాను. ఇప్పు డారోజు వచ్చింది. మా తిలోత్తమ అంబరు సింహాసనం ఆరోహించిన సమయంలో నా సంగతి చెప్పదామనుకున్నాను. ఇప్పుడా ఆశ కాస్తా అడుగంటి పోయింది. మరి కొన్ని రోజుల అనంతరం భూమి మీద తిలోత్తమ అనే వ్యక్తీ, విమల అనే వ్యక్తీ లేరన్న సమాచారం కూడా మీకు చేరితే చేరవచ్చు. అందుచేత ఇప్పుడే మీకీ లేఖ వ్రాస్తున్నాను. నేను పాపిని. చెయ్యరాని పనులెన్నో నా జీవితంలో అనేకం చేశాను. అందుచేత

నాకు ఈ లోకంలో కీర్తి ప్రతిష్ఠలంటూ ఏమీవుండవు.

"రాజకుమారా, ఈ జన్మలోనే నేను మీ పరిజనంలో ఒకదాన్ని కాగలనని ఒకప్పుడు భావించాను. కాని నా వంటి అభాగినుల దౌర్భాగ్యం అగ్నిహోత్రంలాగా, మా మేలు కోరి మా సమీపానికి వచ్చిన వారిని కూడా దహించివేయగలదు. ఈ దాసి దొక ప్రార్థన: ప్రజలు నన్ను దాసీ వేషం వేసుకున్న కులట అనీ, వేశ్య అనీ అన్నప్పుడు, 'విమల నీచ జాతిది, అభాగిని, నోటి దురుసు వల్ల అపరాధాలు చేసినది. అంతేగాని ఆమె కులట కాదు, జారిణి కాదు,' అని చెప్పండి. ఈ నాడు స్వర్గస్థులైపోయినవారు విమల అదృష్టం కొద్దీ ఆమెను శాస్త్రోక్తంగా వివాహం చేసుకున్నారు. విమల ఒక్క క్షణం పాటు కూడా ఆయన పట్ల అతిచరించలేదు.

"అయితే నేను వీరేంద్రసింహుడి ఇంట ఏ కారణంచేత దాసిగా మసులుకుంటూ వచ్చానో ఆ వృత్తాంతం కూడా సంగ్రహంగా చెబుతాను, వినండి.

"మందారణ దుర్గానికి సమీపంలోని ఒక గ్రామంలో జయధరసింహుడనే ఆయన పరిచారికలలో భర్తకు దూరమైన అపురూప

సుందరి ఒకతె ఉండేది. ఆమె భర్త సైనికుడు, ఎప్పుడూ దూరప్రాంతంలో ఉండేవాడు. శశిశేఖరుడనే బ్రాహ్మణ యువకుడి కన్ను ఆమె పైన పడింది. ఆమె ఆ యువకుడి వలలో పడి, కొద్ది రోజులకు గర్భవతి అయింది. ఈ సంగతి తెలిసి శశిశేఖరుణ్ణి అతడి తండ్రి ఇల్లు వెళ్ళగొట్టాడు. శశిశేఖరుడు కాశీకి వెళ్ళి అక్కడ విద్యాధ్యయనం చేయసాగాడు. అక్కడ కూడా ఆయన స్వభావం మారలేదు. కాశీలో ఒక శూద్ర స్త్రీ ఆయన వల్ల గర్భవతి అయింది. ఆ సంగతి ఏమని వివరించి చెప్పను. ఆ శూద్ర స్త్రీ గర్భాన జనించిన దాన్ని నేనే!

"కొంత కాలమయాక శశిశేఖరుడు మా అమ్మను విడిచిపెట్టేసి ఎటో వెళ్ళి పోయాడు. మా అమ్మ అతి కష్టంతో నన్ను పెంచుతూ వచ్చింది. నే నారేళ్ళ దాన్నయి ఉండగా, చలి రోజుల్లో, ఒక పఠాను తన భార్యతోనూ, కొడుకుతోనూ కాశీ మీదుగా ఢిల్లీ వెళుతూ, కాశీలో హిందువు లెవ్వరూ ఆ రాత్రి బస యివ్వనందున, మా గుడి సెలో ఆ రాత్రికి ఆశ్రయం అర్థించాడు. మా అమ్మ సరే నన్నది. ఆ కాలంలో కాశీలో పిల్లల దొంగతనాలు విరివిగా జరిగే విట. ఆ రాత్రి ఒక దొంగ మా యింటికి కన్నం వేసి లోపలికి వచ్చి, పఠాను కొడుకును సంగ్రహించాడట. ఆ సమయంలో నేను అంతా చూసి గట్టిగా కేకలు పెట్టానట. పఠాను భార్య లేచి చూస్తే పక్కలో పిల్ల వాడు లేడు. దొంగ పిల్లవాడితోసహా మంచం కింద దాక్కున్నాడు. పఠాను వాణ్ణి జుట్టు పట్టుకుని బయటి కీడ్చి, వాడి చేతిలోని పిల్లవాణ్ణి లాగేసుకుని, దొంగ చెవి ఒకటి కోసేసి, వాణ్ణి పొమ్మన్నాడట. ఇదంతా నాకు జ్ఞాపకం లేదు; మా అమ్మ చెప్పింది."

ఇంత వరకు చదివి ఉస్మాన్ ఖాన్ కొంచెం సేపు ఏదో ఆలోచించి, విమలతో, "నీ కప్పుడు మరొక పేరేదైనా ఉండేదా?" అని అడిగాడు.

"ఉండేది. కాని అది ముసల్మానుల పేరు కావటంచేత మా నాన్న దాన్ని తీసేసి విమల అనే పేరు పెట్టాడు," అన్నది విమల.

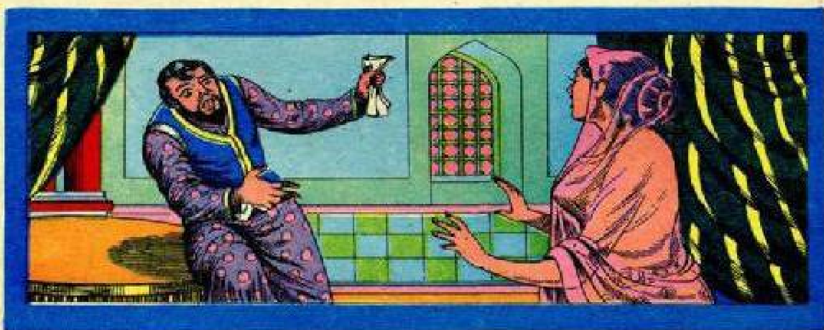
"ముందుండిన పేరేమిటి? మాహరూ యేనా?"

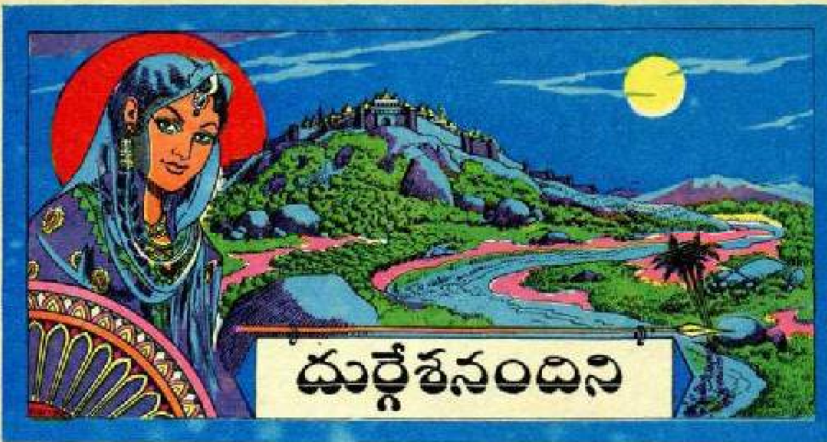
విమల ఆశ్చర్యపడి, "మీ కెలా తెలిసింది?" అన్నది.

"ఈ ఉత్తరంలో నీవు చెప్పే పఠాను కొడుకును నేనే!" అన్నాడు ఉస్మాన్ ఖాన్.

విమల నిర్ఘాంతపోయింది.

—(ఇంకా వుంది)

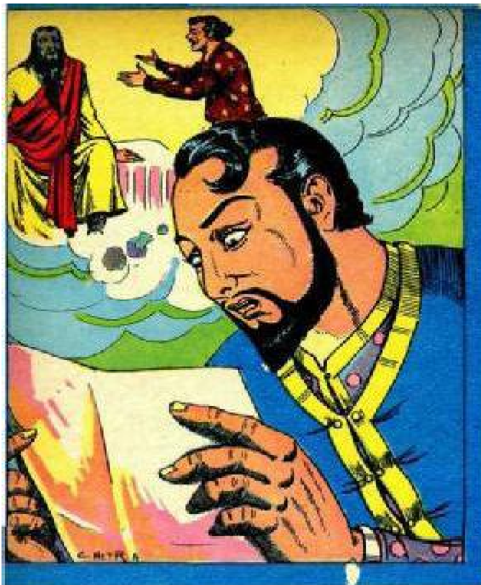

10

[దుర్గేశుడైన వీరేంద్రసింహుడికి నవాబు కతలూ ఖాన్ శిరశ్ఛేదం చేయించాడు. ఉస్మాన్ ఖాన్ సహాయంతో విమల ఆ సమయాన వధ్య భూమికి వెళ్ళి చావ నున్న తన భర్తకు పగ తీర్చుకుంటానని మాట ఇవ్వ గలిగింది. యువరాజు జగతసింహుడు సజీవుడై ఉన్నట్టు తెలిసి, విమల తన చరిత్ర అంతా అతనికి తెలుపుతూ ఒక ఉత్తరం రాసింది. దాన్ని ఉస్మాన్ ఖాన్ చదవసాగాడు. అది చదువుతుంటే అతనికి ఒక వింత సంగతి తెలియ వచ్చింది—అతను పసివాడై ఉండగా విమల అతన్ని దొంగవారి నుంచి కాపాడింది!]

ఉస్మాన్ తిరిగి ఉత్తరం చదవటానికి ఉపక్రమించాడు. విమల ఇంకా ఇలా రాసింది: "మర్నాడు పఠాను తన దారిన వెళ్ళిపోతూ, మా అమ్మతో, 'మీ అమ్మాయి నాకు చేసిన ఉపకారానికి ఇప్పుడేమీ ప్రత్యుపకారం చెయ్యలేను. కాని మీ కేమైనా కావలిస్తే, ఢిల్లీ వెళ్ళాక పంప గలను,' అన్నాడు. మా అమ్మ తనకు డబ్బేమీ అవసరం లేదనీ, నా తండ్రి జాడ తెలిస్తే కబురు చెయ్యమనీ అన్నది. పఠాను ఢిల్లీ వెళ్ళి ఎంతో శ్రమపడి వాకబు చేశాడు గాని, మా తండ్రి జాడ తెలియనే లేదు. పధ్నాలుగు సంవత్సరాల అనంతరం నా తండ్రి ఢిల్లీ లోనే ఉంటున్నాడనీ, ఆయన అభిరామస్వామి అనే పేరు పెట్టుకున్నాడనీ తెలియ వచ్చింది.

బంకించంద్ర చట్టోపాధ్యాయ

"అప్పటికి మా అమ్మ పోనే పోయింది. నా తండ్రి జాడ తెలిశాక నాకు కాశీలో ఒక్క క్షణం ఉండ బుద్ధి కాలేదు. నాకు ప్రపంచంలో మా తండ్రి తప్ప మరెవరూ లేరు. అందుచేత నేను ఒంటరిగా బయలు దేరి ఢిల్లీ వెళ్ళాను. మొదట ఆయన నన్ను చూసి చాలా అసహ్యపడ్డాడు. నేను ఏడుస్తూ నిలబడ్డాను. చివరకాయన నన్ను తన సేవలో ఉంచుకొనటానికి సమ్మతించాడు. మాహరూ అన్న పేరు బాగాలేదని ఆయన నా పేరు విమల అని మార్చాడు. నేను ఆయనకు తృప్తికరంగా సేవ చెయ్యటంలో చాలా ఆనందం పొందాను. నా తండ్రి నన్ను రానురాను చాలా దయగా చూడసాగాడు.

"మందారణ గ్రామంలో ఒక సైనికుడి భార్య నా తండ్రి కారణంగా గర్భవతి అయిందని ముందు చెప్పానే, ఆమెకు కూడా ఒక ఆడపిల్ల కలిగింది. ఆ తరవాత కొద్ది కాలానికే ఆమె భర్త అయిన సైనికుడు మరణించాడు. నా తల్లి లాగే ఆమె కూడా శరీర శ్రమతో పొట్టపోసుకుంటూ తన పిల్లను పోషించింది. ఆ విధవరాలి కూతురు పెరిగి పెద్దదై, అపురూప సుందరి అనిపించుకుని, చివరకు తిలోత్తమకు తల్లి అయింది.

"తిలోత్తమ తల్లి గర్భంలో ఉండగానే నా పెళ్ళి గురించి మొట్టమొదటి సారిగా ప్రస్తావన వచ్చింది. వీరేంద్రసింహుడు నా తండ్రి శిష్యుడుగా మేముండే ఆశ్రమానికి వచ్చాడు. నా తండ్రి ఆయనతో, 'నేను విమలను విడిచి ఉండలేను. నువ్వామెను పెళ్ళాడితే నేను మీ ఇద్దరి వెంటా ఉంటాను,' అన్నాడు. వీరేంద్ర సింహుడు రోషంతో, శూద్ర కన్యనెలా పెళ్ళాడతనని అడిగాడు. జార స్త్రీకి పుట్టిన దాన్ని పెళ్ళాడావు కావా అని నా తండ్రి ఎదురడిగాడు. తాను పెళ్ళాడిన మనిషి తల్లి జార స్త్రీ అని తనకు పెళ్ళి సమయంలో

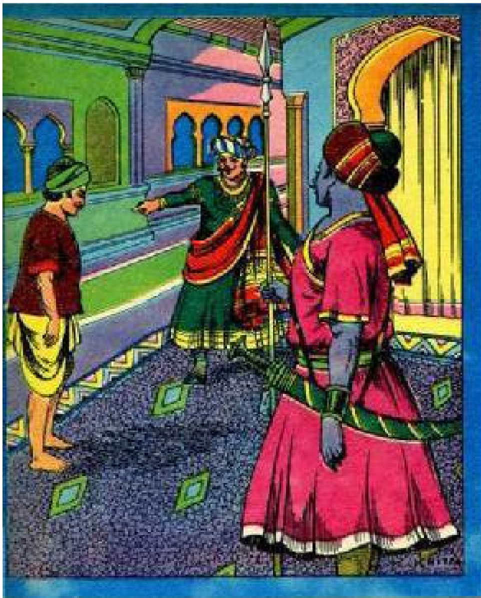

తెలియదనీ, ఏమైనా ఆమె శూద్ర స్త్రీ కాదనీ వీరేంద్రసింహుడు తనను తాను సమర్థించుకున్నాడు. ఆయన నన్ను పెళ్ళాడ నిరాకరించాడని నా తండ్రి ఆయనను ఆశ్రమానికి రావద్దనీ, వస్తే నాకు ఇబ్బందిగా ఉంటుందనీ, చూడ దలిచినప్పుడు తానే దుర్గానికి వస్తాననీ, వీరేంద్రసింహుడితో అన్నాడు. వీరేంద్రసింహుడు కొన్నాళ్ళు రావటం మానేసరికి నేను చాలా బాధపడ్డాను.

"నా సంగతి గ్రహించి నా తండ్రి, తాను సన్యాసం స్వీకరించబోతున్నాననీ, తనది ఇక ముందు సంచార జీవితంగా ఉండబోతుందనీ, మానసింహమహారాజు పెళ్ళాడిన కొత్త రాణికి నన్ను పరిచారికగా ఉంచటానికి ఏర్పాటు చేశాననీ అన్నాడు. యువరాజా, నేను మీ ప్రాంగణంలో ఒక అంతఃపురాంగన నయాను. నే నక్కడ చాలా రోజు లున్నాను గాని నీకు తెలీదు. నీవు మీ తల్లి దగ్గిర ఉండేవాడవు. నేను జోధ్పూరు రాజకుమారి ఊర్మిళాదేవి వద్ద ఉండేదాన్ని. ఆమె నన్ను ప్రాణం కంటె ఎక్కువగా చూసుకునేది. ఆమె దయ వల్ల నేను చాలా కళలు నేర్చుకున్నాను— శిల్పమూ, సంగీతమూ, నృత్యమూ. నన్నామె మహారాజు దగ్గిర కూడా ఎంతో ఎన్నిక చేసింది. ఆ మహారాజు నా పాట విని ఎంతో ఆనందించేవారు, నన్నొక ప్రత్యేకతతో చూసేవారు. నా తండ్రి అంటే కూడా ఆయనకు చాలా భక్తి. నా కొక్కటే విచారం—నేను ప్రేమించిన మనిషికి దూరమయాను.

"నీకు అస్మాని జ్ఞాపకం ఉండవచ్చు. మా ఇద్దరికీ చాలా స్నేహం. తండ్రితో పోట్లాడి ఢిల్లీ వచ్చి ఉంటున్న వీరేంద్రసింహుడి వద్దకు అస్మానీని పంపాను. ఆమె ఆయనను కలుసుకుని నా సమాచారం చెప్పింది. మా ఇద్దరి మధ్యా ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు సాగాయి. మా మధ్య ప్రేమ

పెరుగుతూ వచ్చింది. అలా మూడేళ్ళు గడిచాయి.

"అంతలో వీరేంద్రసింహుడు ఒక ఉపద్రవమైన పని చేశాడు. ఆయన నీళ్ళు మోసేవాడి లాగా నటిస్తూ ఆస్మానీ వెంట అంతఃపురంలోకి వచ్చి, నేను ఒంటరిగా నిద్రపోయే చోట దాక్కున్నాడు. ఒక రాత్రి వేళ మానసింహమహారాజుగారే మేమున్న చోటికి వచ్చారు. వీరేద్రసింహుణ్ణి పట్టుకుపోయి ఖైదులో పెట్టారు. ఆయనకు శిక్ష పడుతుంది. నాకు వెర్రెత్తిపోయింది. వెళ్ళి ఊర్మిళాదేవి కాళ్ళు పట్టుకున్నాను, నా తండ్రి పాదాల పైన పడి ఏడ్చాను. ఆయన నా దుఃఖం చూసి జాలి పడకపోగా, 'పాపిష్టిదానా, సిగ్గు పూర్తిగా వదిలేశావా?' అని తిట్టాడు.

"ఊర్మిళాదేవి నా తరఫున మహారాజును బతిమాలింది. 'అతను విమలను పెళ్ళాడే పక్షంలో క్షమించి విడిచిపెడతాను,' అన్నారు మహారాజు. ఈ మాట విని వీరేంద్రసింహుడికి కోపం వచ్చింది. 'నేను ఖైదులోనే ఉండి, మరణ దండన అయినా పొందుతాను గాని శూద్ర స్త్రీని పెళ్ళాడను. హిందువులై ఉండి కూడా నన్నిలా తగని పని చెయ్యమని ఎందు కడుగుతారు?' అన్నాడాయన. 'నా చెల్లెలిని యువరాజు సలీమ్ కిచ్చి పెళ్ళిచేశాను. బ్రాహ్మణుడికి పుట్టిన పిల్లను పెళ్ళాడటానికి నీ కేమిటి అభ్యంతరం? నువ్వు పెళ్ళాడకపోతే ఆమె నిప్పుడు మరెవరు పెళ్ళాడతారు?' అన్నాడు మహారాజు.

"అప్పటికీ వీరేంద్రసింహుడు ఒప్పుకోలేదు. ఖైదులో ఆయనను నీచంగా చూస్తూండటం చేత చివరకు అర్థాంగీకారంగా, 'ఆమెను పెళ్ళాడతాను గాని, ఆమె నా భార్య నని చెప్పుకోకూడదు, నా భార్య లాగా వ్యవహరించ కూడదు, నా ఇంటి దాసీ లాగా మసలుకోవాలి,' అన్నాడాయన.

నే నందుకు సంతోషంగా ఒప్పుకున్నాను. మాకు వివాహ మయింది. నేను దాసీ లాగా నా భర్త ఇంటికి వచ్చాను.

"మాది బలవంతంగా జరిగిన పెళ్ళి. అదివరకు నా భర్తకు నేనంటే ఎంతో ప్రేమా, దయా ఉండేవి. పెళ్ళయాక నే నాయనకు విష మయాను. నా మీద ఉండిన కోపం కొంత కాలానికి పోయింది గాని, ఆయనకు మానసింహమహారాజు పైన కలిగిన కోపం అలాగే ఉండిపోయింది. అది విధి నిర్ణయం. నన్ను గురించి చెప్పేది అయిపోయింది. ఇందులో తిలోత్తమ విషయం ఏమీ రాయలేదు. నీ వామెను మరిచిపో."

ఉస్మాన్ ఖాన్ ఉత్తరం చదవటం పూర్తి చేసి, దీర్ఘంగా నిట్టూర్చి, "అమ్మా నీవు నన్ను కాపాడావు. అందుకు ప్రత్యుపకారం తప్పక చేస్తాను," అన్నాడు.

"ఉస్మాన్, ఈ మోడులో ఆశ రేకెత్తించి మోసగించ చూస్తున్నావా?" అన్నది విమల. ఆమె కళ్ళు మెరిశాయి.

ఉస్మాన్ తన చేతిలోంచి ఉంగరాన్ని తీసి ఆమె కిస్తూ, "దీన్ని నీ వద్ద ఉంచు. అంత త్వరలో ఏమీ సాధ్యం కాదు. కాని త్వరలోనే కతలూ ఖాన్ జన్మదినం రాబో

తున్నది. ఆ రోజు బ్రహ్మాండమైన ఉత్సవం జరుగుతుంది. రాజమహల్‌లో అందరూ ఆనంద పారవశ్యంలో మునిగి తేలుతూం టారు. కాపలా వాళ్ళు తెగ తాగి బాగా రాత్రి పద్దాక ఒళ్ళు తెలియని స్థితిలో ఉంటారు. ఆ రోజున నీకు విముక్తి కలిగిస్తాను. ఆ నాడు అర్ధరాత్రి సమయానికి అంతః పుర ద్వారం వద్దకు రా. అక్కడ ఎవరైనా నీకు ఇలాటి ఉంగరమే చూపించినట్టయితే, వాడి వెంట క్షేమంగా బయిటికి వెళ్ళి పోవచ్చు," అన్నాడు.

విమల అతన్ని అనేక రకాల దీవించి వెళ్ళిపోబోయింది. ఉస్మాన్ ఆమెను ఆపి,

"కాని నీవు ఒంటరిగా మాత్రమే రావాలి. లేకపోతే పని పాడుగావటమే గాక లేనిపోని చిక్కులు కూడా కలగవచ్చు," అన్నాడు.

తిలోత్తమను తన వెంట తీసుకురా గూడదని ఉస్మాన్ అభిప్రాయమైనట్టు విమల గ్రహించి, "ఒక్కరే తప్పించుకు పోయే అవకాశం ఉంటే, తిలోత్తమే తప్పించుకు పోతుంది. నా దేమున్నది? నే నెలాగైనా తప్పించుకు పోగలను," అనుకున్నది.

ఆమె ఉస్మాన్‌ను మళ్ళీ దీవించి, తా నుండే చోటికి తిరిగి వెళ్ళిపోయింది.

రోజులు గడుస్తున్నాయి. క్రమంగా జగతసింహుడు కోలుకుంటున్నాడు. బలం కూడా పట్టుతున్నది. కాని ఆరోగ్యం చేకూరుతున్న కొద్దీ అతని మనస్సు తిలోత్తమను గురించిన విచారంతో బాధపడటం జాస్తి అయింది. అతను కనబడిన వారి నందరినీ అడిగి చూశాడు, కాని ఒక్కరైనా తిలోత్తమను గురించిన ఒక్క శుభవార్త అతని చెవిన వేశారు కారు. ఆమె ఎక్కడ ఉన్నదీ అయుపాకు కూడా తెలీదు. ఉస్మాన్ తెలిసి కూడా చెప్పడు. "ఆమె ఎక్కడ? ఆమె ఎక్కడ?" అన్న ప్రశ్న అహోరాత్రాలు యువరాజు మెదడులో ఒకే తీరున ప్రతిధ్వనిస్తున్నది. అందుచేత అతనికి సుఖమయంగా ఉండవలసిన శయ్య అంపశయ్యలాగా అయింది.

ఇది గాక జగతసింహుడికి మరొక చింత కూడా ఉంది: "ముందు ఏం జరుగనున్నది?" ఆ ప్రశ్నకు కూడా సమాధానం చెప్పేవారు లేరు. తాను ఖైదీ అన్న సంగతి అతనికి తెలుసు. అతను కారాగృహంలో కాకుండా సుఖంగా హంసతూలికా తల్పం పైన ఉన్నాడంటే అందుకు ఉస్మాన్, అయుపాల అనుగ్రహమే కారణం. దాసదాసీలు అతనికి నిరంతమూ పరిచర్యలు చేస్తున్నారు. అయుపా తోడ బుట్టువు కన్న ఎక్కువగా అతన్ని కనిపెట్టుకుని

ఉంటున్నది. కాని ద్వారం వద్ద కాపలా వాడు ఉండనే ఉన్నాడు.

జగతసింహుడికి పరిచర్యలు అవసరమైన సమయంలో అయిషా అహోరాత్రాలు దగ్గిరే ఉండి సేవ చేసింది. అతనికి ఆరోగ్యం హెచ్చినకొద్దీ ఆమె రాకపోకలు మందగించాయి. అతనికి పూర్తి స్వాస్థ్యం చేకూరాక ఆమె రావటం దాదాపు మానేసింది; ఎప్పుడైనా వస్తే వచ్చేది, లేకపోతే లేదు.

ఒకనాడు జగతసింహుడు గవాక్షం వద్ద నిలబడి బయటికి చూస్తూ ఉండగా వెనుక నుంచి ఉస్మాన్ వచ్చి, "ఏమిటి చూస్తున్నావు?" అని అడిగాడు.

"వీధిలో ఎవరో మనిషి చుట్టూ జనం మూగి వినోదం పొందుతున్నారు," అన్నాడు జగతసింహుడు.

"ఆ బ్రాహ్మడు మందారణ దుర్గం మనిషే," అన్నాడు ఉస్మాన్.

మందారణ దుర్గం మనిషి అని వినగానే, అతని ద్వారా తిలోత్తమ సమాచారం తెలుస్తుందేమో నని ఆశపడుతూ జగతసింహుడు, "అతని పేరేమిటో?" అన్నాడు.

"గణపతా? గజపతా? అలాటి పేరే ఏదో ఉంది," అన్నాడు ఉస్మాన్.

"బంగారి వాడిలా గున్నాడు. దారే పొయ్యే వాళ్ళకు వినోదం కలిగించటం చూస్తే ఆశ్చర్యం వేస్తున్నది."

దిగ్గజుణ్ణి గురించి ఉస్మాన్ లోగడ విని ఉన్న దాన్ని బట్టి అతను ప్రమాదకరమైన మనిషి అనిపించలేదు. అందుచేత అతను జగతసింహుడితో, "కావలిస్తే ఆ బ్రాహ్మణ్ణి పిలిపించవచ్చునే!" అన్నాడు.

మనిషి వెళ్ళి దిగ్గజుణ్ణి పిలుచుకు వచ్చాడు. ఉస్మాన్ అతన్ని, "మీరు బ్రాహ్మణులేనా?" అని అడిగాడు.

దిగ్గజుడు చేతు లాడిస్తూ, "అసారే ఖలు సంసారే సారం శ్వశుర మందిరం,"

అని చదివాడు. అంటే అత్తవారిల్లంత సుఖమైన చోటు ప్రపంచంలో లేదని అర్థం.

జగతసింహుడు నవ్వు ఆపుకుంటూ దిగ్గజుడికి వందనం చేశాడు. దిగ్గజు డతన్ని, "ఖుదా ఖాన్ బాబుగారిని సుఖంగా చూచు గాక!" అని ఆశీర్వదించాడు.

"పండిట్జీ, నేను ముసల్మానును కాను, హిందువుణ్ణి," అన్నాడు యువరాజు.

ఆ యువకుడు అబద్ధం చెప్పి తనను మోసగించ జూస్తున్నా డనుకుని దిగ్గజుడు, "ఖాన్ బాబూ, నేను తమ పాద దాసుణ్ణి. నన్ను అవమానించకండి," అన్నాడు.

"మీది మందారణ. మీ పేరు దిగ్గజుడు. మందారణ సమాచారా లేవైనా చెబు తారా?" అన్నాడు జగతసింహుడు.

"అభిరామస్వామి పారిపోయాడుగా!" అన్నాడు దిగ్గజుడు.

"వీరేంద్రసింహుడి సంగతి?" అని జగతసింహు డడిగాడు.

"నవాబాయనను చంపేశాడు," అన్నాడు దిగ్గజుడు.

జగతసింహుడు ఉస్మాన్ కేసి తిరిగి, "ఏమిటి ఈ బ్రాహ్మణు డిలా వచ్చి అబద్ధా లాడుతున్నాడు?" అన్నాడు.

నవాబు వీరేంద్రసింహుణ్ణి నిండు సభలో రాజద్రోహిగా విచారణ జరిపి శిక్ష విధించి నట్టూ, ఆయన తన సలహా కూడా పాటించ నట్టూ ఉస్మాన్ తెలిపి, దిగ్గజుడితో, "ఇక నీవు వెళ్ళవచ్చు," అన్నాడు.

యువరా జతన్ని ఆపి విమల ఏమయిం దని అడిగాడు. నవాబుకు విమల ఉంపుడు గత్తె అయిందని దిగ్గజుడు చెప్పాడు. యువ రాజు ఆపుకోలేక తిలోత్తమ సంగతి అడిగితే, ఆమె కూడా ఉంపుడుగత్తె అయి పోయిందని దిగ్గజుడు చెప్పాడు.

జగతసింహుడు ఉస్మాన్ కేసి తిరిగి, "మీరు సేవ చేస్తున్నది నవాబుకు కాదు, పిశాచానికి!" అన్నాడు.—(ఇంకా వుంది)

11

[విమల జగతసింహుడికి రాసిన ఉత్తరంలో తాను ఏ విధంగా అభిరామస్వామి వల్ల ఒక శూద్ర స్త్రీకి జన్మించినదీ, వీరేంద్రసింహుడు తనను ప్రేమించి కూడా పెళ్ళాడటానికి ఎలా సంకోచించినదీ, మానసింహ మహారాజు అతన్ని ఏ విధంగా పెళ్ళికి బలాత్కరించి వీరేంద్రసింహుడికి శత్రువై పోయినదీ, తాను వీరేంద్రసింహుడి భార్య అయి ఉండి కూడా ఎలా దాసిగా మసులుకున్నదీ తెలిపింది. ఈ సమయంలోనే జగతసింహుడు విమలా తిలోత్తమలు నవాబు అధీనంలో ఉన్నట్టు దిగజాడి వల్ల తెలుసుకుని కోపపడ్డాడు.]

ఆ రాత్రి జగతసింహుడు నిద్రపోలేదు. తనకు సర్వస్వమూ అయిన తిలోత్తమ నవాబు విలాస భవనంలో చేరి, నవాబు ఉంపుడుగత్తెలలో ఒకతెగా ఉంటున్నది. ఇప్పుడామె జీవించి ఉండి మాత్రం ఏం ప్రయోజనం? ఇంతకన్న తిలోత్తమ చనిపోయి ఉండినా బాగుండేదే నను కున్నాడు జగతసింహుడు.

ఇలా విచార సాగరంలో కొట్టు మిట్టాడుతూ ఎప్పుడు కన్ను మూశాడో అతనికే తెలియదు. మర్నాడు ఉదయం ఉస్మాన్‌ఖాన్ అతన్ని నిద్రలేపి, అతని చేతిలో ఒక ఉత్తరం పెట్టి, "రాజకుమారా, ఈ ఉత్తరాన్ని నీకు అందజేస్తానని అది రాసిన మనిషికి మాట ఇచ్చాను. దీన్ని తీరికగా చదువుకో. మూడు జాముల వేళ

బంకించంద్ర చట్టోపాధ్యాయ

నేను మళ్ళీ వస్తాను. దీనికి జవాబేమైనా రాసేటట్టయితే అందజేయుగలను," అని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు.

తన మనోవైకల్యం కాస్త తగ్గాక జగతసింహుడా ఉత్తరాన్ని మొదటి నుంచి చివరదాకా చదివాడు. అది విమల రాసిన ఉత్తరం. సాంతం చదివి అతనా ఉత్తరాన్ని తగలబెట్టి బూడిద చేశాడు. ఉత్తరమైతే తగలబడి బూడిద అయిందిగాని, అతని మనస్సులో ప్రజ్వలించే ఆలోచనలు మాత్రం బూడిద అయేలాగా కనబడలేదు.

చెప్పిన ప్రకారం మూడుజాముల వేళ ఉస్మాన్ జగతసింహుడి వద్దకు వచ్చాడు; "ఉత్తరానికి జవాబేమన్నా పంపుతావా?" అని అడిగాడు.

అదివరకే రాసి ఉంచిన జవాబును జగతసింహుడు ఉస్మాన్ చేతి కిచ్చాడు.

ఉస్మాన్ ఉత్తరం విప్పి చూస్తే అందులో రెండేరెండు ముక్క లున్నాయి: "అభాగ్యురాలా, నీవు చేసిన మేలు మరవను. నీవు నిజంగా పతివ్రతవే అయితే, నీ భర్త వెళ్ళిన మార్గాన్నే శీఘ్రంగా అనుసరించు—జగతసింహుడు."

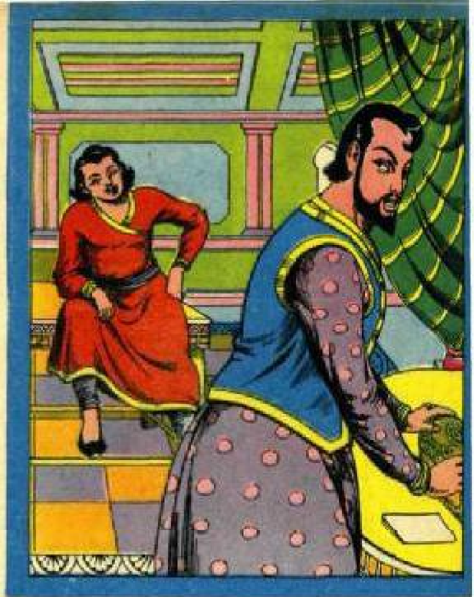
ఉస్మాన్ ఈ రెండు ముక్కలూ చదివి, "యువరాజా, నీ హృదయం చాలా కర్కశమైనది," అన్నాడు.

యువరాజు నిరసంగా, "పఠానుల కంటేనా?" అన్నాడు.

ఉస్మాన్ కర్కశంగా, "అందుకేనేమో పఠానులు నీ యోగ క్షేమాలలో లోపం చేసింది?" అన్నాడు.

జగతసింహుడు సిగ్గుపడుతూ, "లేదు బాబూ, నేను నా విషయం చెప్పలేదు. మీరు ఎంతో దయగా నాకు క్షేమం కలిగించారు. ఖైదీనైనప్పటికీ నాకు ప్రాణ దానం చేశారు. గర్భశత్రువుకు ఎంతో సహాయపడ్డారు. నేను ఖైదీనే అయితే నాకు మీ దయా శృంఖలాలు వద్దు, నిజమైన సంకెళ్ళే

వెయ్యండి. నేను ఖైదీని కాకపోతే నన్నీ బంగారు పంజరంలో ఎందుకు బంధించి ఉంచారో చెప్పండి," అన్నాడు.

"యువరాజా, కష్టాలను పిలిచి ఆహ్వానిస్తా వెందుకు? వాటంతట అవే వస్తాయి," అన్నాడు ఉస్మాన్.

"హంసతూలికాతల్పం పైన కాకుండా రాళ్ళ పైన పడుకోవటం కష్టాలలో జమ అని రాజపుత్రుడు భావించడు. కతలూ ఖాన్‌కు తగిన శిక్ష ఇవ్వజాలని పక్షంలో మరణం కూడా నాకు కష్ట మనిపించదు," అన్నాడు జగతసింహుడు.

"యువరాజా, జాగ్రత్త! పఠానులు అన్నంతా చేస్తారు!"

జగతసింహుడు నవ్వి, "సేనాపతీ, నన్ను భయపెట్టటం మీ తరం కాదు," అన్నాడు. ఉస్మాన్‌కు అసలు సంగతి స్ఫురణకు వచ్చింది. అతను జగతసింహుడితో, "నేను మరొక ముఖ్యమైన పని మీద ఇక్కడికి వచ్చాను," అన్నాడు.

జగతసింహు డాశ్చర్యపడి, "ఏమిటది? చెప్పండి!" అన్నాడు.

"నేను చెప్పబోయే విషయం నవాబు తరఫునే నని గుర్తుంచుకో!"

"మంచిది."

"విను. యుద్ధం మూలంగా రాజపుత్రులూ, పఠానులూ కూడా నాశనమై పోతున్నారు."

"పఠానులను నాశనం చెయ్యాలనే మా ఉద్దేశ్యం."

"అది నిజమే. కాని రెండు పక్షాలూ నాశనం కావటమే గాని ఏదో ఒక పక్షం మటుకే నాశనమయే అవకాశం కనిపించదు. మందారణ దుర్గాన్ని జయించిన వాళ్ళు బొత్తిగా బలహీనులని నీకు తోస్తున్నదా?"

"లేదు. వాళ్ళు సమర్థులే."

"ఏమైనా, మా గొప్ప చెప్పుకోవటం నా ఉద్దేశం కాదు. మొగలు పాదుషాతో

శాశ్వత వైరం పెట్టుకుని పఠానులు ఒరిస్సాలో ఒదిగి ఉండటంలో సుఖ మేమీ లేదు. అయితే పాదుషా పఠానులను తన అధీనంలో ఉంచుకో గలగడం కూడా సాధ్యమయేది కాదు; ఢిల్లీకి ఒరిస్సాకూ ఎంత దూరమో నీకు తెలుసు. అంత దూరం నుంచి పాదుషా ఒరిస్సా నెలా జయిస్తాడు? ఒకవేళ జయించినా బోలెడంత సేన నష్టం కావటమే తప్ప ఒరిస్సా పాదుషా అధీనంలో ఉండదు. ఇలా ఉభయ పక్షాలూ నాశనం అవుతూ పోవటం వల్ల లాభ మేమిటో నీవే ఆలోచించు," అన్నాడు ఉస్మాన్.

"అయితే ఏం చేస్తామంటారు?" అని జగతసింహు డడిగాడు.

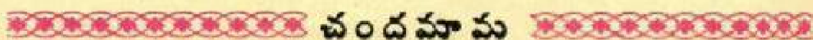
"నేను స్వయంగా ఏమీ అనటంలేదు. సంధి చేసుకుంటామని మా నవాబు అంటున్నారు."

"ఎలాటి సంధి?"

"ఉభయ పక్షాలూ కొంత త్యాగ బుద్ధి చూపాలి. కతలూ ఖాన్ బెంగాలులో తాను గెలుచుకున్న ప్రాంతాలన్నిటినీ విడిచిపుచ్చటానికి సిద్ధం. పాదుషా మా పైకి పంపిన సేన లన్నిటినీ ఉపసంహరించుకుని, ముందు కూడా మా పైకి రాకుండా ఉండాలి. ఇందువల్ల నష్టం పఠానులకే గాని, పాదుషాకు కాదు. ఏమంటే, మేము ఎంతో శ్రమపడి గెలుచుకున్న దంతా వదులుకుంటున్నాం. అక్బరు పాదుషా తాను గెలవని దాన్ని మాత్రమే పోగొట్టుకుంటారు."

"సరే, ఇదంతా నాతో ఎందుకు చెబుతున్నారు? సంధి విగ్రహాలు చెయ్య సమర్థుడు మానసింహ మహారాజా. ఆయన వద్దకే సంధి రాయబారం పంపండి."

"దూతను పంపాం. అయితే ఆయన కెవరో నిన్ను పఠానులు హత్య చేసినట్టు వార్త చెప్పారట. ఆయన పుత్ర శోకంతో

కుమిలిపోతున్నారు; సంధి ప్రస్తావన విని పించుకునేటట్టులేరు. రాయబారి చెప్పినా ఆయనకు నమ్మకం కలగలేదు. నీవే వెళ్ళి, మా పక్షాన మాట్లాడితే పని జరగవచ్చు."

జగతసింహుడు ఉస్మాన్ కేసి చూసి, "నా దస్తూరి చూసినా మహారాజుకు నమ్మకం కలుగుతుంది గదా, నన్ను స్వయంగా ఎందుకు పొమ్మంటున్నారు? అసలు సంగతి చెప్పండి," అన్నాడు.

"మహారాజుకు ఇక్కడి వాస్తవ పరిస్థితి తెలియదు. అదీగాక, ఆయనకు నిన్ను చూస్తే కలిగే తృప్తి నీ ఉత్తరం చూస్తే కలగదు. ముందు నీకు బంధవిముక్తి ఒకటి కలుగుతుంది. ఇవన్నీ ఆలోచించి నవాబీ ఆలోచన చేశారు."

"నాన్నగారి దగ్గిరికి వెళ్ళటానికి నా కేమీ అభ్యంతరం లేదు."

"చాలా సంతోషం. మరొక్క మనవి. సంధి కుదరని పక్షంలో నీ విక్కడికి తిరిగి వచ్చెయ్యవలిసి ఉంటుంది. అలా మాకు మాట ఇవ్వాలి."

"మాట ఇచ్చి నిలబెట్టుకుంటానని నమ్మక మేమిటి?"

ఉస్మాన్ నవ్వి, "రాజపుత్రులు అది తప్పరని అందరికీ తెలుసు," అన్నాడు.

"నాన్నగారిని కలుసుకుని సాధ్యమైనంత త్వరగా తిరిగి వస్తానని మాట ఇస్తున్నాను," అన్నాడు జగతసింహుడు.

"మేము చెప్పే సంధి నిబంధనలకు మహారాజు ఒప్పుకునే లాగా సాధ్యమైనంత కృషి చేస్తానని కూడా మాట ఇవ్వు."

"అలా మాట ఇవ్వలేను. పఠానులను ఓడించి విజయం సాధించమని పాదుషా మమ్మల్ని పంపారు. మేం విజయం పొందగలం. పఠానులతో సంధి చేసుకోవటానికి పాదుషా మమ్మల్ని పంపలేదు. సంధి చేసుకోవటానికిగాని, మానటానికిగాని మాకు హక్కు లేదు."

ఉస్మాన్ ముఖాన సంతోష విషాదాలు రెండూ తాండవించాయి. అతను జగత సింహుడితో, "యువరాజా, రాజపుత్రుడి వనిపించే లాగా మాట్లాడావు. కాని కాస్త ఆలోచించుకో, నీ విముక్తికింతకన్న మంచి ఉపాయం దొరకదు," అన్నాడు.

"నేను విముక్తుణ్ణి కాకపోతే పాదుషాకు దిగులా? ఇంకెందరో నా లాటి రాజపుత్రులున్నారు!"

ఉస్మాన్ బాధపడుతున్నట్టుగా జగత సింహుణ్ణి మరీ మరీ బతిమాలాడు. కాని జగతసింహుడు అతను కోరినట్టు మాట ఇవ్వలేదు.

"నేను చెప్పిన దానికి ఒప్పుకోకపోతే నవాబు ఏం చేసేదీ చెప్పలేం," అన్నాడు ఉస్మాన్.

"నన్ను ఖైదులో పెట్టించమని నేను ముందే అన్నాను," అన్నాడు జగత సింహుడు.

"అంతటితో నవాబు తృప్తిపడతారని ఏమిటి?"

"వీరేంద్రసింహుణ్ణి చంపించినట్టు నన్నూ చంపించవచ్చు. అంతకంటె ఏం చెయ్యగలరు?" అన్నాడు యువరాజు.

ఉస్మాన్ విచారంగా, "అయితే ఇక నేను సెలవు పుచ్చుకుంటాను," అని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు.

మరికొంత సేపటికి జగతసింహుడి వద్దకు ఒక సైనికాధికారి వచ్చాడు. అతని వెంట మరి నలుగురు ఖడ్గహస్తులైన సైనికు లున్నారు. వారిని చూసి జగతసింహుడు, "మీరంతా ఏం పని మీద వచ్చారు?" అని అడిగాడు.

"మిమ్మల్ని మరొక చోటికి తీసుకు పోవటానికి," అని వారు జవాబు చెప్పారు.

"నేను సిద్ధంగానే ఉన్నాను, పదండి," అంటూ జగతసింహుడు వారి వెంట బయలుదేరాడు...

ఆ రోజు నవాబు జన్మదినోత్సవం. ఉదయం నుంచీ ఎక్కడ చూసినా ఒకటే కోలాహలం; ఒక చోట నృత్యం, మరొక చోట తాగుడు, ఇంకో చోట దానధర్మాలు, వేరొకచోట భోజనసంతర్పణ; ఇలాగే రోజంతా గడిచి రాత్రి అయింది.

విమల భవన మంతా కలయతిరిగి, ఎలాగైతేనేం తిలోత్తమ పడుకుని ఉన్న గదికి చేరుకున్నది. ఆమె, "నేను వచ్చాను," అనగానే తిలోత్తమ లేచి కూర్చున్నది. తిలోత్తమ మాటా, పలుకూ లేకుండా ఆమె కేసి తేరిపార చూసింది.

"వస్తానన్నాను, వచ్చాను. ఏం మాట్లాడవు?" అన్నది విమల.

"ఏం మాట్లాడను? మాట్లాడే దంతా అయిపోయింది," అన్నది తిలోత్తమ. ఆమె కంఠ ధ్వని చూస్తే అంతకుముందుదాకా ఆమె ఏడుస్తూ ఉన్నట్టున్నది.

"ఇలా అహోరాత్రాలు ఏడుస్తూ ఎంత కాలం బతుకుతావు?" అన్నది విమల.

"బతక్కపోతే ఏమిటి నష్టం? ఇంత కాలం ఎందుకు బతికానా అనే నా విచారం," అన్నది తిలోత్తమ.

విమల కూడా కన్నీరు వచ్చింది. ఆమె కళ్ళు తుడుచుకుని, దీర్ఘంగా నిట్టూర్చి, "తిరిగి లేకా, మన విచారం కొంత తగ్గగలందులకూ కతలూఖాన్ ఇంతవరకూ మన కేసి చూడలేదు. ఇవాళ మనం కనబడకపోతే ఏం చేస్తాడో తెలియదు," అన్నది. తిలోత్తమ వణికిపోతూ, "మరో మార్గం లేకపోతే చచ్చిపోగలను," అన్నది.

"అలా నిరాశపడి లాభంలేదు, తిలోత్తమా. కాస్త ధైర్యం వహించు. ఇక్కడి నుంచి తప్పించుకు పారిపోయే ఉపాయం నా చేతిలో ఉన్నది," అంటూ విమల తన దుస్తులలో నుంచి జిగేలున మెరిసే కత్తినీ, ఉస్మాన్ ఇచ్చిన వుంగరాన్నీ పైకి తీసి తిలోత్తమకు చూపింది.

"ఈ కత్తి ఎక్కడ నుంచి వచ్చింది?"

"నిన్న అస్మానీ వచ్చింది చూశావుగా? అభిరామస్వామి దాని ద్వారా ఈ కత్తి పంపారు."

"ఈ ఉంగరం?"

"నేను తప్పించుకు పోగలందులకు ఉస్మాన్ ఈ ఉంగరా న్నిచ్చాడు."

తిలోత్తమ స్తంభించి పోయింది. ఆమె గుండె దడదడలాడుతున్నది.

"ఈ మాసిన గుడ్డలు విడిచి, మంచి బట్టలు వేసుకుని, నృత్య గానాలు జరిగే చోటికి బయలుదేరు," అన్నది విమల.

"ఊహు!" అన్నది తిలోత్తమ.

"అయితే నువు బయటపడలేవు."

తిలోత్తమ ఏడవసాగింది.

"అలా దుఃఖించకు! మనసు నిబ్బరం చేసుకుని నేను చెప్పినట్టు చెయ్యి. నిన్ను కాపాడడానికి నే నొక ఉపాయం చేశాను," అన్నది విమల.

ఆ మాట వింటూనే తిలోత్తమ విమల కేసి కోపంగా చూసింది.

"ఈ ఉంగరాన్ని తీసుకుని నీ వద్ద ఉంచుకో. నువు వినోద స్థలానికి వెళ్ళనవసరం లేదు. అర్ధరాత్రి దాకా సంబరం సాగుతూనే ఉంటుంది. అర్ధరాత్రి సమయాన ఉంగరంతో అంతఃపుర ద్వారానికి వెళ్ళు. అక్కడ నీ కొక సిపాయి కని పిస్తాడు. వాడు నీ కిలాటి ఉంగరమే చూపించినట్టయితే దీన్ని వాడికి చూపించు. అప్పుడు వాడు నిన్ను అభిరామస్వామి దగ్గిరికి తీసుకుపోతాడు, లేదా నువ్వెక్కడికి పోతానంటే అక్కడికి తీసుకుపోతాడు. నువు నిర్భయంగా వాడి వెంట వెళ్ళవచ్చు. మధ్య దారిలో ఇతర పహరావాళ్ళు నిన్ను నిలిపినా, ఈ ఉంగరం చూపిస్తే నిన్ను అడ్డగించరు. తెలిసిందా?" అన్నది విమల. ఈ మాట చెప్పి విమల వెళ్ళిపోయింది.

—(ఇంకా ఉంది)

12

విమల వెళ్ళిపోయాక తిలోత్తమ ఏమేమిటో ఆలోచిస్తూ ఒంటరిగా తన గదిలో కూర్చుంది. జగతసింహుడు ఈ కోటలోనే ఉన్నాడనీ, క్షేమంగానే ఉన్నాడనీ విమల ద్వారా ఆమె తెలుసుకుని ఉన్నది. మాటిమాటికీ ఆమె ధ్యాస అతని పైకే పోతున్నది.

ఆమె ఇలా ఆలోచిస్తూ ఉండగానే అర్ధరాత్రి అయింది. తిలోత్తమ చుట్టూ జాగ్రత్తగా కలయజూసుకుంటూ అంతఃపుర ద్వారాన్ని సమీపించింది. అక్కడ సిపాయి దుస్తులు ధరించి ఉన్న ఒక వ్యక్తి, "మీ వద్ద ఉంగరం ఉన్నదా?" అని అడిగాడు. ఆమె తన వద్ద ఉన్న ఉంగరం అతని చేతి కిచ్చింది. అతను దాన్ని పరీక్షగా చూసి, తన వద్ద ఉన్న మరొక ఉంగరం ఆమెకు చూపి, "పదండి," అన్నాడు.

అంతఃపురానికి ఉన్న పహరా వాళ్ళందరూ తాగి మత్తులో ఉన్నారు. ఆ వ్యక్తి తిలోత్తమను కోట వెలపలికి తీసుకువచ్చి, "చెప్పండి, మిమ్మల్ని ఎక్కడికి చేర్చాలి?" అని అడిగాడు.

విమల చెప్పిన దేమిటో తిలోత్తమ పూర్తిగా మరిచిపోయింది. చాలా సేపు ఆలోచించి, గద్గద కంఠంతో, "జగతసింహు డెక్కడ ఉంటే అక్కడికి తీసుకుపోండి," అనేసింది.

"జగతసింహుడా? జగతసింహు డిప్పుడు కారాగృహంలో ఉన్నాడు. అక్క

బంకించంద్ర చట్టోపాధ్యాయ

డికే తీసుకుపోతాను, పదండి," అన్నా డా వ్యక్తి. అతను తిలోత్తమను వెంట బెట్టుకుని తిరిగి కోటలోకి ప్రవేశించాడు. అతను కారాగృహం వద్దకు వచ్చి చూసేసరికి అక్కడి పహరా మిగిలిన చోట్ల ఉన్నట్టు లేదు. అక్కడ కాపలావాళ్ళు తమ విధిని సక్రమంగా నెరవేర్చుతున్నారు.

తిలోత్తమను వెంట బెట్టుకుని వచ్చిన వాడు ఒక కాపలావాడికి తన వద్ద ఉన్న ఉంగరం చూపి, "రాజకుమారు డెక్కడ?" అని అడిగాడు. కాపలావాడు జగతసింహుడి గది దాకా వెళ్ళి వచ్చి, "ఇక్కడే, మేలుకునే ఉన్నారు," అని చెప్పాడు.

"ఆ గది తలుపు తెరు. ఈమె అతన్ని చూడగోరుతున్నది," అన్నాడు తిలోత్తమ వెంట వచ్చినవాడు.

జగతసింహుడు సామాన్యమైన మంచం మీద పడుకుని ఉన్నాడు. తలుపు చప్పుడు విని అతను అటుకేసి చూశాడు. తిలోత్తమ ద్వారాన్ని ఊతగా పట్టుకుని నిలబడి, అడుగు లోపలికి వెయ్యలేకపోయింది. ఆమె వెంట వచ్చినవాడు, "ఏమిటిది? ఎందుకీ వృథా కాలయాపన?" అన్నాడు. అప్పటికీ ఆమె అడుగు లోపలికి పెట్టలేదు.

"లోపలికి వెళ్ళటం ఇష్టం లేకపోతే తిరిగి వెళ్ళండి. అంతేగాని అలా నిలబడవద్దు," అన్నాడు కాపలావాడు.

తిలోత్తమ తిరిగిపోవటానికైనా కాలు కదపలేని స్థితిలో ఉన్నది. ఒక వంక కాపలావాడు, లోపలికైనా వెళ్ళమనీ, తిరిగి అయినా వెళ్ళిపొమ్మనీ పదే పదే చెబుతున్నాడు, తొందరపెడుతున్నాడు.

జగతసింహుడు మొదట్లో తిలోత్తమను గుర్తించనుకూడా లేదు; కారాగృహంలోకి ఆడది అడుగు పెట్టటం చూసి నిర్ఘాంతపోయాడు కూడా. కాని దగ్గిరగా చూస్తే తిలోత్తమ! ఒక్క క్షణం ఇద్దరి చూపులూ

కలిశాయి. మరుక్షణం తిలోత్తమకు కళ్ళు వాటంతటవే మూసుకుపోయాయి.

"వీరేంద్రసింహుడి కూతురా?" అన్నాడు జగతసింహుడు.

ఆ మాట తిలోత్తమకు హృదయంలో శూలం లాగా తగిలింది. ఇప్పుడు తాను అతనికి వీరేంద్రసింహుడి కుమార్తె మాత్రమేనా? తిలోత్తమ అన్న పేరు కూడా అతను మరిచిపోయాడా?

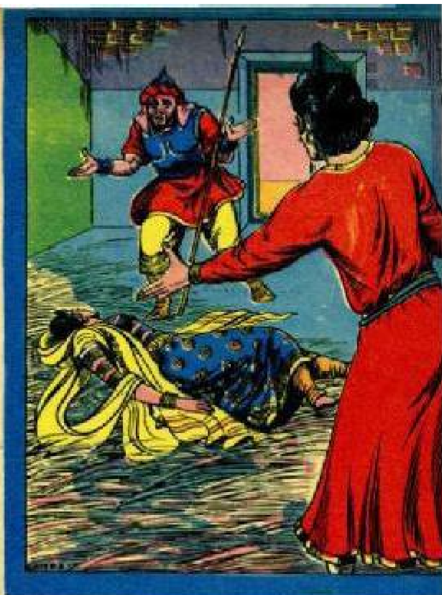
కొంచెం సేపుండి అతను, "ఇక్కడి కెందుకు వచ్చావు?" అని అడిగాడు.

ఆ ప్రశ్న కూడా ఆమెకు బాధే కలిగించింది. ఆమెకు తల తిరగ నారంభించింది. అతను సమాధానం కోసం ఎదురు చూస్తున్నాడు. కాని ఆ ప్రశ్నకు సమాధాన మేముంది?

"అనవసరంగా హైరాన పడుతున్నావు. వెళ్ళిపో. గతమంతా మరిచిపో," అన్నాడు జగతసింహుడు.

తిలోత్తమకు తన దౌర్భాగ్యం పూర్తిగా అర్థమయింది. ఆమె మొదలు నరికిన చెట్టు లాగా కూలిపోయింది.

ఆమెకు స్పృహ తప్పిపోయిందని గ్రహించి జగతసింహు డామెకు తన బట్టతో విసిరాడు. అలా కూడా ఆమెకు చైతన్యం

రాకపోయే సరికి అతను కాపలావాళ్లి పిలిచాడు. తిలోత్తమ వెంట వచ్చిన మనిషి లోపలికి వచ్చాడు.

"ఈమె ఉన్నట్టుండి మూర్ఛపోయింది. ఈమె వెంట వచ్చిన దెవరు? వాళ్ళను పిలిచి ఈమెకు శైత్యోపచారాలు చెయ్యమను," అన్నాడు జగతసింహుడు.

"నేనే ఈమెను తీసుకు వచ్చాను," అన్నాడు కాపలావాడు.

"నువా? అయితే ఇప్పుడేం చేసేటట్టు? ఎవరైనా దాసీదాన్ని పిలిపించు."

కాపలావాడు తిరిగి వచ్చేలోగా జగతసింహుడు తిలోత్తమకు తనకు చాతనైన

విధంగా ఉపచర్యలు చేశాడు. ఆమెకు కొంచెం కొంచెంగా స్పృహ వస్తున్నట్టు కనబడింది. ఇంతలో నవాబు కుమార్తె అయిన అయుషా, మరొక స్త్రీ అక్కడికి వచ్చారు.

అయుషా జగతసింహుడితో, "ఏమిటిది ? ఈమె ఎవరు ?" అంటూ మూర్ఛపడి ఉన్న తిలోత్తమను చూపింది.

"ఈమె వీరేంద్రసింహుడి కుమార్తె," అన్నాడు జగతసింహుడు.

ఎలాటి సంకోచం గాని, తడబాటు గాని, మానసికమైన గుంజాటన గాని లేకుండా అయుషా తిలోత్తమను తన ఒడిలోకి తీసుకుని కూర్చున్నది. పన్నీరు జల్లి, దాసీది విసిరిన మీదట తిలోత్తమకు క్రమంగా మూర్ఛ తెలియసాగింది. ఆమె కళ్ళు తెరిచి, తా నెక్కడ ఉన్నదీ గ్రహించగానే, బయటికి వెళ్ళిపోవటానికి లేవబోయింది. కాని ఆమె శరీరంలో లేచి నిలబడే శక్తి కూడా లేదు.

అయుషా ఆమె చెయ్యి పట్టుకుని, "చెల్లీ, ఎందుకు కంగారుపడతావు? నీలో శక్తి ఏ మాత్రమూ లేదు. నా గదికి వచ్చి విశ్రాంతి తీసుకో. ఆరోగ్యం పొందాక నిన్ను ఎక్కడికి చేర్చమంటే అక్కడికి చేర్చుతాను," అన్నది.

తిలోత్తమ ఏమి జవాబు చెప్పక మౌనంగా ఉండిపోయింది.

"ఏమమ్మా, నా మీద నమ్మకం లేదా? నేను మీ శత్రువుకు కూతుర్నే అనుకో, కాని అంత మాత్రాన నన్ను అనుమానించ నవసరం లేదు. నా వల్ల నీ కేలాటి కీడూ రాదు. తెల్లవారే లోపలనే నిన్ను కోరిన చోటికి పంపేస్తాను," అన్నది అయుషా.

అయుషా ఆ మాట అన్న పద్ధతి వింటే తిలోత్తమకు ఆమెను శంకించటం సాధ్యం కాలేదు. తిలోత్తమకు ఇప్పుడు వెళ్ళిపోయే శక్తి లేదు. జగతసింహుడి సమీపంలో ఉండటం కూడా బాధాకరంగానే ఉన్నది.

అందుచేత ఆమె ఆయుషా మందిరానికి వెళ్ళటానికి ఒప్పుకున్నది.

"నువ్వు నడవ లేవు. నా దాసి నిన్ను పట్టుకుని నా గదికి తీసుకుపోతుంది. అక్కడ విశ్రాంతి తీసుకో. నే నిప్పుడే వచ్చేస్తున్నాను," అన్నది ఆయుషా తిలోత్తమతో.

తిలోత్తమ దాసీ భుజం మీద చెయ్యి వేసి నింపాదిగా నడుస్తూ బయలుదేరింది. ఆయుషా జగతసింహుడికి వీడ్కోలు చెప్పి తాను కూడా బయలుదేరదా మనుకున్నది, కాని జగతసింహుడి ముఖం చూస్తే అతను ఏదో చెప్పదలుచుకున్నట్టు కన బడ్డాడు. అందుచేత ఆమె దాసితో, "నువ్వామెను నా గదికి చేర్చి మళ్ళీ రా," అన్నది.

తిలోత్తమ కనబడకుండా పోయిన దాకా జగతసింహు డామెనే చూస్తూ, "తిలోత్తమా, ఇదే మన తుది సందర్శనం!" అనుకున్నాడు.

ఉంగరం చూపిన మనిషి తిలోత్తమ వెళ్ళిపోయేటప్పుడు ఆమెను సమీపించి, "ఇక నేను వెళ్ళవచ్చునా?" అని అడిగాడు. తిలోత్తమ జవా బివ్వలేదు గాని, ఆమె వెంట ఉన్న దాసి, "ఆఁ" అన్నది. వాడు ఆమె వద్ద ఉండే ఉంగరం తీసుకుని వెళ్ళిపోయాడు.

తన దాసి వెంట తిలోత్తమ వెళ్ళిపోగానే ఆయుషా జగతసింహుడి మంచం పైన కూర్చుని, "యువరాజా, మీరు నా కేదో చెప్పా లనుకుంటున్నట్టున్నది. అందుకే నేను ఉండిపోయాను. నా నుండి ఏమైనా కావాలంటే నిస్సంకోచంగా చెప్పవచ్చు. మీ కేదైనా సహాయం చెయ్యగలిగితే నేను సంతోషిస్తాను," అన్నది.

"నవాబ్ జాదీ, ఇక నాకు ఏ సహాయమూ అవసరం లేదు. నే నిప్పు డున్నది అంతిమ దశ లాగా కనబడుతుంది. అందుచేత మనం కలుసు కోవటం ఇదే ఆఖరుసారి కావచ్చు. నేను మీ కెంతగా ఋణపడి

ఉన్నానంటే దాన్ని మాటలలో వివరించటం సాధ్యం కాదు. ఒక వేళ నేను స్వతంత్రుణ్ణయి నాకు మంచి రోజులు వచ్చే మాట ఉంటే నా చేత మీకు కావలిసిన ఎలాటి సేవ అయినా సరే చేయించుకోమని నా ప్రార్థన," అన్నాడు జగతసింహుడు.

అతని కంఠంలో ఉన్న దైన్యం చూసి అయుషా కంట కన్నీరు తిరిగింది. ఆమె అతనితో, "మీరు అంత నిస్సహాయ స్థితిలో ఉన్నట్టు దేనికి అనుకోవాలి? నిరాశ చెందటం భావ్యం కాదు. ఇవాళ ఉన్న కష్టం రేపు ఉండకపోవచ్చు. సుఖదుఃఖాలు శాశ్వతం కాదు," అన్నది.

"నన్ను బాధిస్తున్నది నిరాశ కాదు. నాకు ఆశ పైన వాంఛ పోయింది. ఈ కారాగారం నుంచి విముక్తుణ్ణి కావాలన్న కోరిక నాకు లేదు. ఈ జన్మ కిక నాకు సుఖమనేది లేదు. నా మనస్సులో ఉన్న దుఃఖాన్ని మీరు గ్రహించలేరు, నేను వివరించనూ లేను," అన్నాడు జగతసింహుడు.

అతని మాటలకు అయుషా అత్యాశ్చర్యం చెంది, "మీకు అంత దుర్భరమైన దుఃఖం ఏ కారణం చేత కలిగింది? వీరేంద్ర సింహుడి కూతురేమైనా—" అని ఏమో చెప్పబోయింది.

జగతసింహు డామె మాటకు అడ్డొచ్చి, "ఆమె ఊసెత్తటం వృథా. ఆ కల ఏనాడో కరిగిపోయింది," అన్నాడు.

అయుషా కొంచెంసేపు తల వంచుకుని ఉండి, "యువరాజా, మీ రీ విధంగా ఈ కారాగృహంలో కుములుతూ ఉండటం నాకు దుస్సహంగా ఉంది. నా వెంట బయలుదేరండి. నేను మిమ్మల్ని విడిపిస్తాను. ఈ రాత్రే మీ శిబిరానికి క్షేమంగా వెళ్ళిపొండి," అన్నది.

"అయుషా, మీ తండ్రికి తెలియకుండానే నన్ను విముక్తుణ్ణి చేస్తావా?" అన్నాడు జగతసింహుడు.

"ఆ విషయమై విచారించకు. నువ్వు మీ శిబిరం చేరాక నే నాయనతో చెప్పే స్తానులే," అన్నది అయుషా,

ఇద్దరూ అప్రయత్నంగా ఒకరి నొకరు "నువ్వు" అని సంబోధించుకున్నారు.

"ఆయనకు తెలిసినాక నీకు చాలా చిక్కు వస్తుంది."

"ఏమీ భయంలేదు. ఏం జరుగుతుందో నేనూ చూస్తాను."

"అయుషా, నేను రాను."

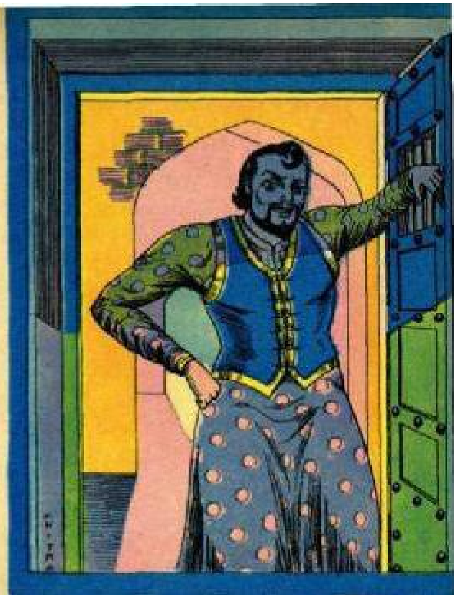
"ఏం?" అన్నది అయుషా తెల్లబోతూ.

"నా ప్రాణదాతవు. నీకు బాధ కలిగించే పని చెయ్యలేను. నువ్వు వెళ్ళిపో."

అయుషా మాట్లాడ లేదు. దుఃఖం వల్ల ఆమె కళ్ళ నుంచి టపటపా కన్నీటి బిందువులు రాలాయి.

ఎప్పుడో వారిద్దరికీ తెలియ కుండా మూడో మనిషి వచ్చి గది వాకిలి దగ్గిర నిలబడి ఉన్నాడు. అతను వారిద్దరినీ సమీపించి, "భేష్, నవాబ్‌జాదీ! బలే బాగుంది!" అన్నాడు.

ఇద్దరూ అతని కేసి చూసి, ఆ వచ్చిన వాడు ఉస్మాన్‌ఖాన్ అని గ్రహించారు. ఉస్మాన్ వెటకారంగా అన్న మాట చెవిని పడే సరికి, అయుషా ఇక కష్టాలు తప్పవని

జగతసింహుడు భావించాడు. అయుషా కూడా ఉస్మాన్ భావాన్ని సరిగానే గ్రహించింది. కాని ఆ సంగతి ఏమాత్రమూ బయట పడనియక, "భలే బాగున్నదేమిటి, ఉస్మాన్?" అని అడిగింది.

"అర్ధరాత్రి వేళ నవాబు కూతురు ఒంటరిగా కారాగృహం లోకి వచ్చి ఖైదీతో ప్రేమసల్లాపాలు జరపడం బాగుండ కేం చేస్తుంది?" అన్నాడు ఉస్మాన్.

అయుషా ఉస్మాన్ కేసి తీవ్రంగా చూస్తూ, "కారాగృహం లోకి వచ్చి ఖైదీతో ప్రేమసల్లాపాలు జరపటమూ, జరపక పోవటమూ కేవలం నా ఇచ్ఛపై ఆధారపడిన

విషయం. అది బాగున్నదీ, లేనిదీ తెలుసుకో వలసిన అవసరం నీ కేమాత్రమూ లేదు," అన్నది.

ఈ మాటలు విని ఉస్మాన్ నిర్ఘాంత పోయాడు. అతనిలో ఆశ్చర్యం కంటె క్రోధమే హెచ్చుగా కలిగింది; "అవసరం నా కున్నదో లేదో రేపు నవాబుగారి నోటనే వినదువుగాని!" అన్నాడు.

"నాన్నగా రడిగినప్పుడు నేను సమాధానం చెబుతానులే. దాన్ని గురించి నువ్వు బెంగపడ నవసరం లేదు," అన్నది ఆయుషా దృఢంగానూ, రోషంగానూ.

"ఆ మాట నేనే అడిగితే?" అన్నాడు ఉస్మాన్ గుచ్చినట్టుగా.

ఆయుషా మరింత నిటారుగా నిలబడి, అతని ముఖం కేసి కొంతసేపు తేరిపార జూసి, స్ఫుటమైన స్వరంతో, "నువ్వడిగే పక్షంలో, ఈ ఖైదీ నా ప్రాణేశ్వరు డని నా సమాధానం, ఉస్మాన్," అన్నది.

ఈ మాట విని ఉస్మానూ, జగతసింహుడూ కూడా తమ మీద పిడుగు పడ్డట్టయిపోయారు. యువరాజు కళ్ళు తెరుపుడు పడ్డాయి. ఆయుషా దుఃఖానికి కారణం అతను గ్రహించాడు.

ఆయుషా అతని కేసి తిరిగి, "యువరాజా, నన్ను క్షమించు. ఉస్మాన్ నన్ను ఇలా గుచ్చి అడగక పోయినట్టయితే నా హృదయ సంతాపాన్ని నీ ముందు బయట పెట్టి ఉండకపోదును; నీ కెన్నటికీ అది తెలియకుండానే ఉండిపోను!" అన్నది. జగతసింహుడు మౌనంగా నిలబడ్డాడు.

అక్కడ ఒక్క క్షణమైనా నిలబడకుండా, దాసి రాకకు ఎదురు చూడకుండా ఆయుషా అక్కడి నుంచి ఒంటరిగానే బయలుదేరి వెళ్ళిపోయింది. ఉస్మాన్ కొంచెం సేపు స్తంభించి నిలబడిపోయి, తరవాత నింపాదిగా తన గృహానికి బయలుదేరిపోయాడు. —(ఇంకా వుంది)

13

కతలూఖాన్ విలాస భవనంలో అంతా నృత్య గానాలు జరుగుతూనే ఉన్నాయి. ఎవతె పాడుతున్నది, ఎవతె నాట్యం చేస్తున్నది, చాలా మంది స్త్రీలు తాళం వేస్తున్నారు. ఆనందోత్సవం పరాకాష్ఠ నందుకున్నది. కతలూఖాన్ పూర్తిగా మైకంలో ఉండి, "సాకీ, సాకీ!" అంటున్నాడు; అన్నప్పు డల్లా విమల అతనికి మద్యం అందిస్తున్నది. తాగిన కొద్దీ నవాబు మైకం హెచ్చుతున్నది.

విమల నృత్యం చెయ్యసాగింది. నవాబు ఆ నృత్యం చూసి ఆమెను దగ్గిరికి పిలిచాడు. ఆమె వచ్చి అతని సమీపంగా నిలబడింది. అత నామెను తన పక్కన కూర్చో మన్నాడు. "వస్తున్నాను," అంటూ విమల చప్పున చెయ్యి పైకెత్తింది. ఆమె చేతిలో కత్తి జిగేలున మెరిసింది.

కతలూఖాన్ పెట్టిన చావు కేక రాజభవనమంతా మారుమోగింది. అతను విమలను బలంగా నెట్టివేస్తూ, అదే సమయంలో తాను కూడా పడిపోయాడు. ఆ సమయంలో విమల అతని వక్షంలో కత్తిని గుచ్చేసింది. ఆమె భర్త దుర్మరణానికి ప్రతీకారం జరిగిపోయింది.

"సైతాన్! హంతకీ!" అని కతలూఖాన్ అరిచాడు. అక్కడ ఉన్న స్త్రీలు కొందరు భయంతో పణికిపోతూ కెవ్వున అరవ నారంభించారు. విమల కూడా కెవ్వున కేకలు

బంకించంద్ర చట్టోపాధ్యాయ

పెడుతూ పరిగెత్తసాగింది. ద్వారం వద్ద ఉన్న కోజ్జా కావలావాళ్ళు విమల కంగారు చూసి, "ఏం జరిగింది?" అని అడిగారు.

నిశిత బుద్ధి గల విమల, "సర్వనాశనం! అంతఃపురంలో మొగలులు జొరబడ్డారు, త్వరగా వెళ్ళండి! వాళ్ళు నవాబు నేం చేస్తారో?" అన్నది. కోజ్జా వాళ్ళంతా ఒక్కుమ్మడిగా అంతఃపురం లోకి అతి వేగంగా పరిగెత్తారు. విమల అంతఃపుర బహిర్ద్వారం వద్దకు చేరుకునే సరికి అక్కడి పహరా వాళ్ళంతా తప్పతాగి నిద్ర పోతున్నారు. ఆమె సునాయాసంగా కోట ద్వారాన్ని చేరుకున్నది.

అక్కడ మటుకు ఒక కాపలావాడు పహరా ఇస్తున్నాడు. వాడు విమలను చూసి, "ఎవరు నువ్వు? ఎక్కడికి పోతు న్నావు?" అన్నాడు.

అప్పటికి అంతఃపురంలో మహా పెద్ద కొలాహలంగా ఉంది. అన్ని ప్రాంతాల నుంచీ జనం అటు కేసి పరిగెత్తుతున్నారు. విమల పహరావాడితో, "ఇక్కడ ఉండి నువేం చేస్తున్నావు? ఆ గోల వినపడటం లేదూ? పద, వెళ్ళి రక్షించు!" అన్నది.

"ఏమిటి? ఏమయింది?"

"కోటలో మొగలులు జొరబడ్డారు. నవాబు ప్రాణాలు రక్షించు!"

కోటగుమ్మం వద్ద ఉన్నవాడు కూడా లోపలికి పరిగెత్తాడు. విమల నిశ్చింతగా బయటికి వెళ్ళిపోయింది. ముఖద్వారం దాటి కొంత దూరం వెళ్ళేసరికి ఆమె కొక చెట్టు కింద ఒక మనిషి నిలిచి ఉండటం కనబడింది. ఆమె అభిరామస్వామిని గుర్తించింది.

ఆయన విమలను చూస్తూనే, "నేను చాలా కంగారు పడ్డాను. కోటలో ఆ కోలాహల మేమిటి?" అన్నాడు.

"ఏమీలేదు. నా వైధవ్యానికి ప్రతిక్రియ చేశాను. ఇక ఇక్కడ మసలరాదు, త్వరగా

ఆశ్రమానికి వెళ్ళిపోవాలి. తరవాత సంగతంతా చెబుతాను. తిలోత్తమ ఆశ్రమానికి చేరుకున్నది గద?" అన్నది విమల.

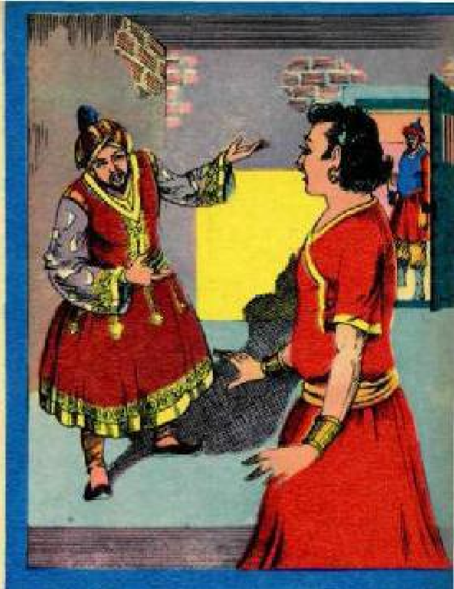
"తిలోత్తమ అస్మానీ వెంట ముందు నడుస్తున్నది. నీవు వాళ్ళను త్వరలోనే కలుసుకుంటావు."

ఇద్దరూ చురుకుగా నడుస్తూ త్వరలోనే ఆశ్రమాన్ని చేరుకున్నారు. వారి కన్న కొంచెం ముందుగా తిలోత్తమ అస్మానీ వెంట వచ్చి చేరింది.

"ఈశ్వరానుగ్రహం వల్ల మీ రంతా దుర్మార్గుల బారి నుండి బయటపడ్డారు. ఇక ఇక్కడ ఒక్క క్షణం కూడా ఉండ రాదు. ముసల్మానులకు అచూకీ దొరికితే మనని ప్రాణాలతో వదలరు. ఈ రాత్రే మనం ఇక్కడి నుంచి వెళ్ళిపోవాలి," అన్నాడు అభిరామస్వామి......

విమల నవాబును గుండెల్లో పొడిచి పారిపోయిన కొద్ది సేపటికే ఒక రాజోద్యోగి గాభరాపడుతూ కారాగృహానికి వచ్చి జగతసింహుడితో, "యువరాజా, నవాబు చావు బతుకుల్లో ఉన్నారు. మిమ్మల్ని రమ్మంటున్నారు, త్వరగా రావాలి," అన్నాడు.

జగతసింహుడు నివ్వెరపోయి, "ఏమిటయింది?" అన్నాడు.

"ఎవరో శత్రువు అంతఃపురంలో ప్రవేశించి, నవాబును పొడిచి పారిపోయాడు. అయన వెంటనే చావలేదు గాని, మృత్యువు దగ్గరలోనే ఉన్నది. త్వరగా వెళ్ళకపోతే మించిపోవచ్చు," అన్నాడు ఉద్యోగి.

జగతసింహుడు వెంటనే బయలుదేరి వెళ్ళి, అవసాన దశలో ఉన్న కతలూఖాన్‌ను చూశాడు. ఉస్మాన్, అయుషా, నవాబు సంతానమూ, భార్యలూ, ఉంపుడుగత్తెలూ, మంత్రులూ, ఇతర అధికారులూ నవాబు చుట్టూ చేరి ఉన్నారు. అయుషా తండ్రి తల తన ఒడిలో పెట్టుకుని, నిశ్శబ్దంగా అశ్రువులు రాల్చుతున్నది.

జగతసింహుడు వస్తుండగానే ఖ్వాజా ఈసా అనే మంత్రి అతన్ని చెయ్యి పట్టుకుని నవాబు సమీపానికి తీసుకువెళ్ళి, గట్టిగా, "యువరాజు జగతసింహ వచ్చారు!" అని చెప్పాడు.

కతలూఖాన్ హీనస్వరంతో, "నేను శత్రువును. చనిపోతున్నాను. ఇప్పుడు నాకు విరోధ భావం లేదు," అన్నాడు.

"నాకూ లేదు," అన్నాడు జగతసింహుడు.

"పిల్లలు పసివాళ్ళు...యుద్ధం వద్దు...సంధి..." అన్నాడు నవాబు. ఆయన దాహం అంటే ఆయిషా ఆయన నోట షర్బత్ పోసింది. నవాబు జగతసింహుడి కేసి ఆశగా చూసి, అతనేమీ అనకపోయేసరికి, "సమ్మతం కాదా?" అన్నాడు.

"పఠానులు పాదుషా ఆధిపత్యానికి సమ్మతిస్తే నేను సంధియత్నం చెయ్యగలను," అన్నాడు జగతసింహుడు.

నవాబు తలాడిస్తూ, అస్పష్టంగా, "ఒరిస్సా?" అన్నాడు.

"నా ప్రయత్నం సానుకూలమైతే మీ సంతతికి ఒరిస్సా దక్కుతుంది," అన్నాడు జగతసింహుడు.

మరణ యాతనలో కూడా నవాబు ముఖం వికసించింది, "మీకు...స్వేచ్ఛ...

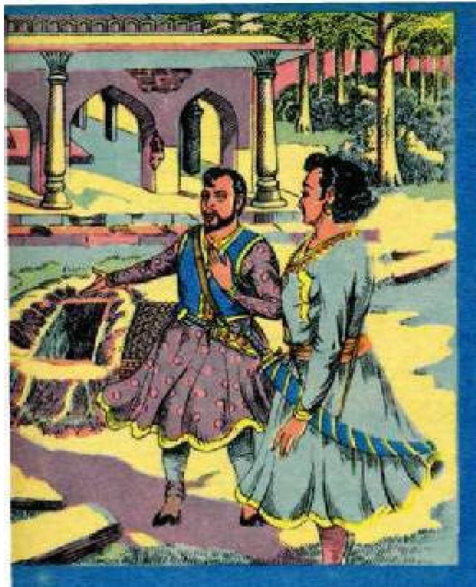
దేవుడు...మీకు...శుభం... కలిగించాలి," అన్నాడాయన.

జగతసింహుడు వెళ్ళిపోతూండగా ఆయుషా వంగి తన తండ్రి చెవిలో ఏదో చెప్పింది. నవాబు సంజ్ఞ గ్రహించి ఖ్వాజా ఈసా అతని వెనక వెళ్ళి, "నవాబు మీ కింకేదో చెబుతారల్లే ఉంది," అని పిలుచుకు వచ్చాడు.

పక్కన కూర్చున్న జగతసింహుడితో "చెవిలో," అన్నాడు నవాబు. ఆయన రహస్యం చెప్ప దలిచినట్టు గ్రహించి చెవి ఒగ్గాడు జగతసింహుడు. నవాబు అతి కష్టం మీద, మధ్య మధ్య "దాహం" అంటూ, ఒక్కొక్క మాటగా, తిలోత్తమను తండ్రి లేని దాన్నిగా చేసి తాను పాపం కట్టుకున్నాననీ, ఆమె నిష్కళంక అనీ చెప్పి, ఆయుషా పేరు ఉచ్చరిస్తూ ప్రాణాలు వదిలాడు.

జగతసింహుడు కారాగార విముక్తి పొంది, తన తండ్రి ఉండే సైనిక శిబిరానికి వెళ్ళి, మొగలులకూ పఠానులకూ సంధి కుదిర్చాడు. ఒరిస్సాలో వారు స్వేచ్ఛగా పరిపాలన సాగించుకుంటూ, పాదుషా ఆధిపత్యాన్ని శిరసావహించేటట్టుగా సంధి జరిగింది. ఉభయపక్షాలవారూ ఒకరి కొకరు పరిహారం చెల్లించుకున్నారు. ఇదంతా జరగటానికి కొంత కాలం పట్టింది.

మొగలు సేనలు గుడారాలెత్తి పాట్నాకు వెళ్ళిపోవటానికి సిద్ధంగా ఉన్నాయి. ఒక నాటి మధ్యాహ్నం జగతసింహుడు సపరివారంగా నవాబు భవనానికి వెళ్ళి, ఉస్మాన్‌కూ, ఖ్వాజాఈసాకూ వెళ్ళి వస్తానని చెప్పి, అయిషాకు వీడ్కోలు చెప్పుదామని ఆమె గది దగ్గిరికి వెళ్ళి, ఆమె దర్శనం అర్థించాడు.

"యువరాజా, క్షమించాలి. నే నిప్పుడు నిన్ను కలుసుకోలేను," అని అయిషా అంటున్నట్టుగా కొజ్జావాడు అతనితో చెప్పాడు. జగతసింహుడు హతాశుడై తన శిబిరానికి బయలుదేరాడు. కోట ద్వారం వద్ద అతనికి ఉస్మాన్ కనిపించి, అతనితో బాటు నడవసాగాడు.

"సేనాపతీ, మీ రేదైనా కోరినట్టయితే ఆజ్ఞాపించండి," అన్నాడు జగతసింహుడు ఎంతో గౌరవంగా.

"మీ పరివారాన్ని ముందు బయలుదేరి వెళ్ళనివ్వండి. ఆ తరవాత మీతో ఏకాంతంగా ఒక విషయం ముచ్చటించాలి," అన్నాడు ఉస్మాన్.

జగతసింహుడు నిస్సంకోచంగా తన పరివారాన్ని ముందు వెళ్ళనిచ్చి తాను తన గుర్రం మీద వెనక ఉండిపోయాడు. ఉస్మాన్ కూడా తన నౌకరు చేత ఒక గుర్రాన్ని తెప్పించి దానిపై ఎక్కాక, ఇద్దరూ కలిసి నడవసాగారు.

ఉస్మాన్ ఒక దట్టమైన జూరుగు చెట్ల తోపు మధ్య ఉండే పాడుబడిన కోటకు దారి తీశాడు. ఇద్దరూ గుర్రాలు దిగి ఆ కోట ప్రవేశించారు. ఆ కోట మధ్య కొత్తగా తవ్విన గోరీ ఒకటి ఉన్నది, కాని అందులో పూడ్చి శవం మటుకు లేదు. గోరీ పక్కనే ఒక చితి పేర్చి ఉన్నది. దాని దగ్గిరా శవం లేదు.

"ఏమి టిదంతా? చిత్రంగా ఉందే!" అన్నాడు జగతసింహుడు.

"ఈ ఏర్పాటు నేనే చేయించాను. నేను చచ్చిపోతే ఈ గోరీలో పూడ్చెయ్యి. నువ్వు చచ్చిపోతే ఈ చితి పైన దహనం జరిపిస్తాను," అన్నాడు ఉస్మాన్.

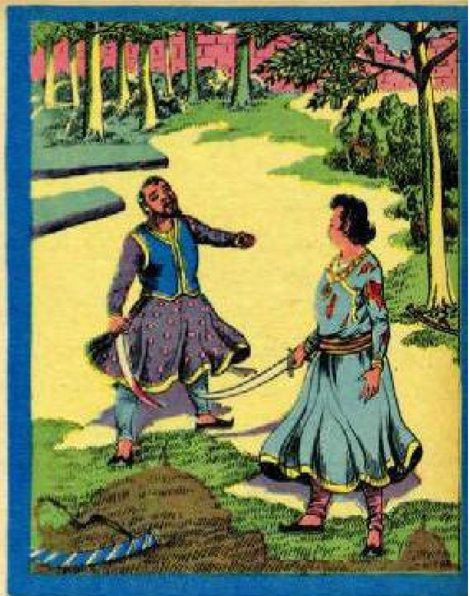
"అంటే?"

"మనలో ఎవరో ఒకరు చావాలి. అయిషా ప్రేమను కోరినవా రిద్దరు ఈ ప్రపంచంలో జీవించి ఉండటానికి వీల్లేదు," అన్నాడు ఉస్మాన్.

ఈ మాట అంటూనే ఉస్మాన్ కత్తి దూసి జగతసింహుడి పై కలియబడ్డాడు. విధిలేక జగతసింహుడు తన ఒర నుంచి కత్తి తీసి, ఉస్మాన్ దెబ్బలను అడ్డుకుంటూ ఆత్మ రక్షణ చేసుకోసాగాడు. ఇద్దరూ మంచి యోధులే. కాని జగతసింహుడి శరీరం పైన చాలా గాయాలు తగిలి, రక్తం స్రవిస్తున్నది. అతను ఉస్మాన్‌ను గాయపరచటానికి యత్నించక పోవటం చేత ఉస్మాన్ శరీరం పైన ఒక్క గాయం కూడా లేదు.

ఇలా యుద్ధం చేస్తూ పోతే తనకు చావు తప్ప దనుకుని జగతసింహుడు, "ఉస్మాన్, ఇంక చాలించు. నేనే ఓడిపోయినట్టు ఒప్పుకుంటాను," అన్నాడు.

ఉస్మాన్ పెద్దపెట్టున నవ్వి, "రాజపుత్రుడికింత ప్రాణభయం ఉంటుందని

తెలీదు. యుద్ధం చెయ్యి. నిన్ను చంపేస్తాను. ఒకవేళ నేనే చచ్చినా నీకు మాత్రం అయిషా దక్కదు," అన్నాడు.

"నాకు అయిషా అవసరం లేదు. నే నామెను కోరటం లేదు," అన్నాడు జగతసింహుడు.

"నువ్వు అయిషాను కోరకపోయినా అయిషా నిన్ను ప్రేమిస్తున్నది, కోరుతున్నది. యుద్ధం చెయ్యి," అంటూ ఉస్మాన్ కత్తి తిప్పాడు. జగతసింహుడు కత్తి అవతల పారేసి, "ఆపత్కాలంలో కాపాడి నాకు ప్రాణ దానం చేశావు. నేను నీతో యుద్ధం చెయ్యను," అన్నాడు.

ఉస్మాన్ కోపావేశంతో అతన్ని కాలితో తన్ని, "యుద్ధం చెయ్యటానికి భయపడుతున్నావా? ఏమన్న యోధుడివి?" అన్నాడు ఊసడిస్తూ.

జగతసింహుడికి ఓర్పు నశించి ఆవేశం వచ్చింది. అతను కింద పడిన తన కత్తిని తీసుకుని ఉస్మాన్ పైకి లంఘించాడు. అతని దెబ్బలకు ఉస్మాన్ ఉక్కిరి బిక్కిరి అయి కింద పడిపోయాడు. జగతసింహు డతని రొమ్ము మీద ఎక్కి కూర్చుని, అతని కత్తి లాగేసి ఉస్మాన్ కంఠం మీద నొక్కిపెట్టి, "ఏం? ఇప్పటికైనా యుద్ధదాహం తీరిందా?" అన్నాడు.

"నా ఒంట్లో ప్రాణం ఉండగా తగ్గదు," అన్నాడు ఉస్మాన్.

"నీ ప్రాణాలు తియ్యటానికి క్షణం పట్టదు, తెలుసా?"

"చంపెయ్యి. లేకపోతే నిన్ను చంపే యత్నం మానను."

"బతికే ఉండు, నాకు నీ భయం లేదు. ఒకనాడు నా ప్రాణాలు కాపాడావు. ఇప్పుడు నీ ప్రాణాలు కాపాడుతాను."

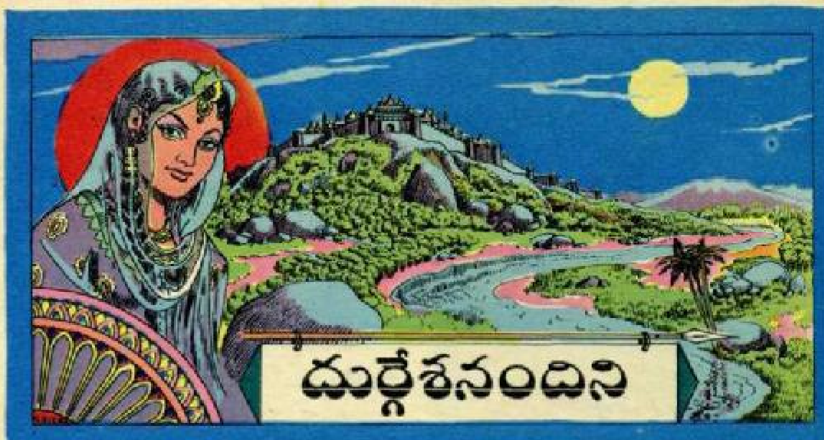
జగతసింహుడు ఉస్మాన్ రెండు చేతులనూ తన కాళ్ళతో తొక్కిపట్టి, అతని వద్ద ఉన్న ఆయుధాలన్నీ లాగేసుకుని, తరవాత అతన్ని విడిచిపెట్టాడు. "పో, వెళ్ళిపో. నన్ను కాలితో తన్నావు. లేకపోతే నీ కింత అవమానం చేసి ఉండను," అన్నా డతను.

ఉస్మాన్ గుర్రం ఎక్కి తమ కోట వేపు వెళ్ళిపోయాడు.

జగతసింహుడు బావి దగ్గిర తన గాయాలన్నీ కడుక్కుని తన గుర్రం దగ్గిరికి వచ్చేసరికి గుర్రం మెడకు ఒక ఉత్తరం కట్టి ఉన్నది. దాని పైన, "రెండు రోజుల దాకా చదవ వద్దు," అని ఉండటం చేత అతనా ఉత్తరాన్ని తన కవచంలో దాచుకుని తమ శిబిరానికి వెళ్ళాడు.

—(వచ్చే సంచికలో ముగింపు)

14

ఆ మర్నాడు జగతసింహుడికి దూత ద్వారా అయిషా ఒక ఉత్తరం పంపింది. ఆ ఉత్తరంలో ఇలా ఉన్నది:

"రాజకుమారా, నిన్ను కలుసుకుని మాట్లాడలేకపోయాను. అందుకు కారణం ఉస్మాన్‌ను దహించివేస్తున్న క్రోధమూ, బాధా. నిన్ను నేను చూడనందుకు నీవు ఆగ్రహించ వనుకుంటాను. అందుచేత నాకు కలిగిన బాధను గుండె రాయి చేసుకుని సహిస్తున్నాను. నే నిప్పు డీ ఉత్తరం రాస్తున్నది దేనికంటే, నేను నిన్ను ప్రేమిస్తున్నా నన్న విషయం మరిచిపొమ్మని చెప్పటానికి. నేను నీ ప్రేమ కోర దగినంత దాన్ని కాను. నేను నీకు అర్పించవలిసిం దేదో అదివరకే అర్పించాను. నీ నుంచి నే నేమీ కోరటం లేదు. నీకు మంచి రోజులు వచ్చినప్పుడు నాకు కబురుచెయ్యి. నీ కెప్పుడైనా తీరని దుఃఖం కలిగితే అయిషాను జ్ఞాపకం చేసుకుంటావుకదూ?

"నీ వీ దేశాన్ని విడిచిపెట్టి పోతున్నావు. పఠానులు శాంత స్వభావులు కారు. అందుచేత నీవు మళ్ళీ ఈ దేశానికి రావలిసి రావచ్చును. అప్పుడు నేను నీకు కనిపించను—దీర్ఘంగా ఆలోచించి ఈ నిర్ణయానికి వచ్చాను. నీకు వివాహం జరిగే పక్షంలో నాకు ముందుగా కబురు చేస్తే నేను దగ్గర ఉండి నీ వివాహం జరిపిస్తాను. నీ కాబోయే భార్య కోసం మంచి ఆభరణాలు చేర్చి

బంకించంద్ర చట్టోపాధ్యాయ

ఉంచాను. అవకాశం దొరికినప్పుడు వాటిని నేనే నీ వధువుకు స్వయంగా అలంకరిస్తాను. అయుషా చనిపోయిందని తెలిసినప్పుడు నీ వీ దేశానికి రావాలని నా కోరిక. నీ కోసం సందుగు పెట్టెలో దాచి ఉంచిన వాటిని దయతో స్వీకరించ ప్రార్థన. ఇంకేమి రాయను? నన్ను జ్ఞాపకం చేసుకున్నప్పుడు నీకు బాధ కలగకుండా ఉండుగాక!
—అయుషా."

ఈ ఉత్తరానికి జగతసింహు డిలా జవాబు రాశాడు.

"అయుషా, నీవు స్త్రీలలో రత్నం లాంటి దానివి. నీ ఉత్తరానికి నే నివ్వ దేమీ

జవాబు రాయలేను. అందుకు నేను చాలా బాధపడుతున్నాను. నన్ను మరవవద్దు. బతికి ఉంటే ఒక సంవత్సరం అనంతరం నీకు జవాబు రాస్తాను."

ఈ ఉత్తరం ఇచ్చి జగతసింహుడు అయుషా దూతను పంపేశాడు.

మొగలులకూ పఠానులకూ సంధి జరిగినాక వీరేంద్రసింహుడి భార్యా, కుమార్తె, వారితో బాటు అభిరామస్వామీ, అస్మానీ ఏమయారో ఎవరికీ తెలియరాలేదు. వారిని వెతికించటానికి మానసింహ మహారాజే గాక, ఉస్మాన్, ఖ్వాజా ఈసాలు కూడా ఎంతో ప్రయత్నించి విఫలులయారు.

చివరకు మానసింహ మహారాజు మందారణ దుర్గంలో విశ్వాసపాత్రుడైన తన మనిషి నొకణ్ణి ఉంచి, విమలా తిలోత్తమల జాడ తెలియగానే వారిని మందారణ అప్పగించి రావలసిందని చెప్పి తన సైనిక శిబిరాన్ని ఎత్తివేసే పని ప్రారంభించాడు.

సేన రేపు ప్రయాణమై పోతుందనగా జగతసింహుడు ఖర్జూరపుచెట్ల తోపులో తన గుర్రం మెడలో లభించిన ఉత్తరాన్ని తీసి చదివాడు. అందులో ఇలా ఉంది:

"ధర్మం పాటించి అయినా సరే, బ్రాహ్మణ శాపానికి వెరిచి అయినా సరే

ఈ ఉత్తరాన్ని చూడగానే తిరిగి ఇక్కడికేరా! నే నొక బ్రాహ్మణ్ణి."

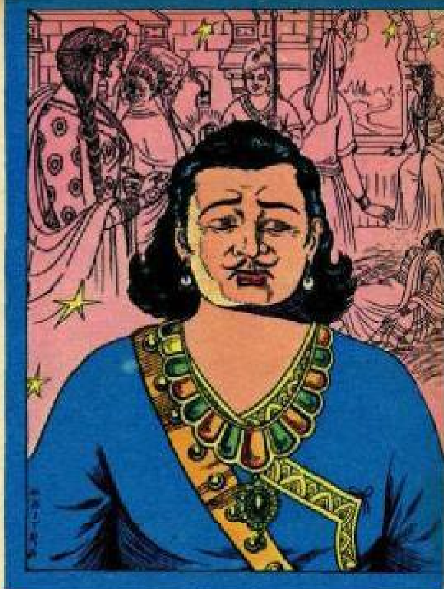
ఈ ఉత్తరాన్ని చూసి జగతసింహుడు, ఆశ్చర్యపడ్డాడు. తరవాత శత్రువుల పన్నాగమా అని శంకించి, చివరకు ఆ పాడుపడిన కోటకు వెళ్ళాలనే నిశ్చయించుకున్నాడు. అతను తన మనుషులతో, "నేను సమయానికి తిరిగి రాకపోతే నా కోసం ఆగకుండా బయలుదేరి నడవండి. నేను మిమ్మల్ని దారిలో కలుసుకుంటాను," అని చెప్పాడు.

అతను తిరిగి ఆ పాడుపడిన కోటకు చేరేసరికి అక్కడ గోరీ, చితీ అలాగే ఉన్నాయి. అయితే చితి పైన ఒక బ్రాహ్మణుడు కూర్చుని దుఃఖిస్తున్నాడు.

"నన్ను ఇక్కడికి రమ్మన్నది మీరేనా?" అని జగతసింహుడు అడిగే సరికి ఆ బ్రాహ్మణుడు తల ఎత్తి చూశాడు. జగతసింహుడు అభిరామస్వామిని గుర్తించి, "మీ రెందుకిక్కడ కూర్చున్నారు? దుఃఖిస్తున్నా రెందుకు?" అని అడిగాడు.

"నిన్నెందుకు రమ్మన్నానో అందుకే దుఃఖిస్తున్నాను. తిలోత్తమ చచ్చిపోతున్నది," అన్నాడు అభిరామస్వామి.

జగతసింహుడు కళ్ళ ముందు ఒక్కసారిగా అనేక దృశ్యాలు మెదిలాయి. తాను

ఆమెను మొట్టమొదట శైలేశ్వరాలయంలో చూసినది మొదలుకొని, తాను కారాగారంలో ఆమెతో క్రూరంగా మాట్లాడినదాకా జరిగిన సంఘటన లన్నీ జ్ఞాపకం వచ్చి అతని హృదయంలో ప్రేమ పొంగి పొర్లసాగింది.

"విమల నవాబును చంపినాక నేను నా కూతురినీ, మనమరాలినీ వెంటబెట్టుకుని తిరుగుతూ, మారువేషాలతో అజ్ఞాతంగా మసులుతూ నానా అవస్థలూ పడ్డాను. అదే తిలోత్తమ వ్యాధికి ఆరంభం కూడా. ఆమె రోగానికి కారణం నీకు తెలిసే ఉంటుంది. నాకు చాలా ఔషధాలు తెలును, కాని ఈ వ్యాధి మందులతో పోయేది కాదు.

అయిదు రోజులుగా ఇక్కడే ఉంటున్నాను. ఒకనాడు నువ్విక్కడికి తలవని తలంపుగా రావటం చూసి, నీ గుర్రం మెడలో చీటీ కట్టాను. తిలోత్తమకు ప్రాణాపాయం కలిగే పక్షంలో నిన్నూ ఆమెనూ చివరి సారి సమావేశ పరచాలని అనుకున్నాను. అప్పటి కింకా ఆమె పరిస్థితి నిరాశాకరంగా లేదు. అందుకని నీకు రెండు రోజులు గడువు పెట్టాను. ఇక తిలోత్తమ జీవించే ఆశ లేదు. ఆమె జీవన దీపం ఆరటానికి సిద్ధంగా ఉంది," అంటూ అభిరామస్వామి ఏడవ సాగాడు. ఆయనతో బాటు జగతసింహుడు కూడా దుఃఖించాడు.

అభిరామస్వామి అతనితో, "ఒక్క సారిగా నువ్వామె ఎదట పడటం మరింత ప్రమాదం. నువ్వు వచ్చావని ఆమెకు ముందుగా చెప్పి నీకు కబురు చేస్తాను. అప్పుడు నువ్వు రా." అన్నాడు. ఆయన పాడుపడిన కోట లోపలికి వెళ్ళి కొంచెం సేపట్లో తిరిగి వచ్చి, అతన్ని రమ్మన్నాడు.

లోపల ఒక గదిలో మంచం మీద తిలోత్తమ కళ్ళు మూసుకుని పడుకుని ఉంది. విమల వితంతువు వేషంలో పక్కన కూర్చుని ఆమె శరీరాన్ని రాస్తున్నది.

జగతసింహుడు తిలోత్తమ మంచం దగ్గిరికి వెళ్ళి నిలబడ్డాడు.

"తిలోత్తమా, జగతసింహుడు వచ్చాడు," అని గట్టిగా కేకపెట్టాడు అభిరామస్వామి. తిలోత్తమ కళ్ళువిప్పి జగతసింహుణ్ణి కొంత సేపు చూసి దృష్టి మరల్చేసుకున్నది. ఆమె కళ్ళవెంట అశ్రుధారలు వెలువడ్డాయి. వాటిని చూస్తూ ఉద్రేకం చెంది జగతసింహుడు తిలోత్తమ కాళ్ళ దగ్గిర కూర్చుని తన కన్నీటితో ఆమెను తడపసాగాడు...

రోజులు గడిచిపోయాయి. అహోరాత్రాలు జగతసింహుడు తిలోత్తమ మంచం దగ్గిరే ఉండి ఆమెకు సమస్తోపచారాలూ చేస్తున్నాడు. సేన ఏమయిందో, శిబిరం

ఎత్తేసి అందరూ పాల్నా చేరారా, తన కోసం ఎవరన్నా ఎదురు చూస్తున్నారా, అవేవీ అతనికి పట్టలేదు; ఎండిపోయిన ఒక సుకుమారమైన లతను అతను తన అశ్రు ధారలతో తడిపి తిరిగి చిగిర్చేలాగా చేస్తున్నాడు. తిలోత్తమకు కలిగిన వ్యాధికి ఈ ప్రేమ తప్ప మరొక ఔషధం లేదు. ఆమె క్రమంగా తన ఆరోగ్యాన్ని తిరిగి పొందసాగింది.

తిలోత్తమ మంచం మీద లేచి కూర్చో గలుగుతున్నది. విమల లేని సమయంలో ప్రేమికు లిద్దరూ ఆప్యాయంగా మాట్లాడుకుని, ఒకరి సంగతు లొకరికి చెప్పుకున్నారు. క్షమాపణలూ పశ్చాత్తాప ప్రకటనలూ జరిగాయి.

ఒక రోజు సాయంకాలం అభిరామస్వామి ఒక గదిలో కూర్చుని పుస్తకం చదువుకుంటూండగా జగతసింహుడు అక్కడికి వచ్చాడు. "మహాశయా, తిలోత్తమ కిప్పుడు ప్రయాణం చేసే శక్తి ఉన్నది. ఇంకా ఈ పాడుపడిన చోట ఉండటం దేనికి?" అన్నా డతను. అభిరామస్వామి పుస్తకం మూసి అవతల పారేసి, పరమానందంతో జగతసింహుణ్ణి కౌగిలించుకున్నాడు.

త్వరలోనే అభిరామస్వామి మందారణ దుర్గానికి వెళ్ళి తన మనమరాలిని జగత

సింహుడికిచ్చి అత్యంత వైభవంగానూ, ఆడంబరంగానూ పెళ్ళి చేయించాడు.

పెళ్ళికి జగతసింహుడు జహనాబాద్ నుంచి తన బంధు మిత్రుల నందరినీ పిలిపించాడు. తిలోత్తమ బంధువులు కూడా అనేకమంది వచ్చి వివాహ మహోత్సవంలో పాల్గొన్నారు.

అయుషా తనను పెళ్ళికి ఆహ్వానించమని జగతసింహుణ్ణి అదివరకే కోరి ఉన్నది. అతను ఆ ప్రకారమే ఆమెకు కబురు చేశాడు. ఆమె తన తమ్ముణ్ణీ, మరి కొందరినీ వెంటబెట్టుకుని వచ్చి, అంతఃపురంలోనే బస చేసింది. ఆమె ఈ వివాహం

చూసి ఎంత బాధపడిందో తెలియదు, కాని పైకి చాలా ఆనందంగా ఉన్నట్టే కనబడింది, అందరికీ సంతోషం చేకూర్చింది.

వివాహం పూర్తి అయాక అయుషా వెళ్ళిపోతూ విమల వద్ద సెలవు తీసుకునేటప్పుడు, "నవాబునందినీ, నీ పెళ్ళికి నన్ను ఆహ్వానిస్తావా?" అని విమల అడిగింది. ఆమెకు అయుషా ప్రేమ సంగతి ఏమీ తెలియదు.

అయుషా ఆమెకేమీ సమాధానం చెప్పక తిలోత్తమ వద్దకు వెళ్ళి, ఆమె చేతులు పట్టుకుని, "చెల్లీ, నేను వెళ్ళిపోతున్నాను. మీరు అక్షయసుఖాలతో రోజులు గడపాలనీ, సమస్త సౌఖ్యాలూ అనుభవించాలని మనస్ఫూర్తిగా ఆశీర్వదిస్తున్నాను," అన్నది.

"అక్కా, తిరిగి నీ దర్శనం ఎప్పుడు?" అని తిలోత్తమ అడిగింది.

"మళ్ళీ మనం ఎప్పుడు కలుసుకుంటామో నమ్మకంగా చెప్పలేను. మనం తిరిగి కలుసుకున్నా, కలుసుకోక పోయినా నీవు మటుకు అయుషాను మరిచిపోవద్దు," అన్నది అయుషా.

"మరిచిపోతే యువరాజు నన్ను క్షమిస్తాడా?" అన్నది తిలోత్తమ నవ్వుతూ.

"ఈమాట నాకు కొంచెం కూడా నచ్చ లేదు. రాజకుమారుడి దగ్గిర నా ప్రస్తావన ఎన్నడూ తేవద్దు. తేనని మాట ఇయ్యి," అన్నది ఆయుషా. తనని గురించి ఆలోచించి నప్పుడు జగతసింహుడికి తప్పక బాధ కలుగుతుం దనుకునే ఆమె అలా అన్నది.

తిలోత్తమ ఆమె కోరిన దానికి సమ్మ తించింది.

"కాని నువ్వు నన్ను మరిచిపోగూడదు. నా జ్ఞాపకార్థం నే నిచ్చే వస్తువులను నీ వద్ద ఎల్లప్పుడూ ఉంచుకో," అని ఆయుషా దాసీని పిలిచి, ఒక దంతం పెట్టె తెప్పిం చింది. దాని నిండా రత్నాభరణా లున్నాయి. ఆయుషా స్వయంగా వాటిని తిలోత్తమకు పెట్టింది. తిలోత్తమ కూడా ధనికుల ఇంటి ఆడబడుచే గాని అలా మెరిసే రత్నాలనూ, అంత పనితనం గల నగకట్టునూ ఆమె ఎన్నడూ చూసి ఉండకపోవటం చేత అత్యా శ్చర్యం చెందింది. నిజానికి ఆ ఆభరణాలన్నీ ఆయుషాకు ఆమె తండ్రి ఇచ్చినవి. ఆమె వాటి నన్నిటినీ మార్పించి చేయించి, తిలో త్తమ కిచ్చే ఉద్దేశంతో దాచి ఉంచింది.

తిలోత్తమ వాటిని మరీ మరీ పొగడు తూండటం చూసి ఆయుషా, "చెల్లీ, వీటిని ఎందు కంతగా మెచ్చుకుంటావు? నీ హృద

యంలో ఉండె రత్నాభరణం ముందు ఇవి ధూళితో సమానం గద!" అన్నది. అంటూనే ఆమె కళ్ళ వెంట అశ్రువులు కార్చి కళ్ళు తుడుచుకున్నది.

ఆమె దుఃఖానికి కారణ మేమిటో తిలోత్తమకు తెలియులేదు.

అలంకరణ పూర్తి చేసి ఆయుషా తిలోత్తమ చేతులు రెండూ పట్టుకుని ఆమె ముఖాన్ని తిలకిస్తూ, "ఈ ముగ్ధ సుందరి ముఖం చూసి నా ప్రాణేశ్వరుడికి మనః క్లేశం ఎన్నటికీ కలగబోదు," అనుకున్నది. ఆమె తిలోత్తమతో, "చెల్లీ ఇక నేను వెళ్ళి వస్తాను. నీ భర్తకు చెప్పి ఆయన పని

పాడుచెయ్యటం నా ఇష్టం లేదు. దేవుడి దయవల్ల మీరు పది కాలాలపాటు సుఖంగా ఉండాలి! నే నిచ్చిన అలంకారాలను ఎల్లప్పుడూ ధరిస్తూ ఉండు. నన్ను మాత్రం మరిచిపోకు. నీ హృదయరత్నాన్ని నిర్మలంగా ఉంచుకో!" అన్నది.

ఆమె కంఠం గద్గదం కావటమూ, ఆమె కళ్ళ నిండా నీరు నిండటమూ తిలోత్తమ గమనించింది; "అక్కా, నువ్వు దుఃఖిస్తున్నావెందుకూ?" అంటూ తాను కూడా ఏడుపు గొంతు పెట్టింది.

ఈ మాటతో అయుషా కళ్ళవెంట కన్నీరు ధారగా కారసాగింది. ఆమె అక్కడ ఒక్క క్షణం కూడా వుండలేక గబగబా వెళ్ళి తన పల్లకీలో ఎక్కేసింది.

అయుషా తన ఇంటికి చేరే సరికి రాత్రి ఇంకెంతో లేదు. ఆమె తన దుస్తులు విప్పేసి మామూలు వస్త్రాలు ధరించి, చల్ల గాలి కోసం కిటికీ వద్దకు వెళ్ళి అక్కడ నిలబడింది. ఆకాశాన అనంతమైన నక్షత్రాలు ధగధగా ప్రకాశిస్తున్నాయి. దిగువన కోట చుట్టూ ఉన్న అగడ్తలో ఆకాశం ప్రతిబింబిస్తున్నది.

అయుషా కిటికీలో కూర్చుని ఏమి ఆలోచిస్తున్నదీ ఊహించటం కష్టం. ఆమె తన వేలి నుంచి ఒక ఉంగరం తీసింది. ఆ ఉంగరంలో విషం ఉన్నది. అది హాలాహలం లాటి విషం.

"ఈ విష రసాన్ని తాగితే నా తృష్ణ యావత్తూ ఒక్క క్షణంలో నశిసిపోతుంది," అనుకున్న దామె; కాని మరు క్షణమే, "ఇందుకేనా భగవంతుడు నన్ను సృష్టించి ఈ ప్రపంచం లోకి పంపింది? ఈ కాస్త బాధనే సహించ లేకపోతే నా స్త్రీ జన్మ ఎంత నిరర్థకం? అదీగాక జగత సింహుడికి తెలిస్తే అత నేమనుకుంటాడు," అనుకుని అయుషా ఆ ఉంగరాన్ని అగడ్త లోకి గిరాటు వేసింది. —(అయిపోయింది)

